

การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล: กรณีหลบหนี
ภายหลังการปล่อยชั่วคราว

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
พฤษภาคม 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล: กรณีหลบหนีภายหลังการปล่อย
ชั่วคราว

อัศรเดช สมคำ

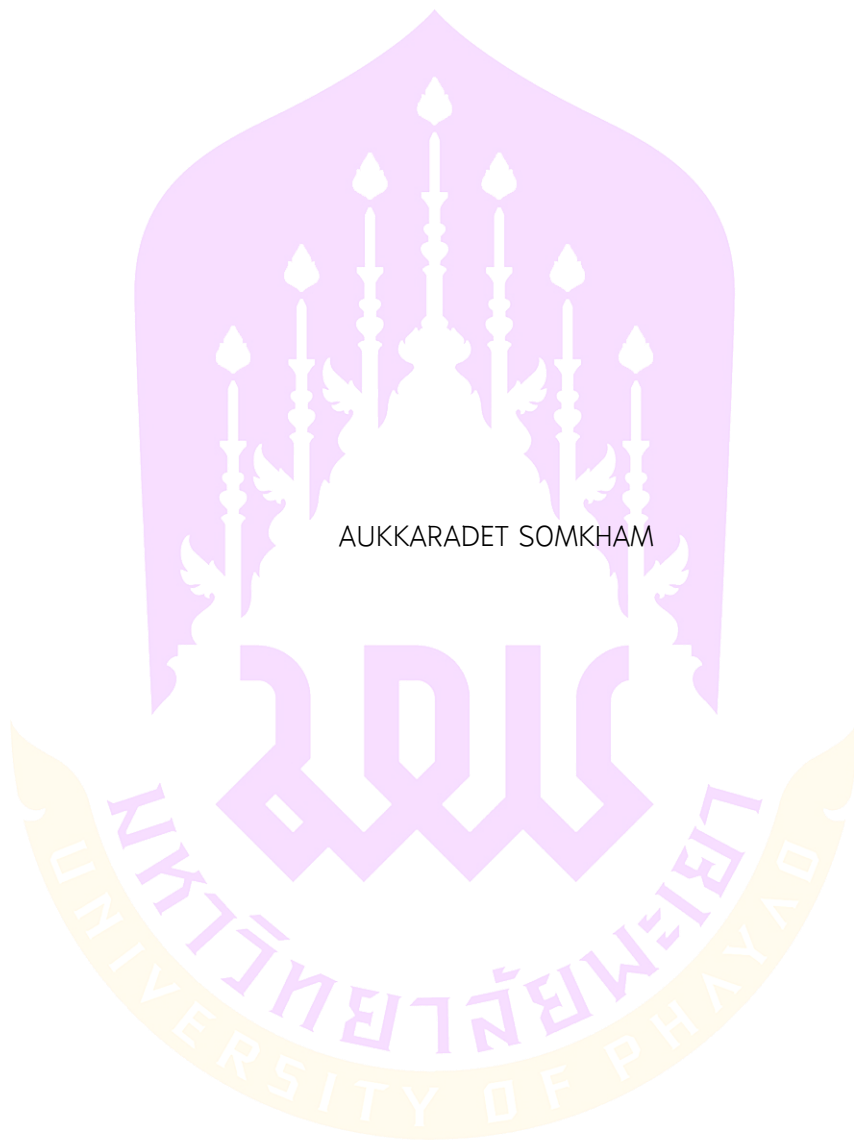
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

พฤษภาคม 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

THE ARREST OF THE ACCUSED OR THE OFFENDER BY THE COURT MARSHAL: IN CASE
OF ESCAPING WHILE BEING TEMPORARILY RELEASED.

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the *Master of Laws Degree*

May 2024

Copyright 2024 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล: กรณีหลบหนีภายหลังการปล่อย
ชั่วคราว

ของ อัครเดช สมคำ

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปวีศร เลิศธรรมเทวี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิมลเรขา ศิริชัยววรรณ)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทรวรรณ รัตนเกษตร)

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยุตม งามเมืองสกุล)

เรื่อง:	การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล: กรณีหลบหนีภายหลังการปล่อยชั่วคราว
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	อัครเดช สมคำ, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: น.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, 2566
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิมลเรขา ศิริชัยวารรณ
คำสำคัญ:	เจ้าพนักงานตำรวจศาล, ปล่อยชั่วคราวโดยศาล, จับกุม, ผู้ต้องหาหรือจำเลย

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อค้นพบปัญหาและแนวทางออกทางกฎหมายที่เหมาะสมในเรื่องการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี กฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ให้ได้แนวทางออกที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน จากผลการวิจัยพบว่าหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มีประเด็นปัญหาดังนี้ ประการแรก มาตรา 5 (4) ไม่สอดคล้องกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ ที่สมควรกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลทำหน้าที่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาและจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว ประการที่สอง มาตรา 5 (4) ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีโดยตรง เจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงไม่อาจเป็นเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับได้ ประการที่สาม การจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาลกรณีมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันที เป็นข้อยกเว้นของกฎหมายที่อาจก่อให้เกิดการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจับกุมผู้หลบหนีเหล่านั้น ประการที่สี่ มาตรา 5 (4) คล้ายกับบทบัญญัติมาตรา 117 วรรค 3 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อาจเข้าข่ายกฎหมายที่หมดความจำเป็นตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางออก คือ แก้ไขบทบัญญัติ มาตรา 5 (4) จากเดิมแก้ไขเป็น “มาตรา 5 เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้ (4) เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี และมีคำสั่งหรือหมายของศาลให้ทำการจับกุมให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว” เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุผลในการบัญญัติและประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ในการป้องกันและแก้ไขปัญหที่อาจเกิดขึ้นจากขั้นตอนของการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เพื่อนำผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ให้กระบวนการยุติธรรมสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

Title: THE ARREST OF THE ACCUSED OR THE OFFENDER BY THE COURT MARSHAL: IN CASE OF ESCAPING WHILE BEING TEMPORARILY RELEASED.

Author: Aukkaradet Somkham, Independent Study: LL.M., University of Phayao, 2023

Advisor: Assistant Professor Dr. Wimonrekha Sirichairawan

Keywords: Court Marshal, temporarily released by the court, arrest, the alleged offenders or the accused

ABSTRACT

The purpose of this research article is to study and search for problems and appropriate legal solutions regarding the arrest of the alleged offenders or accused by the Court Marshal in case of escaping while being temporarily released, by studying concepts, theories, and laws of Thailand and abroad, including interviews with those who involved, to bring all the information to analyze and find solutions that are appropriate for the current situation. The researcher found that the duties and authorities of the Court Marshal in the arrest of the alleged offenders or the accused who have been temporarily released by the court but have fled, as provided in Section 5(4) of the Court Marshal Act B.E. 2562 (A.D.2019) has the following problems: First, Section 5(4) is inconsistent with the reasons for promulgating this Act. It is appropriate to appoint the Court Marshal to act effectively in the arrest of the alleged offenders or the accused who escape while temporarily released, Second, Section 5(4) does not authorize the Court Marshal to directly arrest the alleged offender or the accused who have been temporarily released by the court and have absconded, thus, the Court Marshal cannot be the managing according to the arrest warrant, Third, the arrest by the Court Marshal in case of an emergency where it is not possible to request help from Administrative Officials or police on time is an exception of the law that may cause the Court Marshal's discretion inefficiency in arresting those escapers, Fourth, Section 5(4) like the provisions of Section 117, paragraph 3 of the Criminal Procedure Code, which may count to unnecessary legislation according to the meaning of Section 77 of the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (A.D.2017). Therefore, the researcher would like to propose a solution, which is to amend the provisions of Section 5(4) from the original to "Section 5, the Court Marshal have the following duties and authorities: (4) When the alleged offenders or the accused who have been temporarily released by the court have fled or will escape, and there is a court order or warrant for arrest, the Court Marshal shall have the authority to arrest the alleged offenders or the accused, and when caught, bring the arrested person to the court quickly." To be consistent with the reasons for enacting and promulgating the Court Marshal Act B.E. 2562 (A.D.2019), to prevent and solve problems that may arise from the process of enforcing this law, to bring the alleged offenders or the accused back to the justice process, to allow the justice process to proceed continuously.

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ต้องขอขอบคุณคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา อาจารย์ที่ปรึกษา คณะกรรมการสอบ อาจารย์ผู้สอนทุกท่าน เจ้าหน้าที่หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต บุคคลผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก และครอบครัวที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจในทุกเรื่อง ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำผลงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

อัศรเดช สมคำ

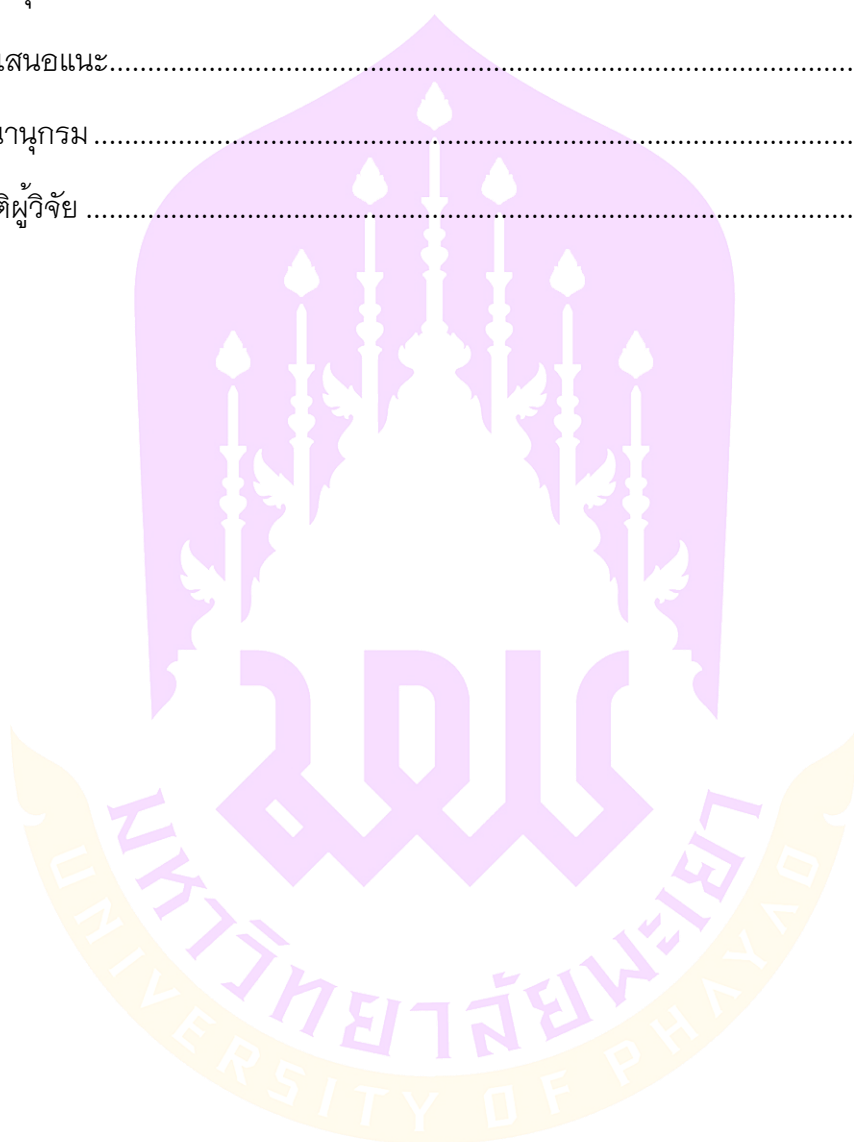
สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมุติฐานของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่จะได้รับการจากการวิจัย	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี กฎหมายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน.....	5
แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice System).....	12
หลักการแบ่งแยกอำนาจ	15
หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา	16
แนวความคิดเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยศาล	19
แนวความคิดเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีปล่อยชั่วคราวของ ศาล	21
แนวความคิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลในประเทศไทย.....	24

เจ้าพนักงานตำรวจศาลในต่างประเทศ	41
กฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง.....	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	57
ระเบียบวิธีวิจัย.....	57
ขอบเขตการดำเนินการวิจัย.....	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
การวิเคราะห์ข้อมูล	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
วิเคราะห์การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะ หลบหนี.....	61
วิเคราะห์การมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเพื่อดำเนินการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่ได้รับการ ปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี	65
วิเคราะห์เปรียบเทียบการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้ว หนีหรือจะหลบหนี ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กับ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	68
วิเคราะห์เปรียบเทียบการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้ว หนีหรือจะหลบหนี ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กับ หน่วยงานบังคับคดีอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (U.S. Marshals Service) ประเทศ สหรัฐอเมริกา	77
วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อย ชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติ เจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562.....	80
แนวทางแก้ไขปัญหาหรือข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างบุคคลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ กระบวนการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี	

ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562	
มาตรา 5 (4).....	95
บทที่ 5 บทสรุป	102
บทสรุป.....	102
ข้อเสนอแนะ.....	109
บรรณานุกรม	110
ประวัติผู้วิจัย	117

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 หน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงาน ตำรวจศาล พ.ศ. 2562.....	36
ตาราง 2 เปรียบเทียบหลักของ 2 ทฤษฎีที่มีผลต่อการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับ การปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีหรือจะหลบหนี	64
ตาราง 3 เปรียบเทียบการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนี หรือจะหลบหนีตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กับประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา	76
ตาราง 4 เปรียบเทียบการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนี หรือจะหลบหนี ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กับหน่วยงานบังคับ คดีอาญาและการบังคับใช้ กฎหมาย (U.S. Marshals Service) ประเทศสหรัฐอเมริกา	79
ตาราง 5 สรุปแนวทางแก้ไขปัญหาหรือข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างบุคคลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ กระบวนการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อย ชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติ เจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4)	99

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในคดีอาญา กฎหมายให้สันนิษฐานผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้รับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในมาตรา 29 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคห้า โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้บริสุทธิ์ และยังไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด และจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนว่าเป็นผู้กระทำความผิดในระหว่างที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นไม่ได้ การควบคุมตัวหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถกระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการหลบหนี และคำขอประกันของผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องได้รับการพิจารณา โดยจะเรียกประกันจนเกินสมควรแก่กรณีไม่ได้ การไม่อนุญาตให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด¹ เมื่อคดีอยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิที่จะยื่นคำขอปล่อยชั่วคราวหรือประกันต่อศาล อันเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในระหว่างที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาคำสั่งถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด เป็นมาตรการช่วยผ่อนคลายการจำกัดเสรีภาพในร่างกายในระหว่างถูกดำเนินคดี เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้ว หากต่อมาภายหลังไม่มาพบหรือไม่มารายงานตัวต่อศาลตามกำหนดนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร จะถูกสันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี² และถูกศาลออกหมายจับ³ เพื่อนำผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต่อไป

จากสถานการณ์ที่ศาลยุติธรรมต้องเผชิญกับปัญหาการหลบหนีของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การพิจารณาคดีมีความล่าช้าและผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษตามผลของคำพิพากษา คำพิพากษาของศาลจึงขาดสภาพบังคับ กระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบกระบวนการยุติธรรม สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ศาลยุติธรรมไม่มีเจ้าพนักงานที่มีสถานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อทำหน้าที่โดยตรงในการติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาล และผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลเป็นการเฉพาะ อีกทั้งเจ้าพนักงานตำรวจในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีภาระหน้าที่

¹ มาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560)

² มาตรา 66 (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

³ มาตรา 59 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดอาญาและรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นจำนวนมาก จึงไม่สามารถดำเนินการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาลได้อย่างทั่วถึง⁴ จึงได้มีการตรากฎหมายพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และประกาศใช้เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2562 มีผลบังคับใช้เมื่อพ้น 90 วันนับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ทำหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว หรือผู้ที่ศาลได้ออกหมายจับแล้ว⁵

หน้าที่และอำนาจการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีของเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กำหนดไว้ในมาตรา 5(4) บัญญัติไว้ว่า “เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้ (4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้วให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว”⁶ ดังนั้นเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) จะต้องแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทำการจับกุมบุคคลดังกล่าวเสียก่อน หากเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) จะดำเนินการจับกุมด้วยตนเอง จะต้องปรากฏว่ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันเวลาที่ เสมือนหนึ่งว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ประสานงาน และให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทำหน้าที่จับกุมเป็นหลักเหมือนเดิม จึงมีประเด็นที่ต้องศึกษาว่าขั้นตอนของกฎหมายดังกล่าวนี้มีผลต่อประสิทธิภาพในการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีของเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และเหตุผลความจำเป็นของการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

⁴ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, **หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ checklist ร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. ...** , สืบค้นเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2566,

<http://web.krisdika.go.th/data/outsitedata/article77/filenew/02Doc-9-1.pdf>

⁵ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 (2562, เมษายน, 15), ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 136, ตอน 50 ก, หน้า 253.

⁶ มาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาถึงขั้นตอนของกฎหมายเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีของเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ว่ามีผลต่อประสิทธิภาพในการติดตามจับกุมผู้หลบหนีดังกล่าวอย่างไร มีผลต่อระบบกระบวนการยุติธรรมหรือไม่ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการตรากฎหมายพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เพียงใด เพื่อเป็นประโยชน์ให้เกิดประสิทธิภาพในการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีสภาพบังคับ และผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามคำพิพากษา สร้างความเชื่อมั่นในระบบกระบวนการยุติธรรมให้แก่สังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
2. เพื่อศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี กฎหมายไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
3. เพื่อค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

สมมุติฐานของการวิจัย

มาตรา 5(4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กำหนดขั้นตอนการบังคับใช้กฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี และไม่สอดคล้องกับเหตุผลและความจำเป็นของการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว กล่าวคือ กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเพียงผู้ประสานงานแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทำหน้าที่จับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีเป็นหลักเหมือนเดิม และเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวนั้นได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันท่วงที อีกทั้ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรคสาม ก็ได้กำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลดำเนินการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันท่วงที ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้เอง หากเป็นเช่นนั้นก็ไม่

จำเป็นต้องมีบทบัญญัติมาตรา 5(4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และอาจถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่หมดความจำเป็นตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น หากไม่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของการตราพระราชบัญญัติดังกล่าว และแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทของการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเรื่องของบทบาทหน้าที่การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 โดยศึกษาสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี กฎหมายไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวทางการแก้ไข ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยในรูปแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยรวบรวมข้อมูลวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลวิจัยภาคสนาม (Field Research) เพื่อใช้ประกอบในการศึกษาวิจัยร่วมกัน โดยผู้วิจัยจะค้นคว้าจากหนังสือ ตำรากฎหมาย ตำราวิชาการ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ เอกสารต่าง ๆ กฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รวมถึงฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยเลือกเพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุปผล และเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี กฎหมายไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
3. สามารถเสนอแนวทางการแก้ไข ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี กฎหมายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี โดยเจ้าพนักงานตำรวจศาลในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น เป็นเรื่องที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลผู้ถูกจับกุม จึงต้องศึกษาหลักการและแนวความคิด ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

1. สิทธิมนุษยชน (Human Rights)

1.1 วิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชน⁷

สิทธิมนุษยชนสมัยคลาสสิก เป็นยุคสมัยของกรีกและโรมันที่มีการแบ่งแยกชนชั้นออกเป็นชาวเอเธนส์และทาสที่มาจากเชลยสงคราม และถูกครอบงำโดยอำนาจรัฐ ชาวเอเธนส์ที่เป็นเพศชายเท่านั้นที่จะได้รับสิทธิทางการเมือง ส่วนผู้หญิงและทาสจะไม่ได้สิทธิทางการเมืองหรือสิทธิใด ๆ เลยในสังคม ไม่มีสิทธิทำงานในหน่วยงานของรัฐ และต้องทำงานเป็นแรงงานรับใช้ ต่อมาเมื่อนักปรัชญาชาวกรีกได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคมและความเสมอภาคขึ้น ดังนี้ (อุดมศักดิ์ สนิธิพงษ์, 2552)

เพลโต (Plato) ปรัชญาชาวกรีก เห็นว่า มนุษย์มีธรรมชาติที่แตกต่างกันและไม่เท่าเทียมกัน ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในแต่ละชนชั้น และได้กล่าวถึงรัฐในอุดมคติเรื่องสาธารณรัฐ (The Republic) ต้องประกอบไปด้วยคน 3 ชนชั้น ได้แก่

- (1) นักปราชญ์ ผู้ใช้เหตุผล ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองรัฐ
- (2) นักรบ ผู้ใช้ยุทธศาสตร์ ทำหน้าที่ดูแลปกป้องรัฐ
- (3) ประชาชน ผู้ใช้แรงงาน ทำหน้าที่สร้างผลิตผลและอาหารที่จำเป็นต่อพลเมือง

รัฐ

อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์ชาวกรีก ลูกศิษย์ของเพลโต เห็นว่า ธรรมชาติของมนุษย์มีความห่วงหาอาทรในอิสรภาพ สังคมที่ดีเกิดจากความเท่าเทียมกัน เขาจึงไม่เห็นด้วยกับการแบ่งแยกชนชั้นตามแนวความคิดของเพลโต และสนับสนุนการปกครองในรูปแบบที่ทุกคนมีส่วนร่วมโดยกฎหมาย (The Rule of Law) เพราะมนุษย์มีกิเลส หากได้ผู้ปกครองรัฐที่ไม่ดีก็จะ

⁷ อุดมศักดิ์ สนิธิพงษ์, สิทธิมนุษยชน, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2552), หน้า. 27 - 46.

ก่อให้เกิดความเสียหายและแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ยาก หากรัฐปกครองโดยกฎหมายแล้ว การที่จะไม่ได้รับความเป็นธรรมย่อมอาจเกิดขึ้นได้ในบางกรณี แต่โดยตัวของกฎหมายนั้นมีทางแก้อยู่แล้ว เป็นการปกครองโดยเหตุและผลตามหลักความยุติธรรม เพราะเชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล

ต่อมาได้เกิดอารยธรรมโรมันขึ้นบนคาบสมุทรอิตาลี นักปราชญ์กลุ่มสโตอิก (Stoics) มีการนำเอาแนวความคิดในสิทธิธรรมชาติซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากชาวกรีก โดยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนต่างอยู่ภายใต้กฎของธรรมชาติเดียวกัน เพราะธรรมชาติเป็นสิ่งที่อยู่เหนือมนุษย์ เป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นสากล

ซีเซโร (Cicero) นักกฎหมายชาวโรมัน กล่าวถึงกฎหมายธรรมชาติตามแนวคิดของกลุ่มสโตอิกไว้ว่า กฎหมายที่แท้จริง คือ เหตุผลที่ถูกต้องสอดคล้องกับธรรมชาติ มีผลบังคับใช้ได้ตลอดเวลา บังคับได้กับทุก ๆ คน ทุก ๆ ชาติ ทุกยุคทุกสมัย พระเจ้าเป็นผู้สร้างกฎเกณฑ์สากลขึ้นมาเพื่อปกครองโลก กฎหมายดังกล่าวถูกต้องและสอดคล้องกับธรรมชาติ

ในภายหลังได้มีการเรียกร้องให้มีการจัดทำกฎหมายลายลักษณ์อักษรขึ้น เนื่องจากกฎหมายที่มีอยู่ไม่มีการบัญญัติไว้ให้ชัดเจน จึงเกิดกฎหมาย 12 โต๊ะ (Law of the Twelve Tables) มีพื้นฐานมาจากกฎธรรมชาติ (Natural Laws) ที่พระเจ้ามอบให้มนุษย์ทุกคนโดยเสมอภาค เน้นความเท่าเทียมกันทุกเพศ ถือเป็นประกาศสิทธิมนุษยชนของชาวโรมัน

สิทธิมนุษยชนสมัยกลาง เป็นช่วงที่ศาสนามีอิทธิพลต่อความคิดและวิถีชีวิตของมนุษย์ ถูกแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่

- (1) พระ มีหน้าที่ทางศาสนา
- (2) นักรบ นักการเมือง มีหน้าที่ปกป้องพระ ปกป้องผู้ใช้แรงงาน
- (3) ผู้ใช้แรงงาน มีหน้าที่ผลิตอาหารให้กับรัฐ

การปกครองยุคกลางเกิดความไม่สงบเรียบร้อยและไม่เคารพกฎหมาย ส่งผลให้ประชาชนมีความหวาดกลัวและเปราะบาง ขาดที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ถูกกดขี่และถูกเอารัดเอาเปรียบ ในเวลาต่อมาก็ได้เกิดคริสต์ศาสนาขึ้น มีหลักคำสอนที่มุ่งเน้นไปในเรื่องของความรักและความเสมอภาคของเพื่อนมนุษย์

เซนต์ ออگุสติน (St. Augustine) ลูกศิษย์ของพระเยชู ได้เสนอแนวคิดไว้ในสังคมมีอาณาจักรอยู่ 2 ประเภท คือ อาณาจักรทางโลก กับอาณาจักรของพระเจ้า อำนาจอการปกครองอาณาจักรมาจากพระเจ้า ศาสนามีอำนาจเหนืออาณาจักร พระเจ้าเป็นผู้มอบศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้แก่มนุษย์ทุกคน

เซนต์ โทมัส อควินัส (St. Thomas Aquinas) ได้ให้คำนิยามของกฎหมายธรรมชาติไว้คือ เจตจำนงของพระเจ้า พระเจ้าเป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่งทั้งปวง อยู่เหนืออำนาจรัฐ รัฐจะบัญญัติกฎหมายให้ขัดหรือแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้

ลัทธิมนุษยชนสมัยใหม่ มีการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ที่มีผลต่อวิถีชีวิตและพัฒนาการของมนุษย์ มีการนำเหตุและผลเข้ามาใช้แทนที่ความศรัทธา ส่งผลให้อิทธิพลของศาสนานั้นเสื่อมลง และเกิดแนวความคิดปัจเจกนิยม (Individualism)

โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbs) นักปราชญ์ชาวอังกฤษ อธิบายไว้ว่า มนุษย์เป็นผู้มีความกลัว จึงจำเป็นต้องสละสิทธิธรรมชาติของตนให้กับรัฐ เพื่อให้รัฐมีอำนาจเด็ดขาดปกป้องเพื่อนมนุษย์ให้รอดพ้นจากสังคมที่เลวร้าย เรียกว่าสัญญาประชาคม (Leviathan)

จอห์น ล็อก (John Locke) นักปราชญ์ชาวอังกฤษ อธิบายไว้ว่า ธรรมชาติของมนุษย์เป็นผู้ที่มีจิตใจงดงาม มีความเท่าเทียมกัน และมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ แต่มนุษย์ขาดระเบียบทางสังคม และไม่มีองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการถูกล่วงละเมิดสิทธิทางธรรมชาติ มนุษย์จึงต้องสละสิทธิในกฎธรรมชาติของตนเองบางส่วน และยินยอมอยู่ภายใต้อำนาจรัฐซึ่งทำหน้าที่ปกป้องชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินของประชาชน โดยที่รัฐมีอำนาจจำกัดเฉพาะตามที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น หากรัฐใช้สิทธิเกินขอบเขตหรือกระทบต่อสิทธิของประชาชน ประชาชนย่อมมีสิทธิล้มล้างและเปลี่ยนแปลงรัฐนั้นได้

ฌอง ฌาค รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศส มีแนวคิดที่ว่าธรรมชาติของมนุษย์เป็นคนดี แต่เมื่อมีการครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินขึ้น จึงเกิดปัญหาความไม่เสมอภาคของมนุษย์และสังคม จึงแสวงหารูปแบบการปกครองขึ้นใหม่ที่เกิดจากความยินยอมของมนุษย์เองโดยไม่ได้เกิดจากการบังคับ เรียกว่าสัญญาประชาคมที่ถือเจตจำนงร่วมกันของสังคม มนุษย์จึงมีสิทธิคัดเลือก เปลี่ยนแปลงรัฐเพื่อทำหน้าที่ปกป้องสิทธิของคนในรัฐ

มองเตสกีเยอ (Montesquieu) นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศส ได้เสนอแนวคิดไว้ในหนังสือเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย (Spirit of Law) โดยแบ่งแยกอำนาจการปกครองรัฐออกเป็น 3 ส่วน คือ อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยทั้งสามอำนาจต้องสามารถตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจกันได้ เพื่อไม่ให้อำนาจรัฐตกอยู่กับบุคคลฝ่ายเดียว

ลัทธิมนุษยชนในสมัยปัจจุบัน เป็นยุคแห่งอุดมการณ์และการเมือง ไม่ว่าจะเป็นประชาธิปไตย สังคมนิยม และรัฐจะต้องจัดให้มีสวัสดิการสาธารณะต่าง ๆ แก่คนในรัฐ มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ เพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ลัทธิมนุษยชน ตลอดจนส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนโดยปราศจากความแตกต่างของเชื้อชาติ เพศ ภาษา และศาสนา

จากผลของการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ จึงก่อให้เกิดการจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ขึ้น เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ แต่เนื่องจากปฏิญญาสากลไม่ใช่กฎหมาย จึงขาดสภาพบังคับ หลาย ๆ ประเทศจึงนำเอาหลักการในปฏิญญาสากลดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในประเทศของตนเองในส่วนของประเทศไทย ก็ได้นำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ามนุษย์เป็นผู้ที่มีความกลัวมาตั้งแต่อดีต เช่น กลัวการไม่ได้รับความปลอดภัย กลัวภัยธรรมชาติหรือแม้กระทั่งภัยคุกคามต่าง ๆ เมื่อมนุษย์มีการรวมกลุ่มกันอาศัยเป็นสังคม มนุษย์จึงแสวงหาหลักประกันเพื่อให้เกิดความมั่นคงให้กับตนเอง ประกอบกับความเชื่อในเรื่องความมีคุณค่าของตนเองที่มีมาตั้งแต่กำเนิด และมีความต้องการที่จะใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ดีอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิ่งเหล่านี้เรียกกันว่าเป็นสิทธิธรรมชาติ (Natural Rights)

1.2 ความหมายของสิทธิธรรมชาติ⁸

สิทธิธรรมชาติ (Natural Rights) ถือได้ว่าเป็นบ่อเกิดของสิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติที่มนุษย์ทุกคนมีความชอบธรรมที่จะพึงได้พึงมีบนความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ โดยมีสาระสำคัญ คือ มนุษย์ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน เนื่องจากได้รับสิทธิบางประการที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงแก่ความตาย ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในชีวิต เสรีภาพ ในร่างกาย รวมไปถึงความเสมอภาค เป็นสิทธิซึ่งไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ และผู้หนึ่งผู้ใดจะละเมิดมิได้ สิทธิธรรมชาติมีที่มาจากหลักการ ดังนี้

(1) หลักของเหตุและผล (Rationalism) มีแนวความคิดมาจากแนวความคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ที่ถือว่าสิทธิธรรมชาติเป็นหลักของความจริงที่ไม่อาจโต้แย้ง แก้ไข เปลี่ยนแปลงได้

(2) หลักความชอบธรรม (Legitimism) เป็นหลักในการรักษาไว้ซึ่งสิทธิธรรมชาติ เมื่อใดก็ตามที่ผู้ปกครองของรัฐใช้อำนาจทำลายสิทธิดังกล่าวนี้ มนุษย์ผู้ถูกปกครองย่อมมีสิทธิโดยชอบที่จะเปลี่ยนแปลงล้มเลิกอำนาจนั้นได้

(3) หลักปัจเจกชนนิยม (Individualism) มีแนวความคิดว่าสิทธิธรรมชาติกำเนิดขึ้นกับการมีสภาพบุคคล ไม่สามารถเพิกถอนหรือโอนให้แก่บุคคลอื่นได้

⁸ เรื่องเดียวกัน. หน้า 16-26.

1.3 ความหมายของสิทธิตามกฎหมาย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า สิทธิ ไว้ว่า “อำนาจอันชอบธรรม”⁹

ศาลฎีกาเคยมีคำพิพากษาเกี่ยวกับสิทธิไว้ว่า “ประโยชน์ที่ทุกคนมีอยู่ ถ้าผู้อื่นมีหน้าที่ต้องเคารพ ประโยชน์นั้นก็เป็สิทธิ กฎหมายย่อมคุ้มครอง”¹⁰

รองศาสตราจารย์ มานิต จุ่มปา ให้ความหมายของคำว่า สิทธิ คือ ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวกับทรัพย์สินและบุคคลอื่น เช่น สิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน สิทธิในชีวิตร่างกาย เป็นต้น

ศาสตราจารย์ ดร.บวรเจตน์ สิงคะเนติ ได้อธิบายไว้ว่า สิทธิ คือ อำนาจที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำการอย่างใด ๆ ที่กฎหมายได้รับรองไว้ และก่อให้เกิดหน้าที่แก่ผู้อื่นนั้นด้วย

หากพิจารณาจากความหมายดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว อาจแบ่งสิทธิได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) สิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) ที่สามารถบังคับให้เป็นไปตามสิทธิได้จริง และกฎหมายให้การรับรองและคุ้มครอง เช่น สิทธิในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น

(2) สิทธิทางจริยธรรม (Moral Rights) ซึ่งเป็นอำนาจอันชอบธรรมที่มนุษย์ทุกคนพึงได้พึงมีตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมายหรือสิ่งอื่นใด เช่น สิทธิในการนับถือศาสนา สิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า สิทธิธรรมชาติ (Natural Rights) หมายถึง สิทธิของความเป็นมนุษย์ที่ได้รับมาตั้งแต่กำเนิดโดยปราศจากเงื่อนไขหรือข้อจำกัดของกฎหมาย ซึ่งในอดีตยังไม่เป็นที่แพร่หลาย จนภายหลังมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายภายหลังการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

(1) เป็นสิทธิตามธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์ โดยพื้นฐานแล้วไม่ใช่กฎหมาย แต่ถูกกำหนดให้ชัดเจนขึ้นในภายหลังโดยกฎหมาย

(2) เป็นสิทธิที่ปราศจากขอบเขต เช่น สิทธิในชีวิตเนื้อตัวร่างกาย

(3) เป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคน โดยเท่าเทียมกันปราศจากการถูกละเมิดจากบุคคลอื่น

⁹ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2567, <https://dictionary.orst.go.th/>

¹⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 124/2487

(4) เป็นสิทธิที่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีอยู่จริงตามธรรมชาติ และสามารถนำไปใช้ได้ทุกยุคทุกสมัยโดยไม่จำกัดระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่ง

(5) เป็นสิทธิเฉพาะตัวของมนุษย์ ที่ไม่สามารถจำหน่าย จ่าย โอนให้แก่กันได้

(6) เป็นสิทธิที่โดยพื้นฐานแล้วปราศจากสภาพบังคับ ซึ่งการจะทำให้เกิดสภาพบังคับได้ก็ต่อเมื่อถูกนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมาย เช่น รัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น แนวความคิดสิทธิมนุษยชนนำไปสู่การจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนถือกำเนิดโดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ประกอบไปด้วยสมาชิกหลายประเทศ ได้ลงมติรับรองและประกาศใช้ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ด้วยเหตุในคำปรารภที่กล่าวไว้ว่า “มนุษย์มีศักดิ์ศรีมาแต่กำเนิด มีสิทธิเท่าเทียมกันโดยไม่อาจโอนให้กันได้ การเมินเฉยดูหมิ่นเหยียดหยามสิทธิมนุษยชน เป็นการละเมิดมโนธรรมของมนุษย์อย่างร้ายแรง จึงมีความจำเป็นที่สิทธิมนุษยชนจะได้รับความคุ้มครองโดยหลักนิติธรรม” จึงได้ประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเพื่อเป็นมาตรฐานร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก¹¹

ทั้งนี้ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ให้การรับรองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ไว้ดังต่อไปนี้¹²

ข้อ 5 ไม่ถูกทรมาน¹³

ข้อ 9 ไม่ถูกจับกุมคุมขังโดยพลการ¹⁴

สิทธิมนุษยชน ข้อ 9 นี้ได้รับรองไว้อย่างเคร่งครัด การจับกุมคุมขังจะต้องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีการปล่อยชั่วคราวโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว การจับกุมก็ต้องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน¹⁵

¹¹ สถาบันปรีดี พนมยงค์, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2566, <https://pridi.or.th/th/content/2021/09/841>.

¹² Amnesty International Thailand. 2020., ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2566, <https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/udhr/>.

¹³ ข้อ 5 บุคคลใดจะถูกกระทำการทรมาน หรือการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีไม่ได้

¹⁴ ข้อ 9 บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศตามอำเภอใจไม่ได้

¹⁵ กาญจนา คำมา, ปัญหาการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญา : กรณีจำเลยหลบหนีในระหว่างการพิจารณาคดีในชั้นศาล (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ, 2560), หน้า 18.

ข้อ 10 การพิจารณาอย่างเป็นธรรม¹⁶

ข้อ 11 เป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่ามีคำพิพากษา¹⁷

3. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)

สหประชาชาติได้รับรองไว้เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2509 และมีผลใช้บังคับวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519¹⁸ ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2539 และมีผลใช้บังคับวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2540

เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมปรากฏอยู่ในข้อ 9 เรื่องการจับ¹⁹ ประกอบด้วยสาระสำคัญดังต่อไปนี้²⁰

(ก) บุคคลจะถูกจับหรือควบคุมโดยอำเภอใจไม่ได้ เว้นแต่โดยเหตุผลและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

¹⁶ ข้อ 10 ทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่อิสระและไม่ลำเอียงในการพิจารณา

¹⁷ ข้อ 11 (1) ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา จะได้รับสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ได้ว่าบุคคลดังกล่าวมีความผิดตามกฎหมาย

(2) บุคคลใดจะถูกตัดสินว่ามีความผิดทางอาญาได้อันเนื่องจากการกระทำหรือละเว้นใดอันมิได้ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายแห่งชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่ได้กระทำการนั้นไม่ได้และจะกำหนดโทษหนักกว่าที่บังคับใช้ในขณะที่ได้กระทำความผิดทางอาญานั้นไม่ได้

¹⁸ เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิลและคณะ, **หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล**(การศึกษาวิจัย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), หน้า 11.

¹⁹ สุพรรณิการ์ กิตติวรกุล, **ผลกระทบของแนวคิดสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการจับ การค้นของตำรวจ เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน**(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555), หน้า 53.

²⁰ ข้อ 9 (1) บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ ยกเว้นโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

(2) ในขณะที่จับกุม บุคคลใดที่ถูกจับกุมจะต้องได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และจะต้องได้รับแจ้งถึงข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน

(3) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญา จะต้องถูกนำตัวไปยังศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจตามดุลการณณ์โดยเร็ว และมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควร หรือได้รับการปล่อยตัวไป การควบคุมบุคคลเพื่อการพิจารณาคดีมิให้ถือเป็นหลักทั่วไป การปล่อยตัวอาจกำหนดให้มีการประกันไว้ว่าจะมารายงานตัวในวันพิจารณาคดีหรือในขั้นตอนอื่นของกระบวนการพิจารณา และจะมาปรากฏตัวเพื่อการบังคับตามคำพิพากษา

(4) บุคคลใดที่ถูกลิดรอนเสรีภาพโดยการจับกุมหรือการควบคุม มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ตัดสิน โดยไม่ชักช้าถึงความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้นั้น และหากการควบคุมไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวไป

(5) บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือถูกควบคุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน

(ข) ต้องได้รับแจ้งเหตุผลในการจับกุมและได้รับแจ้งข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน ขณะจับกุม

(ค) ผู้ถูกจับกุมจะต้องถูกนำตัวไปยังศาลโดยพลัน และได้รับการพิจารณาคดีภายใน ระยะเวลาอันสมควร หรือได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

(ง) บุคคลผู้ถูกสิทธิรอนเสรีภาพจากการจับกุมมีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ศาล ตัดสินโดยไม่ชักช้า หากเป็นการจับกุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวไป

(จ) ผู้ถูกจับกุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน

4. สิทธิทางรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (Human Right in the Constitution of the Kingdom of Thailand)

แนวความคิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการจับกุมตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พบว่า ได้รับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล²¹ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในร่างกาย การจับและการคุมขังจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือเหตุอื่นตามที่กฎหมาย บัญญัติ²² และการดำเนินคดีอาญามีหลักการพื้นฐานที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลที่ถูก กล่าวหาว่ามีความผิดอาญาจะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ ความผิดตามกฎหมาย และก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนว่าเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ การควบคุม คุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้กระทำได้เท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันไม่ให้หลบหนี²³ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับ ความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกเป็นข้อต่อสู้ทางศาลได้²⁴

แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice System)

กระบวนการยุติธรรม หมายถึง ขั้นตอนและวิธีดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่ออำนวยความยุติธรรม คุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล²⁵

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice Process) คือ วิธีการที่รัฐดำเนินการ ให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนในรัฐผู้ซึ่งมีบรรทัดดี โดยผ่านองค์กรต่าง ๆ เช่น เจ้าหน้าที่

²¹ มาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2560)

²² มาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2560)

²³ มาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2560)

²⁴ มาตรา 25 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2560)

²⁵ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2566, <https://dictionary.orst.go.th/>.

ตำรวจ พนักงานอัยการ ศาล และราชทัณฑ์²⁶ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความจริงในคดีอาญา และชี้ขาดให้เกิดความยุติธรรมในสังคม อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม หลักการหรือทฤษฎีที่เป็นที่ยอมรับอย่างสากลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น คือ หลักการของเฮร์เบิร์ต แพคเกอร์ (Herbert Packer) ศาสตราจารย์ทางด้านกฎหมายของ มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้แนวความคิด โดยเขียนในบทความเรื่อง Two Models of Criminal Procedure เป็นบทความเกี่ยวกับแนวทาง ของกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่สามารถแบ่งออกเป็นสองรูปแบบใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีควบคุม อาชญากรรม (Crime Control Model) และทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม (Due Process Model)²⁷

1. ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)

ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีแนวคิดที่ว่า กระบวนการทางอาญาต้องมีไว้เพื่อควบคุม ป้องกัน ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก (Repress of Criminal Conduct) วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายสูงสุดของแนวคิดนี้ คือ จะต้องมีการปราบปรามและจับกุมผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรรมมาลงโทษให้ได้มากที่สุด (The Process Must Produce a High Rate of Apprehension and Finality) และกระบวนการควบคุมอาชญากรรม จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จด้วยความรวดเร็ว (Speed and Finality) โดยให้ความสำคัญไปที่ การควบคุมและป้องกันอาชญากรรม (Tight Control) ระวังและปราบปรามอาชญากรรม (The Dominant Goal of Repressing Crime)²⁸ กล่าวคือ ให้อำนาจรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดำเนินกระบวนการใด ๆ ในการควบคุมอาชญากรรมอย่างเต็มที่ แม้ว่าจะมีผลกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลบ้างก็ตาม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งการควบคุมอาชญากรรม แต่หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถควบคุมป้องกัน ระวังและปราบปรามอาชญากรรม หรือจับกุม อาชญากรรมมาลงโทษได้ ย่อมมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมนั้น ๆ ประชาชนอาจถูก อาชญากรรมละเมิดสิทธิและเสรีภาพ²⁹ ดังนั้น หากประเทศใดให้ความสำคัญกับแนวความคิด ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) นี้ ประเทศนั้นก็จะมีแนวโน้มออกกฎหมาย

²⁶ ดร. สมหมาย จันทรังษี, “กระบวนการยุติธรรมทางอาญา การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา”, วารสาร นิติศาสตร์ฉบับพิเศษวันรพี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ปีที่2 ฉบับที่2 หน้า 8-16 (สิงหาคม 2551).

²⁷ ธัญมน นาควัชระวัฒนา, ปัญหาการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหลบหนีหมายจับในคดีอาญา: ศึกษากรณี การจับกุมในชั้นศาล (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556), หน้า 24.

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23-24.

²⁹ รัชดาพร ต่อสกุล, พยานหลักฐานที่ระบุการใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้กระทำความผิดอาญา (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทนิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560), หน้า 24.

ไปในทางให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจเพื่อป้องกันปราบปรามและจับกุมอาชญากรรมมากกว่าคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์หรือประชาชน³⁰

ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) สรุปได้ดังต่อไปนี้³¹

(ก) การปราบปรามอาชญากรรม เป็นหน้าที่หลักโดยแท้ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะกฎหมายเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม

(ข) กระบวนการยุติธรรม จะต้องมุ่งคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายซึ่งเป็นเหยื่อของอาชญากรรมมากกว่าที่จะปกป้องสิทธิของอาชญากร

(ค) กฎหมายต้องให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนสอบสวน จับกุม ตรวจค้น ตรวจยึด ตลอดจนการลงโทษอาชญากร เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และคล่องตัวมากที่สุด

(ง) กฎหมายใด ๆ ที่ขัดหรือมีลักษณะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมจะต้องถูกตัดออกไป

(จ) กระบวนการยุติธรรมจะต้องดำเนินไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องผ่านหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างสัมพันธ์กัน

(ฉ) เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้ต้องหาและพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาล ควรสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด เพราะถือว่ากระบวนการสืบสวนสอบสวนของชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจและในชั้นพนักงานอัยการเป็นกระบวนการค้นหาความจริงที่น่าเชื่อถือ

(ช) วัตถุประสงค์ของหลักของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ การค้นหาความจริง และตรวจสอบพยานหลักฐานทั้งหลายที่กล่าวหาว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

2. ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม (Due Process Model)³²

ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม (Due Process Model) มุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาเป็นหลัก และต้องมีกฎหมายจำกัดอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับมาตรการบังคับต่าง ๆ เช่น การจับกุม การตรวจค้น และการลงโทษอย่างเหมาะสม อีกทั้งต้องมีหลักประกันให้กับประชาชน

³⁰ อิศราวุธ อ่อนน้อม, หลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2540), หน้า 26.

³¹ มานะ เผ่าช่วย, ระบบการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน : ศึกษาเปรียบเทียบระบบของประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และประเทศไทย(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), หน้า 22.

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

ผู้บริสุทธิ์จะไม่ถูกลงโทษ ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมายหรือหลักนิติธรรมนี้ จึงมุ่งเน้นคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา มากกว่าสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และต่อต้านการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบ มีรูปแบบตรงกันข้ามกับทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม เพราะการควบคุมอาชญากรรมนั้นรัฐยอมมีเหตุผลเพื่อต้องการให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมให้ได้ผลเป็นหลัก ทำให้อาจเกิดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกินสมควรขึ้นได้เสมอ อีกทั้งไม่เชื่อว่าการควบคุมอาชญากรรมจะมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม (Due Process Model) สรุปได้ดังต่อไปนี้

- (ก) การปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด เป็นหลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ภายใต้หลักกฎหมาย
- (ข) กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา โดยบัญญัติไว้ในกฎหมาย และต้องยึดหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำตัดสินอันถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำผิด
- (ค) เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจ จะต้องถูกจำกัดอำนาจ เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Abuse of Power) อันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
- (ง) องค์กรหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม จะต้องทำหน้าที่และถือปฏิบัติ ตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับทั้งหลาย ที่เกี่ยวกับสิทธิของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นหลักประกันให้เกิดความเป็นธรรม และความมั่นคงแน่นอนของกระบวนการยุติธรรมโดยเคร่งครัด
- (จ) กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะต้องมีการตรวจสอบ กลั่นกรองจาก หน่วยงานหลาย ๆ หน่วยงาน ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องซึ่งกันและกัน (Check and balance) เพื่อป้องกันมิให้ผู้บริสุทธิ์ถูกกล่าวหาและถูกลงโทษทางอาญา
- (ฉ) เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไม่กล่าวหาบุคคลใดว่ากระทำผิดกฎหมายโดยไม่มี พยานหลักฐาน การดำเนินคดีอาญาจะต้องเป็นไปตามกระบวนการตามกฎหมายเพื่อค้นหาความจริง (Fact Finding)

หลักการแบ่งแยกอำนาจ

ลอร์ด แอ็กตัน กล่าวไว้ว่า “อำนาจมีแนวโน้มทำให้เกิดการใช้อำนาจที่ไม่ชอบ และการมีอำนาจอิสระที่สุดนั้นย่อมจะเกิดการกระทำที่มิชอบแน่นอน” การใช้อำนาจโดยไม่ชอบ จึงกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ที่อยู่ใต้ปกครอง เมื่อศตวรรษที่ 18 มองเตสกีเยอ นักปราชญ์ ชาวฝรั่งเศส ได้เรียกร้องให้แบ่งอำนาจอธิปไตยออกเป็น นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ

ให้มีความอิสระจากกัน แต่ไม่แยกออกจากกันโดยเด็ดขาด เพื่อให้สามารถตรวจสอบถ่วงดุลกันได้ ไม่ให้เกิดการใช้อำนาจโดยมิชอบที่จะกระทบต่อสิทธิของคนในรัฐ ดังนั้น การแบ่งแยกอำนาจมาจากแนวคิดที่ไม่ต้องการให้อำนาจรวมอยู่ที่จุดเดียวโดยไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ ซึ่งอาจก่อให้เกิดการใช้อำนาจตามอำเภอใจ แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของการแบ่งแยกอำนาจ การตรวจสอบอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจ³³

ถือเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติรัฐ เพราะหากไม่มีการแบ่งแยกอำนาจระหว่างอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ก็ย่อมไม่มีการควบคุมตรวจสอบซึ่งกันและกัน เพราะโดยหลักแล้วต้องสามารถควบคุม ตรวจสอบและยับยั้งซึ่งกันและกันได้ โดยจะต้องไม่มีอำนาจใดอำนาจหนึ่งมีอำนาจเหนืออีกอำนาจหนึ่งอย่างเด็ดขาด หรือจะต้องไม่มีอำนาจใดอำนาจหนึ่งที่รับภาระหน้าที่ของรัฐทั้งหมด จึงเป็นหลักการที่สำคัญของการตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน อันเป็นหลักในการกำหนดขอบเขตการใช้ อำนาจของรัฐ

หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษาหรือหลักที่ฝ่ายตุลาการจะต้องไม่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของฝ่ายอื่น ๆ มีความพันธ์กับหลักสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากฝ่ายตุลาการไม่สามารถเป็นอิสระจากฝ่ายอื่น ๆ ได้ บทบาทดังกล่าวย่อมไม่สามารถที่จะดำเนินต่อไปได้เลย ดังนั้น องค์กรณ์ระหว่างประเทศจึงได้รับรองหลักความเป็นอิสระของตุลาการให้เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน เพื่อตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจจากฝ่ายอื่น ๆ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 10 กำหนดไว้ว่า “ทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่อิสระและไม่ลำเอียงในการพิจารณา...”³⁴ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) ข้อ 14 (1) กำหนดไว้ว่า “บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งตนกระทำผิด หรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน บุคคลทุกคน

³³ พจนา สะอาดเยี่ยม, *ความเป็นอิสระของตุลาการกรณีได้รับการแต่งตั้งโดยฝ่ายนิติบัญญัติ* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), หน้า 6-8

³⁴ ข้อ 10 ทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่อิสระและไม่ลำเอียงในการพิจารณา

ย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม โดยคณะตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย มีอำนาจ มีความเป็นอิสระ และทรงความเที่ยงธรรม”³⁵

หลักการพื้นฐานของสหประชาชาติว่าด้วยความเป็นอิสระของผู้พิพากษา (U.N. Basic Principles on the Independence of the Judiciary (1985) ได้รับความเห็นชอบโดยที่ประชุมใหญ่สหประชาชาติ เป็นหลักการพื้นฐานที่เกิดขึ้นที่นครมิลาโน จากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ครั้งที่ 7³⁶ มีสาระสำคัญ ได้แก่ ข้อ 1 กำหนดไว้ว่า “ความเป็นอิสระของศาลจะต้องได้รับการรับรองจากรัฐและบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประเทศ ภาครัฐและสถาบันอื่น ๆ จะต้องเคารพปฏิบัติตามความเป็นอิสระของตุลาการ” ข้อ 2 กำหนดไว้ว่า “ฝ่ายตุลาการจะต้องตัดสินข้อพิพาทอย่างเป็นกลาง บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงตามกฎหมาย โดยปราศจากข้อจำกัดอิทธิพลที่ไม่เหมาะสม การชี้นำ แรงกดดัน การคุกคามหรือแทรกแซงใด ๆ ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม และไม่ว่าจะภาคส่วนใดหรือด้วยเหตุผลใด” ข้อที่ 3 กำหนดไว้ว่า “ตุลาการจะต้องมีเขตอำนาจในการพิจารณาทุกประเด็นพิพาทที่เป็นเรื่องทางตุลาการและจะมีอำนาจเฉพาะตัวในการตัดสินว่าประเด็นหนึ่ง ๆ ที่ถูกเสนอมาให้พิจารณานั้นอยู่ภายใต้เขตอำนาจของตนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย” ข้อ 4 กำหนดไว้ว่า “จะต้องไม่มีการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เหมาะสมหรือไม่สมควร และคำตัดสินของศาล จะต้องไม่ได้รับการแก้ไข หลักการนี้ไม่กระทบต่อการทบทวนของศาล หรือการบรรเทาหรือเปลี่ยนโทษโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการลงโทษที่ตุลาการกำหนดตามกฎหมาย” ข้อ 7 กำหนดว่า “เป็นหน้าที่ของรัฐสมาชิกแต่ละประเทศ

³⁵ ข้อ 14 (1) บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการ ในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งตนต้องหาว่ากระทำความผิด หรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม โดยคณะตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย มีอำนาจ มีความเป็นอิสระ และเป็นกลาง สื่อมวลชนและสาธารณชนอาจถูกห้ามเข้าฟังการพิจารณาคดีทั้งหมดหรือบางส่วนก็ด้วยเหตุผลทางศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือความมั่นคงของชาติในสังคมประชาธิปไตยหรือเพื่อความจำเป็นเกี่ยวกับส่วนเสียในเรื่องชีวิตส่วนตัวของคู่กรณี หรือในสถานการณ์พิเศษซึ่งศาลเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่ง เมื่อการพิจารณาโดยเปิดเผยนั้นอาจเป็นการเสื่อมเสียต่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่คำพิพากษาในคดีอาญา หรือคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยข้อพิพาทในคดีอื่นต้องเปิดเผยเว้นแต่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชน หรือเป็นกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับข้อพิพาทของคู่สมรสในเรื่องการเป็นผู้ปกครองเด็ก

³⁶ ณรงค์เดช สรุไซยิต, **หลักความมั่นคงในการดำรงตำแหน่งตุลาการในฐานะส่วนหนึ่งของหลักนิติธรรม**

(เอกสารรายงานทางวิชาการ หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 6 วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2555), หน้า 2.

ในการจัดหาทรัพยากรที่เพียงพอเพื่อให้ตุลาการ สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างเหมาะสม”³⁷

จะเห็นได้ว่าหลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถตัดสินคดีความตามกฎหมายอย่างเป็นอิสระ ปราศจากการอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของฝ่ายอื่น ๆ รวมทั้งปราศจากความกลัวว่าจะได้รับผลร้ายที่เป็นผลมาจากการตัดสินคดีของตนไม่ว่ากรณีใด ๆ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจะอนุญาตให้ผู้พิพากษาศักดิ์สิทธิ์ได้ตามอำเภอใจ ผู้พิพากษายังคงมีความผูกพันที่จะต้องตัดสินคดีให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ประเทศไทยได้ยอมรับและรับรองความเป็นอิสระของผู้พิพากษาโดยนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 188³⁸ กำหนดให้ “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย..” วรรคสอง “ผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง” และมาตรา 196³⁹ กำหนดให้ “การบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมต้องมีความเป็นอิสระและดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ...ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” จะเห็นได้ว่าหลักความเป็นอิสระของตุลาการถือเป็นหนึ่งในหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้หลักการแบ่งแยกอำนาจ

³⁷ United Nations, Basic Principles on the Independence of the Judiciary, สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2566, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-independence-judiciary>.

³⁸ มาตรา 188 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2560)

³⁹ มาตรา 196 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2560)

แนวความคิดเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยศาล

การปล่อยชั่วคราว มีแนวความคิดสืบเนื่องมาจากหลักการในระบบการพิจารณาคดีอาญา ที่ให้จำเลยได้รับสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ อันเป็นหลักการสากลที่เป็นที่ยึดถือและยอมรับกันมาโดยตลอด จากภาษาละตินที่ว่า “Proof lies on him who asserts, not on him who denies” แปลว่า ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับผู้กล่าวหาที่จะต้องพิสูจน์ความจริงให้ปรากฏ และขณะที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะอยู่ในฐานะผู้บริสุทธิ์และจะปฏิบัติต่อเขาอย่างผู้กระทำผิดไม่ได้ การคุมขังไว้ในระหว่างการพิจารณาคดีย่อมกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเหล่านั้น⁴⁰ ซึ่งสิทธิดังกล่าวนี้ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 29⁴¹ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(ก) บุคคลไม่ต้องรับโทษในทางอาญา เว้นแต่ได้กระทำการซึ่งกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะที่กระทำการนั้นบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด และได้กำหนดโทษสำหรับความผิดนั้นไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดไม่ได้

(ข) ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้

(ค) การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

(ง) คำขอประกันของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันเกินควรแก่กรณีไม่ได้

(จ) การไม่ให้ประกันตัวต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

⁴⁰ ดร.สุพิศ ปราณีตพลกรัง, **การปล่อยชั่วคราว การจับผู้หลบหนีประกันโดยเจ้าพนักงานศาล การห้ามฟ้องคดีกรณีฟ้องคดีโดยไม่สุจริต**, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2562, หน้า 3-4

⁴¹ มาตรา 29 บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติไว้เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันเกินควรแก่กรณีไม่ได้ การไม่ให้ประกันตัวต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว เป็นการรับรองคุ้มครองและให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ในส่วนของหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด 3 การปล่อยชั่วคราว มาตรา 106-119 ทวิ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106⁴² การยื่นคำร้องขอปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือผู้มีประโยชน์ที่เกี่ยวข้องสามารถยื่นได้ดังนี้

(ก) เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังไม่ได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ

(ข) เมื่อผู้ต้องหาต้องขังตามหมายศาลและยังไม่ได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อศาลนั้น

(ค) เมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องแล้วให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

(ง) เมื่อศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรืออุทธรณ์แล้ว แม้ยังไม่มี การยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วแต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือฎีกา ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

(จ) เมื่อศาลส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว จะยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้นหรือจะยื่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณีก็ได้

จากบทบัญญัติดังกล่าว การปล่อยชั่วคราวในคดีอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้สามารถที่จะกระทำได้ตั้งแต่ชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ(ระหว่างสอบสวน) ชั้นพนักงานอัยการ และชั้นศาล ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะกล่าวถึงการปล่อยชั่วคราวโดยศาลหรือการประกันตัวในชั้นศาล การปล่อยชั่วคราวโดยศาลสามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วงกรณี ดังต่อไปนี้

(ก) กรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวผู้ต้องหามาขอฝากขังต่อศาล และศาลอนุญาตให้ขัง จึงถือได้ว่าผู้ต้องหาอยู่ในอำนาจควบคุมของศาลแล้ว ผู้ต้องหาขอที่จะยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวหรือประกันตัวต่อศาลได้

(ข) กรณีศาลมีคำสั่งประทับฟ้องของโจทก์ ทั้งกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องเองและพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง ทำให้ผู้ต้องหา มีสถานะเป็นจำเลยซึ่งต้องถูกควบคุมตัวในอำนาจของศาล จำเลยจึงขอที่จะยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวหรือประกันตัวต่อศาลได้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาลงโทษจำเลยอันถึงที่สุด

หากผู้ต้องหาหรือจำเลยตาม ข้อ (ก) และ (ข) ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วต่อมาไม่มารายงานตัวตามกำหนดนัดโดยไม่มีเหตุอันสมควร จะถือว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น

⁴² มาตรา 106 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มีพฤติการณ์จงใจหลบหนี และศาลจะมีคำสั่งออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีนั้น เพื่อนำตัวกลับเข้ามาในกระบวนการยุติธรรมต่อไป

แนวความคิดเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีปล่อยชั่วคราวของศาล

“ผู้ต้องหา” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(2) หมายถึง บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังไม่ได้ถูกฟ้องต่อศาล⁴³ ซึ่งบุคคลจะถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดตามกฎหมายได้นั้น เกิดจาก

(ก) ถูกผู้เสียหายแจ้งความร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ว่าเป็นผู้กระทำความผิด และทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหาย โดยเจตนาจะให้บุคคลผู้กระทำความผิดนั้นได้รับโทษ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4),(7)

(ข) ถูกบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายกล่าวโทษต่อเจ้าหน้าที่ว่าได้กระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(8)

อย่างไรก็ตาม การที่บุคคลใดถูกแจ้งความร้องทุกข์หรือถูกกล่าวโทษว่ากระทำความผิดอาญานั้น หากเชื่อว่าบุคคลนั้นจะตกเป็นผู้ต้องหาทันที เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับแจ้งความหรือแจ้งเหตุจะต้องทำการสืบสวนและสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหลายที่พิสูจน์ว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหา นั้นมีความผิดหรือบริสุทธิ์ เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้วเสร็จและพยานหลักฐานเพียงพอที่จะกล่าวหาได้ว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด ก็จะมีการแจ้งข้อกล่าวหาและดำเนินคดีต่อไป

ส่วน “จำเลย” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(3) หมายถึง บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด⁴⁴

บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิดนั้นจะตกเป็นจำเลยหรือไม่แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี

(ก) กรณีราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องเองโดยไม่ได้แจ้งความร้องทุกข์กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงไม่ได้ผ่านกระบวนการสืบสวนสอบสวนในชั้นพนักงานสอบสวนและชั้นพนักงานอัยการ ศาลจึงต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อนเสมอ เมื่อศาลเห็นว่าคดีมีมูลและมีคำสั่งประทับฟ้อง จึงจะถือว่าบุคคลผู้ถูกฟ้องนั้นมีสถานะเป็นจำเลย

⁴³ มาตรา 2 (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

⁴⁴ มาตรา 2(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(ข) กรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องผู้ต้องหา บุคคลที่ถูกฟ้องจะมีสถานะเป็นจำเลยทันที เนื่องจากผ่านกระบวนการกลั่นกรองในชั้นพนักงานสอบสวนและชั้นพนักงานอัยการมาแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง ทั้งนี้ เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลจะไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้⁴⁵

เหตุที่จะออกหมายจับ ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 มีดังต่อไปนี้

(ก) จะต้องมีความหลักฐานตามสมควรว่าผู้ที่จะออกหมายจับนั้นน่าจะกระทำความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

(ข) เมื่อมีความหลักฐานตามสมควรว่าผู้ที่จะออกหมายจับนั้นจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือ ก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ทั้งนี้ ถ้าบุคคลผู้ที่จะถูกออกหมายจับนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร กฎหมายให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี⁴⁶

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายข้างต้นกำหนดให้ศาลเท่านั้นเป็นผู้ออกหมายจับหรือมีคำสั่งให้จับภายใต้หลักเกณฑ์ตามกฎหมายที่ชัดเจน หากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วไม่มาตามกำหนดนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร กฎหมายจึงสันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี จึงเป็นเหตุที่จะออกหมายจับดังกล่าวตามมาตรา 66 (2)

การจับกุม เป็นมาตรการหรือขั้นตอนอย่างหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งถือว่ามีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลผู้ถูกจับอย่างร้ายแรง ทำให้สูญเสียอิสรภาพ มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม ตลอดจนครอบครัวและชื่อเสียง

โดยหลักแล้วพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับกุมบุคคลใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่จะมีเหตุยกเว้นตามมาตรา 78 ทั้งนี้ ในส่วนของการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวนั้น บทบัญญัติมาตรา 78 (4) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 117 ได้ แม้ว่าจะไม่มีหมายจับหรือคำสั่งศาลก็ตาม⁴⁷

⁴⁵ มาตรา 162 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

⁴⁶ มาตรา 66 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

⁴⁷ มาตรา 78 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กรณี ดังต่อไปนี้

(ก) จับกุมโดยมีหมายหรือคำสั่งศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (2) ประกอบมาตรา 59

(ข) จับกุมโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 (4) ประกอบมาตรา 117

การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลย กรณีศาลสั่งปล่อยชั่วคราว ซึ่งตามมาตรา 117 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดมาตรการเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย มาศาล ดังนี้

(1) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่พบผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้

(2) บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นผู้ต้องหาหรือจำเลยหนี หรือจะหลบหนี อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ได้ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือ จำเลยนั้นได้เอง แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้น รับผิดชอบผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำ สัญญาประกันหรือเป็นหลักประกัน

(3) เจ้าพนักงานศาล กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีหรือจะหลบหนีการปล่อย ชั่วคราว เป็นบุคคลที่ศาลสั่งปล่อยชั่วคราว ศาลอาจมีคำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลดำเนินการ แจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้เองเมื่อจับได้แล้ว ให้ นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว ซึ่งมาตรการดังกล่าวได้แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ในบทบัญญัติมาตรา 117 วรรค 3 โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 34 พ.ศ. 2562⁴⁸

การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี โดยเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามมาตรา 5(4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดไว้ว่า “เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้ (4) ปฏิบัติตาม คำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับ

⁴⁸ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 34 พ.ศ. 2562 (20 มีนาคม 2560), ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 136, ตอน 34 ก, หน้า 18.

การปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้วให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว” จากบทบัญญัติดังกล่าวตามแนวทางปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจศาลได้กำหนดขั้นตอนของการปฏิบัติตามกฎหมายไว้ กล่าวคือ เมื่อมีกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะต้องจัดทำรายงานผลการสืบสวน (การสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูล) เป็นบันทึกข้อความเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น กรณีมีข้อมูลอันบ่งชี้หรือน่าจะเชื่อว่าบุคคลตามหมายจับอยู่ในวิสัยที่สามารถเดินทางไปดำเนินการสืบสวนพิสูจน์ทราบหรือจับกุมได้ ให้เสนอรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น พร้อมความเห็นขออนุมัติเดินทางไปสืบสวน⁴⁹ การเดินทางออกไปสืบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะดำเนินในรูปแบบคณะทำงานติดตามหมายจับ ตามคำสั่งสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ 847/2563 เรื่อง การแต่งตั้งคณะทำงานติดตามจับกุมตามหมายจับของศาลยุติธรรมระดับจังหวัด ซึ่งประกอบด้วย เจ้าพนักงานตำรวจศาลในคณะทำงาน⁵⁰ เมื่อทำการสืบสวนพบตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งหลบหนีดังกล่าวแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะต้องประสานงานแจ้งข้อมูลให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับผิดชอบในพื้นที่ดังกล่าวให้ดำเนินการจับกุมให้ หากมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่ ก็ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเองได้ และนำตัวบุคคลดังกล่าวไปยังศาลที่มีคำสั่งหรือหมายให้ทำการจับกุม ต่อไป

แนวความคิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลในประเทศไทย

ก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กระทรวงยุติธรรมก็ได้จัดตั้งสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย (Thai Marshal) ขึ้นสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เนื่องจากสภาพปัญหาด้านการบังคับคดีตามหมายอาญายังไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีหมายจับ การปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาคดีของศาลยังขาดหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะหรือเป็นเจ้าภาพหลักในการดูแลรับผิดชอบภารกิจดังกล่าว รวมไปถึงการคุ้มครอง

⁴⁹ ศูนย์รักษาความปลอดภัย, แนวทางปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประจำศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2567, <https://ojso.coj.go.th/th/content/category/detail/id/21/iid/210834>.

⁵⁰ ศูนย์รักษาความปลอดภัย, การแต่งตั้งคณะทำงานติดตามจับกุมตามหมายจับของศาลยุติธรรมระดับจังหวัด, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2567, <https://ojso.coj.go.th/th/content/page/index/id/211859>.

และให้ความปลอดภัยแก่พยานในคดีอาญาสำคัญ การตรวจสอบยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญา และการส่งตัวนักโทษหรือผู้ต้องขังในคดีสำคัญ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้นำแนวทางการจัดตั้งสำนักงานบังคับคดีอาญา และบังคับใช้กฎหมายเข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการดังกล่าว เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 โดยจัดตั้งสำนักงานบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมายขึ้นในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2552 เพื่อดูแลให้การปฏิบัติและมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้มีระบบการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมกับทุกกลุ่ม ต่อมาวันที่ 30 พฤศจิกายน 2553 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้ออกกฎกระทรวงเป็นส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ข้อ 3 (10) (ก) (1)⁵¹ โดยจัดตั้งสำนักงานบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมายเป็นส่วนราชการภายในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2553⁵² แต่ภายหลังก็ต้องยุบหน่วยงานดังกล่าวเพราะภารกิจติดตามจับกุมผู้ต้องหาหลบหนีหมายจับไม่มีกฎหมายรองรับ⁵³ ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานและบังคับใช้กฎหมายของสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย (Thai Marshal) เนื่องจากไม่มีกฎหมายมารองรับในการปฏิบัติงาน⁵⁴

⁵¹ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 (3, ธันวาคม, 2563), ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 127, ตอน 74 ก, หน้า 22

⁵² ปุณณพัฒน์ มหาสิทธิ์กุล, บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม (เอกสารวิชาการ หลักสูตรผู้พิพากษาหัวหน้าศาล รุ่นที่ 29 วิทยาลัยข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2563), หน้า 5 - 6.

⁵³ กรุงเทพธุรกิจ, **ยุบไทยมาร์แชลเหตุหน้าที่ซ้ำซ้อน**, สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2566, <https://www.bangkokbiznews.com/news/627298>

⁵⁴ เพ็ญไพสิณ บุญโพธิ์งาม, **การดำเนินงานด้านการบังคับใช้กฎหมาย : กรณีศึกษาสำนักบังคับคดีอาญา และบังคับใช้กฎหมาย กระทรวงยุติธรรม** (บทความวิชาการ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555), หน้า 41.

เจ้าพนักงานตำรวจศาลในศาลยุติธรรม

บทบาทและความสำคัญของศาลยุติธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้ศาลยุติธรรมมีหน่วยงานธุรการของศาลที่แยกเป็นอิสระ เพื่อบริหารงานบุคคล งบประมาณ และดำเนินการอื่น ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชา โดยให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา⁵⁵ และตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ได้กำหนดให้สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นส่วนราชการที่มีสถานะเป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเป็นนิติบุคคล⁵⁶ ดังนั้น จึงถือได้ว่าศาลยุติธรรมได้แยกออกจากกระทรวงยุติธรรมนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ศาลยุติธรรมเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการอันเป็นหนึ่งในอำนาจอธิปไตยของประเทศ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น⁵⁷ มีที่ทำการอยู่ทั่วราชอาณาจักร แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เป็นองค์กรทางตุลาการที่อำนวยความยุติธรรมเพื่อให้สังคมสงบสุข เป็นธรรม และเสมอภาค โดยยึดหลักนิติธรรม⁵⁸ โดยมีผู้พิพากษาและตุลาการที่มีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง⁵⁹ ทั้งยังมีภารกิจหลักในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ศาลยุติธรรมจึงเป็นเวทีของผู้มีอรรถคดีทุกฝ่ายที่มุ่งแสวงหาความยุติธรรม และคาดหวังให้การดำเนินการพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ความเป็นกลางและความเป็นอิสระของผู้พิพากษาจึงเป็นหลักประกันความยุติธรรมที่สำคัญในการพิจารณาพิพากษาคดี โดยปราศจากอคติทั้งปวง รวมถึงการถูกคุกคามต่าง ๆ อีกด้วย

⁵⁵ มาตรา 275 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540)

⁵⁶ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543

⁵⁷ มาตรา 194 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560)

⁵⁸ ศาลยุติธรรม, *ภารกิจและหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงาน*, สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2566,

<https://www.coj.go.th/th/content/page/index/id/21>.

⁵⁹ มาตรา 188 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560)

แนวความคิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล⁶⁰

ตามหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (Checklist) ร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. ซึ่งเป็นการตรากฎหมายขึ้นมาใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีกฎหมายเกี่ยวกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการสนับสนุนกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีอันจะทำให้การบังคับตามผลของคำพิพากษาของศาลดำเนินไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว ตลอดจนเป็นการยกระดับมาตรฐานการป้องกันและรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรมและผู้มาติดต่อราชการอย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อแก้ไขปัญหาการที่มีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาล ซึ่งหลบหนีจำนวนมาก จากข้อมูลสถิติการปล่อยชั่วคราวในปี พ.ศ. 2560 มีผู้ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจำนวน 212,476 คน มีผู้หลบหนีจำนวน 3,357 คน และในปี พ.ศ. 2561 (ตั้งแต่เดือนมกราคม-พฤษภาคม) ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจำนวน 87,918 คน ในจำนวนนี้มีผู้หลบหนีจำนวน 1,616 คน จากสภาพปัญหาดังกล่าวย่อมส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาเกิดความล่าช้า ผู้กระทำความผิดซึ่งหลบหนีปล่อยชั่วคราวไม่ได้รับโทษตามผลของคำพิพากษาอย่างแท้จริง ทำให้คำพิพากษาของศาลขาดสภาพบังคับ ส่งผลโดยตรงต่อความเชื่อมั่นในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในศาล

สาเหตุหลักของปัญหาเกิดจากการที่สำนักงานศาลยุติธรรมไม่มีเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมของศาลในการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาล และผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลที่ศาลได้ออกหมายจับแล้วเป็นการเฉพาะ และปัญหาอีกประการคือ การที่เจ้าพนักงานตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) มีภาระหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนจำนวนมาก จึงไม่สามารถจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาลได้ทันทั่วถึง ทำให้กระบวนการยุติธรรมของศาลเกิดปัญหาในภาพรวม

ภารกิจดังกล่าว เป็นภารกิจหลักของศาลยุติธรรมในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม และสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปด้านกระบวนการยุติธรรมในประเด็นการปฏิรูปที่ 4 การปรับกระบวนการทัศน์ในการบริหารงานยุติธรรมเพื่อสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม ข้อ 5 โดยให้มีการจัดตั้ง (Court Marshal) เพื่อบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และตามแผนยุทธศาสตร์

⁶⁰ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ checklist ร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. ... , สืบค้นเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2566, <http://web.krisdika.go.th/data/outsitedata/article77/filenew/02Doc-9-1.pdf>

ศาลยุติธรรม พ.ศ. 2561–2564 ยุทธศาสตร์ J (Justice for All) ยึดมั่นการอำนวยความยุติธรรมด้วยหลักนิติธรรม โดยจัดตั้งสำนักอำนวยความยุติธรรม (Court Marshal) เสริมสร้างประสิทธิภาพบุคลากร ระบบมาตรการรักษาความปลอดภัยของศาลยุติธรรมและผู้มาติดต่อราชการ รวมทั้งการติดตามผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราว จึงสมควรกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลทำหน้าที่ติดตามสืบสวนจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี หรือผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาลและศาลได้ออกหมายจับแล้ว รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยแก่ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม บุคลากร ทรัพย์สินและอาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม

หากไม่มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการปฏิบัติภารกิจนั้น จะทำให้กระบวนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมไม่บรรลุเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 258 และส่งผลให้มีจำนวนผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาลที่ไม่ถูกติดตามจับกุมเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากไม่มีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการติดตามสืบสวนจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี หรือผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาลและศาลได้ออกหมายจับแล้ว ส่งผลให้การบังคับตามคำพิพากษาของศาล เป็นไปด้วยความล่าช้า ประชาชนไม่ได้รับความยุติธรรมตามผลของคำพิพากษาอย่างแท้จริง คำพิพากษาของศาลขาดสภาพบังคับ ผู้กระทำผิด ผู้หลบหนีขาดความยำเกรงต่อกฎหมาย

ผลสัมฤทธิ์ของภารกิจและตัวชี้วัดความสัมฤทธิ์ คือ การที่มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นการเฉพาะในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี หรือผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาลได้อย่างทันท่วงที อันเป็นการลดขั้นตอนการปฏิบัติงานในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ในชั้นผลัดฟ้อง ฝากขัง ชั้นพิจารณาตามอำนาจศาลที่หลบหนีระหว่างปล่อยชั่วคราวของศาลให้ส่งลงโดยเจ้าพนักงานตำรวจศาล และมีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาล ซึ่งหลบหนีน้อยลง

กฎหมายนี้ไม่มีความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น แต่เป็นการทำหน้าที่เสริมและสนับสนุนการทำงานของเจ้าพนักงานตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) กับเจ้าพนักงานตามกฎหมายอื่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ การใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีลักษณะการใช้อำนาจใกล้เคียงกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือราชทัณฑ์ แต่ไม่เป็นการซ้ำซ้อนกับภารกิจของหน่วยงานอื่น โดยเป็นการส่งเสริมภารกิจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่ติดตามสืบสวนจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี หรือผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือ

คำสั่งศาล ที่ศาลได้ออกหมายจับแล้วเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยในบริเวณศาล

มีบทบัญญัติบางประการที่เกี่ยวกับการสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 26 ประกอบมาตรา 28, มาตรา 32 และมาตรา 33 ให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อันเป็นการจำกัดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น กล่าวคือ อยู่ภายใต้หลักการตามร่างกฎหมายนี้และกฎหมายที่ออกตามร่างของพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น อันเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้มีอรรถคดี โดยเฉพาะผู้ที่เป็นโจทก์ฟ้องคดีให้ เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างแท้จริง เนื่องจากมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลทำหน้าที่ติดตาม จับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษอย่างรวดเร็วกระบวนการพิจารณาคดีมีสภาพบังคับ

ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว คือ ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาล และผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล และศาลได้ออกหมายจับแล้ว และบุคคลที่มีนิติสัมพันธ์กับศาล

ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีผลเป็นการจัดตั้งหน่วยงานหรืออัตรากำลัง จึงได้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

ครั้งแรก เมื่อวันที่จันทร์ ที่ 19 มีนาคม 2561 เวลา 09.30 นาฬิกา ณ ห้องประชุม สำนักงานศาลยุติธรรม อาคารศาลอาญา ชั้น 12 ถนนรัชดาภิเษก เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร มีผู้แทนจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วย สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กรมสวัสดิการคุ้มครองแรงงาน กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการคลัง สำนักงาน กิจการยุติธรรม สำนักงานงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ กรมราชทัณฑ์ กรมบังคับคดี และสภาพนาความ

ต่อมา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี มีหนังสือ ที่ นร 0503/12844 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2561 แจ้งว่า รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติราชการแทน นายกรัฐมนตรี พิจารณาแล้วมีคำสั่งให้สำนักงานศาลยุติธรรมรับร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. พิจารณารวมกับกระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา สำนักงาน ก.พ. สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้ได้ข้อยุติ และเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

จึงได้จัดประชุมครั้งที่สองตามข้อสั่งการดังกล่าว เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 31 พฤษภาคม 2561 เวลา 08.30 นาฬิกา ณ ห้องประชุมสำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม อาคารศาล อาญา ชั้น 5 มีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นประธาน และมีผู้แทนจากหน่วยงานใน

กระบวนการยุติธรรม ได้แก่ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมราชทัณฑ์ กรมบังคับคดี เข้าร่วมประชุม แต่สำนักงาน ก.พ. ไม่ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุม แต่มีหนังสือแจ้งความเห็น ว่า เห็นด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

มีการจัดให้มีการรับฟังความเห็นจากภาคประชาชนและภาคเอกชน ผ่านระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานศาลยุติธรรม ครั้งที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2561 ถึงวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ.2561 และครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ.2561 ถึงวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2561 มีผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมดจำนวน 72 คน เห็นด้วยจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 % และไม่เห็นด้วยจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 %

ผลการรับฟังความคิดเห็นทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล มีดังนี้

กรณีคำถามจากผู้แสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของเจ้า พนักงานตำรวจศาลว่า อำนาจจับ เป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร ในต่างประเทศ U.S. Marshal เป็นหน่วยงานของฝ่ายบริหาร ไม่ใช่ตุลาการ ดังนั้น ศาลไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว เรื่องนี้สำนักงานศาลยุติธรรมให้ความเห็นว่า เดิมศาลยุติธรรมสังกัดกระทรวงยุติธรรม ต่อมา วันที่ 20 สิงหาคม 2543 ศาลยุติธรรมได้แยกเป็นอิสระจากกระทรวงยุติธรรม โดยมีสำนักงาน ศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเป็นนิติบุคคลเป็นหน่วยงานธุรการ มีเลขาธิการ สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา ดังนั้น อำนาจหน้าที่ของ เจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงต้องขึ้นตรงกับสำนักงานศาลยุติธรรม ไม่ใช่กระทรวงยุติธรรมเหมือน เช่น U.S. Marshal และสิ่งสำคัญของการมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลในประเทศไทยก็ไม่สามารถ ที่จะนำรูปแบบของต่างประเทศมาใช้ได้ทั้งหมด เพราะบริบทของสังคม ประชากร และ กฎหมายต่างกัน และสิ่งสำคัญ การมีกฎหมายฉบับนี้ก็เพื่อใช้เป็นกลไกและเครื่องมือใน การสนับสนุนกระบวนการพิจารณาพิพากษาเพื่อแก้ปัญหาการหลบหนีการปล่อยชั่วคราวของ ศาล หรือการฝ่าฝืนคำสั่งศาลน้อยลง อันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนผู้มีอรรถคดีอย่างแท้จริง

กรณีคำถามจากผู้แสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ เกี่ยวกับอำนาจของเลขาธิการ สำนักงานศาลยุติธรรมไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารตามหลักการ แบ่งแยกอำนาจ เพราะขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจสามฝ่าย เรื่องนี้สำนักงานศาลยุติธรรม ให้ความเห็นว่า สำนักงานศาลยุติธรรมอยู่ในความรับผิดชอบของเลขาธิการสำนักงานศาล ยุติธรรม ซึ่งเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาคดี แต่ได้รับ การแต่งตั้งจากบุคคลที่โอนมาจากข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรมตามพระราชบัญญัติ

ระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 23 ซึ่งกำหนดให้ข้าราชการตุลาการผู้นั้นพ้นจากข้าราชการตุลาการ ด้วยเจตนารมณ์เพื่อให้ศาลยุติธรรมมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง สามารถวงตุลาอำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจบริหารได้อย่างเหมาะสม

กรณีคำถามจากผู้แสดงความเห็นผ่านทางเว็บไซต์ เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่ชัดเจน ซ้ำซ้อนกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจทั่วไป เรื่องนี้สำนักงานศาลยุติธรรมให้ความเห็นว่า ในชั้นที่มีการประชุมร่วมกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามข้อสั่งการของรองนายกรัฐมนตรี สำนักงานศาลยุติธรรมได้ปรับปรุงแก้ไขหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้การตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและจริยธรรมขั้นสูง ซึ่งทำให้เกิดการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในคดีอาญาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยสามารถสืบสวนติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ในชั้นผลักฟ้อง ผากซัง และชั้นพิจารณา ตามอำนาจศาล และถูกปล่อยชั่วคราวโดยศาลได้อย่างรวดเร็ว ช่วยลดขั้นตอนในการติดตามจับกุมตัวบุคคลเหล่านั้นให้สั้นลงโดยเจ้าพนักงานตำรวจศาล ส่วนภารกิจดังกล่าวไม่ได้เป็นการซ้ำซ้อนกับภารกิจของหน่วยงานอื่นแต่อย่างใด การกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้น มีเจตนารมณ์เพื่อช่วยในการสนับสนุน เสริมสร้างประสิทธิภาพในการป้องกันปัญหาผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาล หรือผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลให้ลดน้อยลง อันจะทำให้การบังคับตามผลของคำพิพากษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวไม่ได้ตัดอำนาจหน้าที่หน่วยงานอื่นซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎหมายแต่อย่างใด แต่เป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อเสริมการทำงานระหว่างเจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายอื่นกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) โดยภารกิจหลักที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะดำเนินการ คือ สืบสวนติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี หรือผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล และศาลได้ออกหมายจับแล้วเท่านั้น ไม่ได้มีเจตนาจะดำเนินการเหมือนเจ้าพนักงานตำรวจที่สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ดำเนินการสืบสวน สอบสวน จับกุมคดีอาญาทั่วไป เช่น คดีลักทรัพย์ รังราวทรัพย์ หรือคดีปล้นทรัพย์แต่อย่างใด นอกจากนี้หน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ยังมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สิน รวมทั้งป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม บุคลากร ทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม อันเป็นภารกิจที่ชัดเจน และที่ผ่านมามีเกิดสถานการณ์ความรุนแรงในบริเวณศาลอยู่บ่อยครั้ง สำนักงานศาลยุติธรรมจึงต้องดูแลความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยในบริเวณศาล สำนักงานศาล

ยุติธรรมตระหนักดีว่า เจ้าพนักงานตำรวจสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหน้าที่และภารกิจหลักที่ต้องดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยสังคมและประชาชนเป็นหลัก สำนักงานศาลยุติธรรมจึงต้องพยายามหามาตรการเพื่อมาแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าวเป็นการเฉพาะ

กรณีคำถามจากผู้แสดงความเห็นผ่านทางเว็บไซต์ หากจำเป็นต้องร่างกฎหมายย่อมสามารถตรากฎหมายหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายพิเศษอื่น ๆ ให้หน่วยงานรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหน่วยอื่นที่ไม่ใช่สำนักงานศาลยุติธรรมหรือข้าราชการศาลยุติธรรมเป็นผู้มีหน้าที่และอำนาจดำเนินการ เรื่องนี้สำนักงานศาลยุติธรรมให้ความเห็นว่า กฎหมายนี้เป็นการกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาล ทำหน้าที่ซึ่งเป็นภารกิจหลักของศาลยุติธรรม จึงไม่สามารถมอบหมายภารกิจนี้ให้หน่วยงานอื่นดำเนินการได้ การพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาศาลยุติธรรมต้องดำรงไว้ซึ่งความเป็นกลางและความเป็นอิสระในการพิจารณาคดีโดยปราศจากอคติหรือสิ่งจูงใจจากภายนอก ละไม่ถูกก้าวก่ายหรือแทรกแซงจากอำนาจอื่นอย่างเด็ดขาด เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษา และเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 196

กรณีคำถามจากกระทรวงยุติธรรม การให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการสืบสวนจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นการกระทบสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือประชาชน อาจเกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัย เกิดความไม่เชื่อมั่นในการดำเนินงาน และอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งทำหน้าที่ในการพิจารณารรคดีได้ เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest) เรื่องนี้สำนักงานศาลยุติธรรมให้ความเห็นว่า คำถามดังกล่าวอาจมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน เนื่องจากสำนักงานศาลยุติธรรมไม่มีหน้าที่ในการพิจารณาคดี (เจ้าพนักงานตำรวจศาลกำหนดให้สังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม) แต่สำนักงานศาลยุติธรรมมีหน้าที่ในส่วนงานที่มีลักษณะเป็นงานบริหารของศาลเท่านั้น เพื่อสนับสนุนให้การพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาบรรลุผลสำเร็จ ส่วนการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม อันเป็นหลักประกันความอิสระของผู้พิพากษา

ทั้งนี้ สำนักงานศาลยุติธรรมตระหนักดีว่า สำนักงานศาลยุติธรรมไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะทำหน้าที่เหมือนกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพราะสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีข้าราชการตำรวจที่บังคับใช้กฎหมายเป็นหลักอยู่แล้ว และสำนักงานศาลยุติธรรมต้องขอความช่วยเหลือจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติและก็มีปัญหาทางปฏิบัติเกิดขึ้น เนื่องจากมีภารกิจในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยจำนวนมาก ซึ่งก็เป็นภารกิจหลักของเจ้าพนักงานตำรวจในการรักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่ประชาชน ทางสำนักงานศาลยุติธรรมก็ตระหนักถึง

ภารกิจ เหตุผล และความจำเป็นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงเป็นที่มาส่วนหนึ่งของการเสนอร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ โดยสำนักงานศาลยุติธรรมจะไม่ดำเนินการใด ๆ อันเป็นการซ้ำซ้อนกับงานของเจ้าพนักงานตำรวจ ดังนั้น แม้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาล เจ้าพนักงานตำรวจก็ยังมีอำนาจหน้าที่หลักเหมือนเดิมทุกประการ

ต่อมา นายกรัฐมนตรี(พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) มีหนังสือ ที่ นร 0503/42472 ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2561 เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. ถึงสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

จากนั้นประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 โดยประกาศราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2562 มีผลบังคับใช้เมื่อพ้น 90 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา⁶¹ มีสาระสำคัญของกฎหมาย ดังต่อไปนี้

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล เนื่องจากมีสถานการณ์ที่อาจกระทบต่อการทำหน้าที่ของผู้พิพากษาในการอำนวยความยุติธรรม และมีกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี รวมทั้งมีผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ซึ่งถูกออกหมายจับแล้วแต่ยังไม่สามารถจับกุมได้ ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้า อาจทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษ สถานการณ์ดังกล่าวเกิดจากการที่ไม่มีบุคลากรของศาลที่มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยในบริเวณศาล และเสริมสร้างประสิทธิภาพการจับกุมผู้ต้องหาจำเลยหรือบุคคลเหล่านั้น ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีของศาลมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว สมควรกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม บุคลากร ทรัพย์สิน และอาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม ตลอดจนอำนวยความสะดวกและเสริมสร้างประสิทธิภาพการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว หรือผู้ที่ศาลได้ออกหมายจับแล้ว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้⁶²

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

สาระสำคัญในเนื้อหาของบทบัญญัติในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มีดังต่อไปนี้

⁶¹ มาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

⁶² ราชกิจจานุเบกษา (2562, เมษายน, 16), เล่ม 136, ตอนที่ 50 ก, หน้า 257.

1. กำหนดคำนิยาม คำว่า “เจ้าพนักงานตำรวจศาล” หมายความว่า บุคคลที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล⁶³
2. ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมจัดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลในจำนวนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงควมมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และความไม่ซ้ำซ้อน⁶⁴
3. กำหนดหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลดังต่อไปนี้⁶⁵
 - (1) รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล
 - (2) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล
 - (3) รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาล และสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม
 - (4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันท่วงที ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้และเมื่อจับได้แล้วให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว
 - (5) เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับโดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุน
4. กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁶⁶

⁶³ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

⁶⁴ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

⁶⁵ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

⁶⁶ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

5. กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ดังนี้

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (3) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุข

(4) ไม่เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(5) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ในทางการเมือง

(6) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอื่นที่กำหนดในระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม⁶⁷

6. กำหนดให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งบุคคล ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 6 วรรคหนึ่ง และผ่านการฝึกอบรม ตามหลักสูตรที่คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหาร ราชการศาลยุติธรรมประกาศกำหนดเป็นเจ้าพนักงานตำรวจศาล⁶⁸

7. กำหนดให้การใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ตาม พระราชบัญญัตินี้ และเป็นเรื่องความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ให้อยู่ ในอำนาจของศาลยุติธรรม⁶⁹

8. กำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลให้สำนักงาน ศาลยุติธรรมได้รับยกเว้นไม่อยู่ในภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุ ระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์ เช่นเดียวกับราชการทหารและตำรวจตามกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้ การมีและใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง สิ่งเทียมอาวุธปืน และยุทธภัณฑ์ ให้เป็นไปตาม ระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ ศาลยุติธรรมกำหนด⁷⁰

⁶⁷ มาตรา 6 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

⁶⁸ มาตรา 6 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

⁶⁹ มาตรา 8 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

⁷⁰ มาตรา 9 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

ตาราง 1 หน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติ
เจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

ด้านการรักษาความปลอดภัย	ด้านการติดตามจับกุมตามหมายจับ
- รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล (มาตรา 5 (1)) - ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล (มาตรา 5 (2)) - รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงานและลูกจ้างของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม (มาตรา 5 (3))	- ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วถึง ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว (มาตรา 5 (4)) - เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับโดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุนก็ได้” (มาตรา 5 (5))
ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา 10)	

ที่มา: ผู้วิจัย

โครงสร้างหน่วยงานเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม⁷¹

ตามประกาศคณะกรรมการการบริหารศาลยุติธรรม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2562 เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2562 ข้อ 20/2 กำหนดให้สำนักงานศาลยุติธรรมมีศูนย์รักษาความปลอดภัย โดยมีผู้อำนวยการศูนย์เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการในฐานะหัวหน้าส่วนราชการที่สูงกว่ากอง และมีส่วนราชการภายในศูนย์รักษาความปลอดภัย⁷² ดังต่อไปนี้

ตามประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 10) กำหนดให้ศูนย์รักษาความปลอดภัย แบ่งงานภายในออกเป็น 13 ส่วน ดังนี้⁷³

- (1) ส่วนช่วยอำนวยความสะดวก
- (2) ส่วนระบบรักษาความปลอดภัย
- (3) ส่วนสื่อสารและเทคโนโลยีการสืบสวน
- (4) ส่วนวิเคราะห์ข้อมูลคดี
- (5) ส่วนควบคุมติดตามการปล่อยชั่วคราวและการบังคับตามคำสั่งศาลโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์
- (6) ส่วนวิเคราะห์และพัฒนาระบบการปล่อยตัวชั่วคราวและการบังคับตามคำสั่งศาลโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์
- (7) ส่วนฝึกอบรมเจ้าพนักงานตำรวจศาล

⁷¹ สำนักงานศาลยุติธรรม, ประกาศคณะกรรมการการบริหารศาลยุติธรรม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2562, สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2566, <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11570/iid/239359>.

⁷² สำนักงานศาลยุติธรรม, ประกาศคณะกรรมการการบริหารศาลยุติธรรม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2562, สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2566, <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/7842/iid/170462>.

⁷³ สำนักงานศาลยุติธรรม, ประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2562, สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2566, <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7842/iid/170462>.

- (8) ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 1
- (9) ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 2
- (10) ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 3
- (11) ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 4
- (12) ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 5
- (13) ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาล 6

ส่วนหรือกลุ่มงานเจ้าพนักงานตำรวจศาลประจำสำนักอำนวยการประจำศาล
สำนักงานประจำศาล และสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค⁷⁴

ตามประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนด
หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 11) กำหนดให้มีส่วน
หรือกลุ่มงานเจ้าพนักงานตำรวจศาลประจำสำนักอำนวยการประจำศาล สำนักงานประจำศาล
และสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค กล่าวคือ กำหนดให้แต่ละศาลทั่วประเทศมีส่วนเจ้าพนักงาน
ตำรวจศาล เพื่อดำเนินการส่งเจ้าพนักงานตำรวจศาลไปปฏิบัติหน้าที่ โดยส่วนเจ้าพนักงาน
ตำรวจศาลดังกล่าวนี้ นอกจากจะมีสายการบังคับบัญชาโดยตรงกับศูนย์รักษาความปลอดภัย
(ส่วนกลาง) แล้ว ยังขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการและผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในศาลนั้น ๆ อีกด้วย

เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal)

การแต่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยการแต่งตั้งเจ้าพนักงาน
ตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 เป็นต้นไป มีสาระสำคัญ
ดังต่อไปนี้⁷⁵

1. เจ้าพนักงานตำรวจศาลประเภทอำนวยการ ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้
 - ต้องมีอายุไม่เกินห้าสิบปีบริบูรณ์ ณ วันที่ยื่นใบสมัคร

⁷⁴ สำนักงานศาลยุติธรรม, ประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและ
กำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2562, สำนัก
คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2566,
<https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/7842/iid/171045>.

⁷⁵ ระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการแต่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล, ราชกิจจานุเบกษา (2562
มิถุนายน 4) เล่ม 136 ตอนที่ 73 ก หน้า 25.

- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมายหรือคุณวุฒಿಯ่างอื่นที่เทียบได้ในระดับเดียวกัน โดยให้ ก.ศ. กำหนดเพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล

- เคยผ่านงานการรักษาความปลอดภัย หรือการปราบปราม หรือการสืบสวน หรือการสอบสวน หรือการข่าว หรืองานตรวจสอบประวัติพฤติกรรมบุคคล ไม่น้อยกว่าห้าปี และมีทักษะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่ง

- มีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นข้าราชการศาลยุติธรรมประเภทวิชาการ ระดับเชี่ยวชาญ หรือสูงกว่า หรือประเภทอำนวยการ ระดับต้น หรือสูงกว่า

(ข) เป็นหรือเคยเป็นนายทหารหรือตำรวจชั้นสัญญาบัตร ยศไม่ต่ำกว่า พันเอก หรือนาวาเอก หรือนาวาอากาศเอก หรือพันตำรวจเอก ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานหรือเทียบเท่าหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในตำแหน่งประเภทอำนวยการ ระดับสูง ที่มีหน้าที่ด้านการรักษาความปลอดภัยการปราบปราม หรือการสืบสวนหรือการสอบสวน หรือการข่าว หรืองานตรวจสอบประวัติพฤติกรรมบุคคล

2. เจ้าพนักงานตำรวจศาลประเภทวิชาการ ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- ต้องมีอายุไม่เกินสี่สิบปีบริบูรณ์ ณ วันที่ยื่นใบสมัคร ในกรณีที่ เป็นระดับชำนาญการพิเศษ ต้องมีอายุไม่เกินสี่สิบห้าปีบริบูรณ์ ณ วันที่ยื่นใบสมัคร

- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมายหรือคุณวุฒಿಯ่างอื่นที่เทียบได้ในระดับเดียวกัน โดยให้ ก.ศ. กำหนดเพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล

- เคยผ่านงานการรักษาความปลอดภัย หรือการปราบปราม หรือการสืบสวน หรือการสอบสวน หรือการข่าว หรืองานตรวจสอบประวัติพฤติกรรมบุคคล หรืองานธุรการของศาลยุติธรรม ไม่น้อยกว่าห้าปี และมีทักษะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่ง

- มีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นข้าราชการศาลยุติธรรมประเภทวิชาการ ระดับปฏิบัติการ หรือสูงกว่า

(ข) เป็นเจ้าพนักงานตำรวจศาลประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน หรือสูงกว่า

(ค) เป็นหรือเคยเป็นนายทหารหรือตำรวจชั้นสัญญาบัตร ยศไม่ต่ำกว่า ร้อยโท หรือเรือโทหรือเรืออากาศโท หรือร้อยตำรวจโท หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีหน้าที่ด้านการรักษาความปลอดภัยหรือการปราบปราม หรือการสืบสวน หรือการสอบสวน หรือการข่าว หรืองานตรวจสอบประวัติพฤติกรรมบุคคล ในตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับปฏิบัติการ หรือสูงกว่า

ในกรณีที่เป็นระดับชำนาญการพิเศษ ต้องมียศไม่ต่ำกว่าพันเอก หรือนาวาเอก หรือนาวาอากาศเอก หรือพันตำรวจเอกหรือเทียบเท่า

3. เจ้าพนักงานตำรวจศาลประเภททั่วไป ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- ต้องมีอายุไม่เกินสามสิบห้าปีบริบูรณ์ ณ วันที่ยื่นใบสมัคร
- สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือเทียบเท่าไม่จำกัดสาขาวิชาหรือจบจากโรงเรียนนายสิบตำรวจ โรงเรียนนายสิบทหารบก โรงเรียนเจ้าอากาศโรงเรียนชุมพลทหารเรือหรือเทียบเท่า
- เคยผ่านงานการรักษาความปลอดภัย หรือการปราบปราม หรือการสืบสวน หรือการสอบสวนหรือการข่าว หรืองานตรวจสอบประวัติพฤติกรรมบุคคล หรืองานธุรการของศาลยุติธรรม ไม่น้อยกว่าห้าปีและมีทักษะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่ง

ในกรณีมีเหตุจำเป็น ก.ศ. อาจมีมติให้ยกเว้นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งตามข้อ 1 ข้อ 2 หรือข้อ 3 แล้วแต่กรณี ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนสำหรับการแต่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นการเฉพาะ หรือกำหนดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งอื่น ๆ เพิ่มเติมตามที่เห็นสมควรก็ได้

ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนพิเศษตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ศ. กำหนด

ประเภทตำแหน่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล สำนักงานศาลยุติธรรม กำหนดไว้ ดังนี้⁷⁶

(1) เจ้าพนักงานตำรวจศาลประเภททั่วไป⁷⁷

(1.1) เจ้าพนักงานตำรวจศาลปฏิบัติงาน⁷⁸

(1.2) เจ้าพนักงานตำรวจศาลชำนาญงาน⁷⁹

⁷⁶ สำนักงานศาลยุติธรรม, มาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการศาลยุติธรรม, สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2566, <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/articles/id/7339/cid/11560>

⁷⁷ สำนักงานศาลยุติธรรม, มาตรฐานกำหนดตำแหน่งประเภททั่วไป สายงานเจ้าพนักงานตำรวจศาล, สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2566, <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11538/iid/238312>

⁷⁸ สำนักงานศาลยุติธรรม, เจ้าพนักงานตำรวจศาล ระดับปฏิบัติงาน, สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2566, <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11538/iid/238313>

⁷⁹ สำนักงานศาลยุติธรรม, เจ้าพนักงานตำรวจศาล ระดับชำนาญงาน, สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2566, <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11538/iid/238315>

- (1.3) เจ้าพนักงานตำรวจศาลอาวุโส⁸⁰
- (2) เจ้าพนักงานตำรวจศาลประเภทวิชาการ⁸¹
 - (2.1) เจ้าพนักงานตำรวจศาลปฏิบัติการ⁸²
 - (2.2) เจ้าพนักงานตำรวจศาลชำนาญการ⁸³
 - (2.3) เจ้าพนักงานตำรวจศาลชำนาญการพิเศษ⁸⁴

เจ้าพนักงานตำรวจศาลในต่างประเทศ

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา

ผู้วิจัยได้ศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า สหรัฐอเมริกามีการต่อสู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมายาวนาน ได้ประกาศอิสรภาพเมื่อ ค.ศ. 1776 สืบเนื่องมาจากแนวความคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคได้แพร่ขยายจากยุโรปไปสู่ทวีปอเมริกาเหนือโดยฝังรากลึกในจิตใจของประชาชนชาวอเมริกามาเป็นเวลานาน ทวีปอเมริกาเหนือเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ และตั้งอยู่ห่างจากประเทศอังกฤษซึ่งเป็นเมืองแม่มาก ประเทศอังกฤษจึงไม่สะดวกที่จะทำการปกครองได้โดยตรง ทวีปอเมริกาจึงได้ปกครองตนเองมาตั้งแต่ต้น และมีความเคยชินกับสิทธิเสรีภาพที่มีอยู่ ต่อมาประเทศอังกฤษออกกฎหมายเรียกเก็บภาษีโดยไม่มีผู้แทนของทวีปอเมริกาในสภาเลย จึงเกิดการต่อต้านเรื่อยมาจนถึงจุดแตกหักเมื่อประเทศอังกฤษออกกฎหมาย The Townsend Acts ค.ศ. 1767 เพื่อขึ้นภาษีเครื่องแก้ว ตะกั่ว และใบชา จึงถูกต่อต้านโดยการบุกทำลายใบชาซึ่งเป็นสินค้าของประเทศอังกฤษที่ท่าเรือบอสตัน รัฐบาลประเทศอังกฤษจึงได้ปิดเมืองบอสตัน บังคับให้ชาวอาณานิคมในทวีปอเมริกาขาดใช้ค้าเสียหาย ทำให้ชาวอาณานิคมประกาศแยกตัวออกจากการปกครองของประเทศอังกฤษ โดยมี Thomas

⁸⁰ สำนักงานศาลยุติธรรม, เจ้าพนักงานตำรวจศาล ระดับอาวุโส, สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2566, <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11538/iid/238318>

⁸¹ สำนักงานศาลยุติธรรม, มาตรฐานกำหนดตำแหน่งประเภทวิชาการ สายงานเจ้าพนักงานตำรวจศาล, สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2566, <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11529/iid/238357>

⁸² สำนักงานศาลยุติธรรม, เจ้าพนักงานตำรวจศาล ระดับปฏิบัติการ, สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2566, <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11529/iid/238358>

⁸³ สำนักงานศาลยุติธรรม, เจ้าพนักงานตำรวจศาล ระดับชำนาญการ, สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2566, <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11529/iid/238359>

⁸⁴ สำนักงานศาลยุติธรรม, เจ้าพนักงานตำรวจศาล ระดับชำนาญการพิเศษ, สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2566, <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11529/iid/238360>

Jefferson เป็นผู้จัดทำคำประกาศอิสรภาพ (The Declaration of Independence) ประกาศเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 1776 มีใจความสำคัญกล่าวถึงมนุษย์ทุกคนถือกำเนิดมาโดยพระเจ้าอย่างเท่าเทียมกัน และได้รับสิทธิบางประการที่ไม่อาจถูกพรากได้ ได้แก่ สิทธิเสรีภาพในชีวิต ดังนั้น เพื่อที่จะปกป้องสิทธิเสรีภาพดังกล่าว จึงยินยอมจัดตั้งรัฐบาลขึ้นมาปกครอง และเมื่อใดที่รัฐบาลทำลายสิทธิเสรีภาพดังกล่าว ประชาชนย่อมมีสิทธิเปลี่ยนแปลงรัฐบาลนั้นได้ และสามารถสถาปนารัฐบาลขึ้นมาใหม่ ภายหลังจากประกาศอิสรภาพแล้ว แต่ละมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ร่วมกันจัดทำรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาและประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1789 มีสาระสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน⁸⁵ เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศและถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของโลกที่นานาประเทศให้การยอมรับ

ต่อมาในปี ค.ศ.1789 ซึ่งเป็นปีเดียวกันกับการจัดทำรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา รัฐบาลสหรัฐอเมริกาในขณะนั้นเชื่อมั่นว่าความยุติธรรมถือเป็นเสาหลักของบ้านเมือง จึงได้จัดทำพระราชบัญญัติศาลยุติธรรมของสหรัฐอเมริกาขึ้น และกำหนดให้มีหน่วยงาน U.S. Marshals Service เป็นหน่วยงานที่มีฐานะพิเศษที่บังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามคำสั่งศาล หรือกล่าวได้ว่าเป็นหน่วยงานฝ่ายบังคับคดีอาญาให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ นครวอชิงตัน ดี.ซี. ประเทศสหรัฐอเมริกา⁸⁶

ในการศึกษาเกี่ยวกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลของประเทศสหรัฐอเมริกาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาหน่วยงาน U.S. Marshals Service ซึ่งเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลกลาง ที่ให้ความสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมแก่กระทรวงยุติธรรม (Department of Justice) โดยจัดให้มีการรักษาความปลอดภัยในบริเวณศาล ผู้พิพากษา และบุคลากรของศาล การจับกุม อาชญากร การรักษาความปลอดภัยนักโทษและการขนส่งไปยังเรือนจำ ปฏิบัติตามคำสั่งศาล การริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ดูแล จัดการ จำหน่ายทรัพย์สินที่ถูกริบ และคุ้มครองพยาน⁸⁷ เป็นหน่วยงานที่เก่าแก่ที่ถือกำเนิดขึ้นมาภายในปีเดียวกันภายหลังจากการจัดทำรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ให้ความสำคัญแก่สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในรัฐ การบัญญัติหรือจัดทำกฎหมายใด ๆ ของสหรัฐจึงต้องคำนึงถึงรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดทำพระราชบัญญัติศาลยุติธรรมสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดให้มีหน่วยงาน U.S. Marshals Service บังคับใช้กฎหมาย

⁸⁵ อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, สิทธิมนุษยชน, หน้า. 40 - 43.

⁸⁶ U.S. Marshals Service, **Historycal Themes**, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2566, <https://www.usmarshals.gov/who-we-are/history>.

⁸⁷ U.S. Marshals Service, **Mission**, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2566, <https://www.usmarshals.gov/who-we-are/about-us>.

ตามคำสั่งของศาลนั้น สหรัฐอเมริกายอมค้ำนึ่งถึงรัฐธรรมนูญของประเทศซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่ได้รับรองคุ้มครองในเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชน อันมีประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเสรีภาพของชาวอเมริกายาวนาน และแม้ว่าสหรัฐอเมริกาจะใช้ระบบกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือระบบจารีตประเพณี (Common Law) แต่ประเทศสหรัฐอเมริกาก็ยังบัญญัติรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ถือว่าเป็นฉบับแรก ๆ ของโลก ที่นานาประเทศให้การยอมรับและเป็นต้นแบบให้กับประเทศต่าง ๆ ตลอดจนมีหน่วยงาน U.S. Marshals Service เป็นหน่วยงานที่เก่าแก่ที่หลาย ๆ ประเทศให้ความสนใจนำไปปรับใช้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหน่วยงาน U.S. Marshals Service ของประเทศสหรัฐอเมริกา ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา ลักษณะที่ 28 วิธีพิจารณาความและกระบวนการยุติธรรม ส่วนที่สอง กระทางยุติธรรม บทที่ 37 United States Marshals Service

มาตรา 561 United States Marshals Service⁸⁸

⁸⁸ 28 U.S. Code § 561 – United States Marshals Service

(a) There is hereby established a United States Marshals Service as a bureau within the Department of Justice under the authority and direction of the Attorney General. There shall be at the head of the United States Marshals Service (hereafter in this chapter referred to as the “Service”) a Director who shall be appointed by the President, by and with the advice and consent of the Senate.

(b) The Director of the United States Marshals Service (hereafter in this chapter referred to as the “Director”) shall, in addition to the powers and duties set forth in this chapter, exercise such other functions as may be delegated by the Attorney General.

(c) The President shall appoint, by and with the advice and consent of the Senate, a United States marshal for each judicial district of the United States and for the Superior Court of the District of Columbia, except that any marshal appointed for the Northern Mariana Islands may at the same time serve as marshal in another judicial district. Each United States marshal shall be an official of the Service and shall serve under the direction of the Director.

(d) Each marshal shall be appointed for a term of four years. A marshal shall, unless that marshal has resigned or been removed by the President, continue to perform the duties of that office after the end of that 4-year term until a successor is appointed and qualifies.

(e) The Director shall designate places within a judicial district for the official station and offices of each marshal. Each marshal shall reside within the district for which such marshal is appointed, except that—

(1) the marshal for the District of Columbia, for the Superior Court of the District of Columbia, and for the Southern District of New York may reside within 20 miles of the district for which the marshal is appointed; and

(2) any marshal appointed for the Northern Mariana Islands who at the same time is serving as marshal in another district may reside in such other district.

(A) U.S. Marshals Service ถูกจัดตั้งขึ้นโดยกระทรวงยุติธรรมในความควบคุมกำกับดูแลของอัยการสูงสุด มีผู้อำนวยการเป็นหัวหน้าของ U.S. Marshals Service ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี ตามคำแนะนำและเห็นชอบของวุฒิสภา

(B) ผู้อำนวยการของ U.S. Marshals Service (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ผู้อำนวยการ”) นอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในบทนี้แล้ว ยังมีหน้าที่อื่นตามที่อัยการสูงสุดมอบหมายได้อีกด้วย

(C) ประธานาธิบดีจะแต่งตั้ง U.S. Marshals ตามคำแนะนำและเห็นชอบของวุฒิสภา ตามแต่ละเขตศาลในสหรัฐ และศาลฎีกาในกรุงวอชิงตัน เว้นแต่ U.S. Marshals คนใดได้รับการแต่งตั้งให้ประจำอยู่ที่เกาะ Northern Mariana อาจได้รับแต่งตั้งให้ประจำศาลในเขตอื่นได้ U.S. Marshals จะปฏิบัติหน้าที่ภายใต้การควบคุมดูแลจากผู้อำนวยการ

(D) เจ้าหน้าที่ U.S. Marshals จะได้รับแต่งตั้งโดยมีวาระ 4 ปี และเมื่อครบวาระ 4 ปี สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้จนกว่าจะมีผู้ที่มคุณสมบัติมาทดแทน

(E) ผู้อำนวยการจะต้องกำหนดสถานที่และสำนักงานให้กับเจ้าหน้าที่ U.S. Marshals ภายในเขตศาล และเจ้าหน้าที่ U.S. Marshals จะต้องอาศัยอยู่ในเขตที่ตนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่

(1) เจ้าหน้าที่ U.S. Marshals ที่ได้รับแต่งตั้งประจำเขตวอชิงตัน ศาลฎีกาในกรุงวอชิงตัน และประจำเขตตอนใต้ของนิวยอร์ก สามารถอาศัยได้ภายในรัศมี 20 ไมล์จากเขตที่ตนได้รับแต่งตั้ง และ

(f) The Director is authorized to appoint and fix the compensation of such employees as are necessary to carry out the powers and duties of the Service and may designate such employees as law enforcement officers in accordance with such policies and procedures as the Director shall establish pursuant to the applicable provisions of title 5 and regulations issued thereunder.

(g) The Director shall supervise and direct the United States Marshals Service in the performance of its duties.

(h) The Director may administer oaths and may take affirmations of officials and employees of the Service, but shall not demand or accept any fee or compensation therefor.

(i) Each marshal appointed under this section should have—

(1) a minimum of 4 years of command-level law enforcement management duties, including personnel, budget, and accountable property issues, in a police department, sheriff's office or Federal law enforcement agency;

(2) experience in coordinating with other law enforcement agencies, particularly at the State and local level;

(3) college-level academic experience; and

(4) experience in or with county, State, and Federal court systems or experience with protection of court personnel, jurors, and witnesses.

(2) เจ้าหน้าที่ U.S. Marshals ที่ได้รับแต่งตั้งให้ประจำอยู่ที่เกาะ Northern Mariana และได้รับแต่งตั้งให้ประจำเขตอื่นด้วย อาจอาศัยเขตนั้นได้

(F) ผู้อำนวยการมีอำนาจแต่งตั้งและกำหนดค่าตอบแทนของลูกจ้างเท่าที่จำเป็นเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน และอาจกำหนดให้ลูกจ้างดังกล่าวเป็นเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายตามนโยบายและขั้นตอนที่ผู้อำนวยการกำหนดโดยอาศัยบทบัญญัติในหมวด 5 และระเบียบที่ออกตามนั้น

(G) ผู้อำนวยการเป็นผู้กำกับดูแล U.S. Marshals Service ในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานนี้

(H) ผู้อำนวยการอาจให้เจ้าหน้าที่ U.S. Marshals และลูกจ้างปฏิบัติงานตนได้ แต่จะเรียกรับหรือยอมรับค่าตอบแทนหรือค่าธรรมเนียมจากการนั้นไม่ได้

(I) เจ้าหน้าที่ U.S. Marshals ที่ได้รับการแต่งตั้งตามมาตรานี้จะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

(1.) ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานรักษากฎหมายมาไม่น้อยกว่า 4 ปี รวมถึงด้านบุคคล งบประมาณ และทรัพย์สินในสำนักงานตำรวจ สำนักงานนายอำเภอ หรือหน่วยงานรักษากฎหมายของรัฐบาลกลาง

(2.) มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ โดยเฉพาะในระดับรัฐหรือท้องถิ่น

(3.) จบการศึกษาระดับอนุปริญญาขึ้นไป และ

(4.) ประสบการณ์ในระบบศาลของประเทศ รัฐบาลกลาง หรือประสบการณ์ในการคุ้มครองบุคลากรของศาล ลูกขุน และพยาน

U.S. Marshals Service มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา ลักษณะที่ 28 วิธีพิจารณาความและกระบวนการยุติธรรม ส่วนที่สอง กระบวนยุติธรรม บทที่ 37 The U.S. Marshals Service (USMS)⁸⁹

มาตรา 564⁹⁰ อำนาจในฐานะนายอำเภอ

⁸⁹ Cornell Law School, **Legal information institute**, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2566, 28 U.S. Code § 566– Powers and duties | U.S. Code | US Law | LII / Legal Information Institute (www-law-cornell-edu.translate.goog)

⁹⁰ 28 U.S. Code § 564–Powers as sheriff

United States marshals, deputy marshals and such other officials of the Service as may be designated by the Director, in executing the laws of the United States within a State, may exercise the same powers which a sheriff of the State may exercise in executing the laws thereof.

U.S. Marshals Service ในฐานะนายอำเภอ (Sheriff แปลว่า นายอำเภอ คือ เจ้าหน้าที่รักษากฎหมายที่เป็นทั้งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ) และปลัดของ U.S. Marshals Service รวมทั้งเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของหน่วยงาน อาจได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการในการบังคับใช้กฎหมายของสหรัฐในมลรัฐหนึ่ง อาจใช้อำนาจเช่นเดียวกับนายอำเภอในมลรัฐนั้นในการบังคับใช้กฎหมายท้องถิ่นได้

มาตรา 566⁹¹ อำนาจและหน้าที่

⁹¹ 28 U.S. Code § 566 – Powers and duties

(a) It is the primary role and mission of the United States Marshals Service to provide for the security and to obey, execute, and enforce all orders of the United States District Courts, the United States Courts of Appeals, the Court of International Trade, and the United States Tax Court, as provided by law.

(b) The United States marshal of each district is the marshal of the district court and of the court of appeals when sitting in that district, and of the Court of International Trade holding sessions in that district, and may, in the discretion of the respective courts, be required to attend any session of court.

(c) Except as otherwise provided by law or Rule of Procedure, the United States Marshals Service shall execute all lawful writs, process, and orders issued under the authority of the United States, and shall command all necessary assistance to execute its duties.

(d) Each United States marshal, deputy marshal, and any other official of the [Service](#) as may be designated by the Director may carry firearms and make arrests without warrant for any offense against the United States committed in his or her presence, or for any felony cognizable under the laws of the United States if he or she has reasonable grounds to believe that the person to be arrested has committed or is committing such felony.

(e)

(1) The United States Marshals Service is authorized to—

(A) provide for the personal protection of Federal jurists, court officers, witnesses, and other threatened persons in the interests of justice where criminal intimidation impedes on the functioning of the judicial process or any other official proceeding;

(B) investigate such fugitive matters, both within and outside the United States, as directed by the Attorney General;

(C) issue administrative subpoenas in accordance with section 3486 of title 18, solely for the purpose of investigating unregistered sex offenders (as defined in such section 3486); and

(D) assist State, local, and other Federal law enforcement agencies, upon the request of such an agency, in locating and recovering missing children.

(2) Nothing in paragraph (1)(B) shall be construed to interfere with or supersede the authority of other Federal agencies or bureaus.

(A) บทบาทและภารกิจหลักของ U.S. Marshals Service คือ รักษาความปลอดภัย และปฏิบัติตาม คำเนินการและบังคับใช้คำสั่งศาล ของศาลแขวงสหรัฐอเมริกา ศาลอุทธรณ์ สหรัฐอเมริกา ศาลการชำระระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกา และศาลภาษีอากรของสหรัฐอเมริกา ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(B) U.S. Marshals Service ของแต่ละเขต คือเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ของศาลแขวงและศาลอุทธรณ์ที่มีเขตอำนาจในเขตนั้น และศาลการชำระระหว่างประเทศที่ออกนั่งพิจารณาในเขตท้องที่นั้น และศาลอาจมีดุลพินิจขอให้ U.S. Marshals เข้าร่วมในการออกนั่งพิจารณาก็ได้

(C) เว้นแต่กฎหมายหรือกฎระเบียบปฏิบัติจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น U.S. Marshals Service จะต้องดำเนินการบังคับใช้ตามหมายศาล กระบวนการ และคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายทุกเรื่อง而出ตามอำนาจของสหรัฐ และจะได้รับความช่วยเหลือทุกด้านที่ทำให้ปฏิบัติตามหน้าที่ได้

(D) เจ้าหน้าที่ U.S. Marshals ระดับหัวหน้า และระดับรองหัวหน้า รวมทั้งเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของ U.S. Marshals Service ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการ อาจพกพาอาวุธปืน และจับกุมในความผิดที่กระทำต่อสหรัฐอเมริกาที่เกิดขึ้นซึ่งหน้าได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ หรือความผิดอาญาใด ๆ ที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้จะถูกจับนั้นได้กระทำความผิดหรือกำลังจะกระทำความผิด

(E)

(1) U.S. Marshals Service มีอำนาจ

(A) คัดกรองส่วนบุคคลแก่คณะลูกขุน เจ้าหน้าที่ศาล พยาน และบุคคลอื่น ๆ ที่ถูกคุกคาม เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ซึ่งการข่มขู่ของอาญากรอันเป็นการขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมหรือกระบวนการอื่นใดของเจ้าหน้าที่

(B) สอบสวนเรื่องผู้กระทำความผิดที่หลบหนีโทษ ทั้งภายในและภายนอกสหรัฐอเมริกาตามคำสั่งของอัยการสูงสุด

(C) ออกหมายเรียกเพื่อสืบสวนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่ไม่ได้ลงทะเบียนเท่านั้น

(D) ช่วยเหลือหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของรัฐ ท้องถิ่น รัฐบาลกลางอื่น ๆ ตามคำขอของหน่วยงานดังกล่าวในการค้นหาและช่วยเหลือเด็กที่สูญหาย

(2) ไม่สิ่งใดในวรรค (1)(B) ที่จะตีความให้กระทบหรือเปลี่ยนแปลงอำนาจของหน่วยงานหรือสำนักงานอื่น ๆ ของรัฐ

ภารกิจของหน่วยงาน⁹²

1. รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองตุลาการ⁹³

ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองตุลาการพิจารณาคดีคุ้มครองตุลาการ คณะลูกขุน และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของศาลยุติธรรม ตลอดจนการป้องกันและปราบปรามภัยคุกคามต่าง ๆ ต่อฝ่ายตุลาการ และได้จัดตั้งศูนย์ความมั่นคงด้านตุลาการแห่งชาติที่มีความเชี่ยวชาญด้านรักษาความปลอดภัย การคุ้มครองครอบครัวตุลาการ เป็นต้น

2. ควบคุมตัวนักโทษ⁹⁴

ทำหน้าที่ควบคุม ดูแลการขนส่งนักโทษของรัฐบาลกลางอย่างปลอดภัย นับตั้งแต่ศาลมีคำสั่งให้ควบคุมตัว จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลให้พ้นผิดหรือพิพากษาลงโทษ และส่งไปยังเรือนจำกลางเพื่อรับโทษตามคำพิพากษา

3. การสืบสวนจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีตามหมายศาล⁹⁵

ทำหน้าที่จับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี ตลอดจนให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลกลางและท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อติดตามจับกุมผู้หลบหนี เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจติดตามจับกุมผู้หลบหนีที่สามารถสืบสวนติดตามจับกุมได้ทั้ง 56 รัฐ ในสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ มีอำนาจจับกุมผู้หลบหนีได้ทั่วทุกเมืองในสหรัฐอเมริกา ซึ่งแตกต่างจากเจ้าหน้าที่ตำรวจทั่วไปที่มีอำนาจจับกุมได้เฉพาะรัฐที่ตนเองมีอำนาจเท่านั้น นอกจากนี้ยังได้รับแต่งตั้งจากกระทรวงยุติธรรมให้เป็นหน่วยงานสืบสวนจับกุมผู้หลบหนีที่เป็นที่ต้องการของต่างประเทศและหลบหนีเข้ามาอยู่ในสหรัฐอเมริกา ตลอดจนเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการติดตามรับส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่หลบหนีไปอยู่ต่างประเทศและเป็นที่ต้องการมาดำเนินคดีของสหรัฐอเมริกา ซึ่ง U.S. Marshals Service มีผลงานการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีตามหมายจับได้มากกว่า 95,425 หมายจับ⁹⁶

⁹² U.S. Marshals Service, **What we do**, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2566, <https://www.usmarshals.gov/>

⁹³ U.S. Marshals Service, **Judicial Security**, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2566, <https://www.usmarshals.gov/what-we-do/judicial-security>

⁹⁴ U.S. Marshals Service, **Custody of Prisoners**, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2566, <https://www.usmarshals.gov/what-we-do/prisoners>.

⁹⁵ U.S. Marshals Service, **Fugitive Investigations**, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2566, <https://www.usmarshals.gov/what-we-do/fugitive-investigations>.

⁹⁶ U.S. Marshals Service, **Fact Sheet Fugitive Apprehension 2023**, สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2566, <https://www.usmarshals.gov/sites/default/files/media/document/2023-Fugitive-Apprehension.pdf>.

U.S. Marshals Service เป็นหน่วยงานเฉพาะของศาล ที่รัฐบาลกลางให้ดำเนินการสืบสวนกรณีผู้กระทำผิดหลบหนีโทษที่มีหมายจับทั่วประเทศทุกเขตเมืองของสหรัฐอเมริกา โดยรวบรวมหมายจับและจับกุมตามหมายจับ หรือจำหน่ายออกจากระบบหมายจับ โดยมีอำนาจเฉพาะกว่าตำรวจทั่ว ๆ ไป เนื่องจากตำรวจทั่วไปมีอำนาจ คือ รักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันปราบปรามการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายที่อาจกระทบรบกวนผู้อื่นตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยจนถึงเรื่องใหญ่ และบังคับใช้กฎหมายกรณีที่มีการละเมิดต่อกฎหมายหรือน่าสงสัยว่าจะละเมิดกฎหมาย รวมไปถึงการจับกุมผู้กระทำผิดหลบหนีด้วย เนื่องจากการบังคับใช้ให้เป็นไปตามกฎหมายกรณีหนึ่ง ซึ่งอำนาจของตำรวจทั่วไปนั้น เป็นอำนาจโดยทั่วไปและมีอำนาจเฉพาะรัฐที่ตนมีอำนาจหน้าที่เท่านั้น⁹⁷

4. คุ้มครองพยาน⁹⁸

ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยและคุ้มครองพยาน เนื่องจากอาจเกิดภัยอันตรายต่อเขา อันเป็นผลมาจากการเป็นพยานในคดีที่เกี่ยวข้องกับผู้ค้ายาเสพติด ผู้ก่อการร้าย สมาชิกกลุ่มอาชญากร และอาชญากรรมร้ายใหญ่อื่น ๆ

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1971 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน U.S. Marshals Service ได้ให้ความคุ้มครองพยาน ย้ายที่อยู่ใหม่ และเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนตัวให้กับพยานรวมทั้งสมาชิกในครอบครัวของพยานมากกว่า 19,000 ราย

การคุ้มครองพยานในปี ค.ศ. 2022 U.S. Marshals Service ได้จัดโครงการคุ้มครองพยาน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วพยานที่จะได้รับการคุ้มครองคือพยานที่ได้ให้การเป็นพยานเพื่อกล่าวหาองค์กรอาชญากรรมหรือสมาชิกองค์กรเหล่านั้น แต่โครงการดังกล่าวนี้ได้จัดให้มีการรักษาความปลอดภัยพยานและสมาชิกครอบครัวของพยานซึ่งตกอยู่ในความไม่ปลอดภัยที่ได้รับอนุญาตด้วย กรณีที่บุคคลเหล่านั้นอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการถูกคุกคามสูง เขาจะได้รับความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแบบ 24 ชั่วโมง และโครงการนี้ยังขยายความไปถึงเหยื่อ ผู้บริสุทธิ์ พยานผู้บริสุทธิ์ จำเลยที่ให้ความร่วมมือกับคดีและสมาชิกครอบครัวของบุคคลเหล่านี้ด้วย โดยที่เขาเหล่านั้นจะได้รับการเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคล เงินสำหรับย้ายที่อยู่ใหม่ และเงินค่าครองชีพพื้นฐาน

⁹⁷ ธัญมน นาคชัยวัฒนา, ปัญหาการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหลบหนีหมายจับในคดีอาญา: ศึกษา

การจับกุมในชั้นศาล (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556), หน้า 75-77.

⁹⁸ U.S. Marshals Service, **Witness Security**, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2566, <https://www.usmarshals.gov/what-we-do/witness-security>.

การคุ้มครองพยานเป็นกระบวนการสำคัญที่มีประสิทธิภาพในการต่อสู้กับกลุ่มอาชญากร การค้ายาเสพติด การก่อการร้าย และกลุ่มอาชญากรรมอื่น ๆ ของสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ U.S. Marshals Service ถือเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการคุ้มครองพยาน มีการแนะนำและฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนมากทั่วโลก และจากสถิติแล้วผู้ที่เข้าร่วมโครงการคุ้มครองพยานที่มีมากกว่า 19,000 ราย ยังไม่มีใครได้รับอันตรายหรือเสียชีวิตแต่อย่างใด

5. การริบทรัพย์สิน⁹⁹

ภารกิจริบทรัพย์สินมีมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1984 เพื่อควบคุมอาชญากรรมตามกฎหมาย U.S. Marshals Service มีบทบาทสำคัญในการสืบสวนเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ตลอดจนริบและขายทอดตลาดตามคำสั่งกระทรวงยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา

กฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ¹⁰⁰ และในการดำเนินคดีอาญามีหลักการพื้นฐานที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ามีความผิดอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ความผิดตามกฎหมาย และก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนว่าเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ การควบคุม คุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันไม่ให้หลบหนี¹⁰¹

การบัญญัติกฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หากรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายที่จะบัญญัติดังกล่าวจะต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม และไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ได้ และต้องระบุเหตุผล

⁹⁹ U.S. Marshals Service, **Asset Forfeiture**, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2566, <https://www.usmarshals.gov/what-we-do/asset-forfeiture>.

¹⁰⁰ มาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2560)

¹⁰¹ มาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2560)

ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย และกฎหมายต้องสามารถใช้บังคับได้เป็นการทั่วไป¹⁰² ทั้งนี้ รัฐต้องดำเนินการให้มีกฎหมายเพียงพอเท่าที่จำเป็น ยกเลิก ปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์¹⁰³

2. ประมวลกฎหมายอาญา

ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็น “เจ้าพนักงาน” ตามประมวลกฎหมายอาญา¹⁰⁴ ซึ่งหมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่¹⁰⁵

3. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับ “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ”¹⁰⁶ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ไม่ว่าจะเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัย ป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล การติดตามจับกุมบุคคลผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล รวมทั้งแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทำการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีและหากมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันทั่วทั้งที่มีอำนาจจับกุมบุคคลดังกล่าว และเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจศาลทำการอันเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าว เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมมีอำนาจสืบสวน แสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด¹⁰⁷

¹⁰² มาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

¹⁰³ มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

¹⁰⁴ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

¹⁰⁵ มาตรา 2 (16) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

¹⁰⁶ มาตรา 2 (16) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹⁰⁷ มาตรา 2 (10) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนีในระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ หรือชั้นพิจารณาของศาล ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดไว้ กล่าวคือ

(1) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่พบการกระทำความผิดมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้

(2) บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันที่เป็นผู้พบเห็นผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีหรือจะหลบหนีระหว่างปล่อยชั่วคราว อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้นรับจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันนั้น

(3) ศาลอาจมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานศาลดำเนินการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว

4. พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการติดตามจับกุมบุคคลตามหมายจับหรือคำสั่งศาลของเจ้าพนักงานตำรวจศาล กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล ดังนี้

(1) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้และเมื่อจับได้แล้วให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว¹⁰⁸

(2) เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับโดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุน¹⁰⁹

¹⁰⁸ มาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

¹⁰⁹ มาตรา 5 (5) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ถือเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และมีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹¹⁰

5. แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย 029/ว158(ป) ลงวันที่ 31 กรกฎาคม 2562 เรื่องแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 หนังสือฉบับนี้สำนักงานศาลยุติธรรมแจ้งให้หัวหน้าหน่วยงานในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมถึงแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาล และกำหนดหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการเป็นผู้จัดการตามหมายจับ การติดตาม จับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี เพื่อให้ศาลต่าง ๆ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องได้ถือเป็นแนวปฏิบัติ โดยกำหนดแนวทางดังนี้

การออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีตามมาตรา 5 (4) ให้ระบุหมายถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และการออกหมายจับที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ตามมาตรา 5 (5) ให้ระบุหมายถึงเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้จัดการตามหมายจับ แต่หากศาลเห็นสมควรให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วยโดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุน ก็ให้ดำเนินการในลักษณะเดียวกับการออกหมายจับตามมาตรา 5 (4)¹¹¹

แนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามภารกิจมาตรา 5 (4) และ (5)¹¹²

- (1) เป้าประสงค์หลัก
 - (ก) ยกระดับการบังคับคดีในทางอาญา
- (2) ภารกิจ

¹¹⁰ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

¹¹¹ สำนักงานศาลยุติธรรม, ศย029/ว158(ป) เรื่อง แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562, ศูนย์รักษาความปลอดภัย, สืบค้นเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2566, <https://ojso.coj.go.th/th/content/category/detail/id/63/iid/153911>.

¹¹² ศูนย์รักษาความปลอดภัย, แนวทางปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประจำศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2566, <https://ojso.coj.go.th/th/content/category/detail/id/21/iid/210834>.

(ก) ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี และจับผู้ต้องหาหรือจำเลยในกรณีมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันเวลาที่

(ข) ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเป็นผู้จัดการตามหมายจับ หรือเป็นผู้สนับสนุนให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับ ในกรณีที่ศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล

(ค) ดำเนินการ สนับสนุนการดำเนินการ หรือร่วมดำเนินการในการปฏิบัติงานตามข้อ (ก) และ (ข) ในภารกิจงานของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในส่วนกลาง ศูนย์รักษาความปลอดภัยหรือเจ้าพนักงานตำรวจศาลส่วนอื่น ในกรณีได้รับการร้องขอ

(ง) ดำเนินการจัดทำข้อมูลและสถิติผลการปฏิบัติงาน เพื่อสนับสนุนข้อมูลให้กับผู้บังคับบัญชาและเจ้าพนักงานตำรวจศาลในส่วนกลาง

(3) วิธีการและขั้นตอนการดำเนินการตามมาตรา 5 (4)

(ก) คัดเลือกจากหมายจับของศาลที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลสังกัด

(ข) ตรวจสอบสถานะของหมายจับจากสำนวนอีกครั้ง เพื่อยืนยันสถานะให้ชัดเจนว่าหมายจับที่นำมาดำเนินการยังไม่สิ้นผล

(ค) สืบค้น แสวงหา และรวบรวมข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประเมิน วิเคราะห์ เชื่อมโยงความสัมพันธ์เกี่ยวกับบุคคลตามหมายจับเพื่อตั้งสมมติฐานการสืบสวนและพิจารณาในเบื้องต้นว่าจะต้องออกไปดำเนินการสืบสวนพิสูจน์ทราบนอกสถานที่ทำการในพื้นที่ใดบ้าง

(ง) จัดทำรายงานผลการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นบันทึกข้อความเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น พร้อมทั้งเสนอความเห็นในการปฏิบัติงานต่อไป โดยยึดหลักการปฏิบัติดังนี้

- กรณีมีข้อมูลอันบ่งชี้หรือน่าเชื่อว่าบุคคลตามหมายจับอยู่ในพื้นที่ในวิสัยที่สามารถเดินทางไปดำเนินการสืบสวนพิสูจน์ทราบหรือจับกุมได้ ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้จ่าย และงบประมาณ ให้เสนอรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นพร้อมความเห็นขออนุมัติเดินทางไปสืบสวนนอกสถานที่ทำการ

- กรณีมีข้อมูลอันบ่งชี้หรือน่าเชื่อว่าบุคคลตามหมายจับอยู่นอกพื้นที่ความรับผิดชอบ ซึ่งเห็นว่ายังไม่ควรเดินทางไปดำเนินการสืบสวนพิสูจน์ทราบหรือจับกุมเมื่อคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณ ก็ให้เสนอรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นพร้อมความเห็นควรประสานงานให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลอื่นในพื้นที่ที่พิสูจน์ทราบเป็นผู้รับผิดชอบ

ดำเนินการ หรือประสานงานแจ้งข้อมูลให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับผิดชอบพื้นที่ดังกล่าวดำเนินการ

- กรณียังไม่มีข้อมูลเพียงพออันจะบ่งชี้หรือนำเชื่อว่าบุคคลตามหมายจับอยู่ในพื้นที่ใด หากเห็นว่ายังสามารถสืบค้น แสวงหา และรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมต่อไปได้ก็ให้เสนอรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นพร้อมความเห็นควรสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

- กรณีพิจารณาเห็นว่ายังไม่ควรดำเนินการด้วยเหตุมีข้อจำกัด เมื่อคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณในการเดินทางเพื่อนำตัวผู้ถูกจับส่งไปยังศาล หรือกรณีที่ไม่สามารถสืบค้นแสวงหา และรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมต่อไปได้ ก็ให้เสนอรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นพร้อมความเห็นควรงดการสืบสวนไว้ชั่วคราว

(จ) เมื่อมีผลการปฏิบัติ (จับกุมเอง/แจ้งให้จับกุม/แจ้งอายัดหรือแจ้งถิ่นที่อยู่หรือแจ้งเพิกถอน) ให้กรอกข้อมูลผลการปฏิบัติใน Google Form ที่กำหนด

(4) วิธีการและขั้นตอนการดำเนินการตามมาตรา 5 (5)

ดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับการดำเนินการตามมาตรา 5 (4) หากแต่ในกรณีนี้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับมีอำนาจจับกุมโดยตรงโดยไม่ต้องคำนึงถึงเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

แนวทางการติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาลสำหรับเจ้าพนักงานตำรวจศาล¹¹³

หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย 029/ว176(ป) ลงวันที่ 15 สิงหาคม 2562 เรื่อง แนวทางการติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล สำหรับเจ้าพนักงานตำรวจศาล หนังสือฉบับนี้ สำนักงานศาลยุติธรรมได้อธิบายหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันท่วงที ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5(4) โดยเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจศาลใช้อำนาจตามกฎหมายในการติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาลก็ย่อมทำให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

¹¹³ สำนักงานศาลยุติธรรม, ศย029/ว176(ป) เรื่อง แนวทางการติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล สำหรับเจ้าพนักงานตำรวจศาล, ศูนย์รักษาความปลอดภัย, สืบค้นเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2566, <https://ojs.coj.go.th/th/content/category/detail/id/63/iid/156156>.

และมีหน้าที่และอำนาจเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 10

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล: กรณีหลบหนีภายหลังการปล่อยชั่วคราว” เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล มีวิธีการดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าแบบ Conventional Legal Research มีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ และการตรวจสอบข้อมูลต่างประเทศ

1. โดยการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ
2. โดยการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) ซึ่งค้นหาความจริงจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) โดยมีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ (In-depth Interview)

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญห และข้อเสนอแนะการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ขอบเขตการดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แนวคิด ทฤษฎี กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เปรียบเทียบกับหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของประเทศไทย ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และหน่วยงานตำรวจศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา (U.S. Marshal) เนื่องจากเป็นหน่วยงานบังคับคดีอาญาตามคำพิพากษาที่เก่าแก่ที่สุด ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงานที่ได้รับการยกย่องให้เป็นหน่วยงานมืออาชีพและเป็นต้นแบบให้กับหลาย ๆ ประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุปผล และเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ

2. ขอบเขตด้านประชากร

สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ในพื้นที่จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย

- 2.1 ผู้พิพากษาศาลที่มีเขตอำนาจศาลในจังหวัดพะเยา จำนวน 2 คน
- 2.2 พนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจในจังหวัดพะเยา จำนวน 2 คน
- 2.3 พนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งปลัดอำเภอที่ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดพะเยา จำนวน 2 คน
- 2.4 เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านสืบสวนสอบสวนในจังหวัดพะเยา จำนวน 2 คน
- 2.5 เจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลที่มีเขตอำนาจศาลในจังหวัดพะเยา จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยสร้างแบบสัมภาษณ์และกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า เก็บข้อมูลโดยวิธีการสนทนาหรือส่งแบบสัมภาษณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ให้กับกลุ่มเป้าหมาย ตามวิธีที่ผู้ศึกษาค้นคว้าเลือกเพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลและประมวลผล

ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาคriminal ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์

อาชีพ/ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 ปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะ ของการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

1. ท่านคิดว่าการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีในระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราว มีผลต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือไม่ อย่างไร

2. ท่านคิดว่าการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีปัญหาและอุปสรรค หรือข้อจำกัดหรือไม่ อย่างไร

3. ท่านคิดว่าการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มีปัญหาและอุปสรรค หรือข้อจำกัดหรือไม่ อย่างไร

4. ควรได้รับการปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม หรือพัฒนาหรือไม่ อย่างไร และท่านมีแนวทางแก้ไขปัญหาคือข้อเสนอแนะในเรื่องดังกล่าวนี้ อย่างไร

วิธีการสร้างเครื่องมือ

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา กฎหมาย ตำราวิชาการ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ เอกสารต่าง ๆ กฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของต่างประเทศ รวมถึงฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. นำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมารวบรวมและสรุปเพื่อกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะออกแบบสัมภาษณ์อย่างครอบคลุม

3. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ แก้ไขตามความเหมาะสมเพื่อให้ตรงตามเนื้อหา และยื่นขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่เสร็จสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล จากเอกสาร หนังสือ ตำรา กฎหมาย ตำราวิชาการ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ เอกสารต่าง ๆ กฎหมายของประเทศไทย และกฎหมายของต่างประเทศ รวมถึงฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้ศึกษาค้นคว้าติดต่อประสานขอความร่วมมือกลุ่มเป้าหมายเพื่อสัมภาษณ์

3. ผู้ศึกษาค้นคว่านำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม จากเอกสาร หนังสือ ตำรากฎหมาย ตำราวิชาการ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ เอกสารต่าง ๆ กฎหมายของประเทศไทย และกฎหมายของต่างประเทศ ฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ จากกลุ่มเป้าหมายมาถอดบทความและกำหนดเป็นประเด็น
2. จัดเรียงข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดไว้ นำข้อมูลในการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ หาข้อสรุปในเนื้อหาเชิงพรรณนาโวหาร
3. นำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปผลเป็นประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง “การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล: กรณีหลบหนีภายหลังการปล่อยชั่วคราว” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิจัยเอกสาร โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ระเบียบ กฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล กรณีหลบหนีภายหลังการปล่อยชั่วคราว โดยเฉพาะพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่กำหนดข้อคำถามเป็นลักษณะคำถามปลายเปิดกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดพะเยา ได้แก่ ผู้พิพากษาจำนวน 2 คน, พนักงานอัยการจำนวน 2 คน, พนักงานฝ่ายปกครองจำนวน 2 คน, เจ้าหน้าที่ตำรวจจำนวน 2 คน และเจ้าพนักงานตำรวจศาลจำนวน 2 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้ได้ข้อสรุป ข้อเสนอแนะทาง หรือมาตรการทางกฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาลกรณีหลบหนีภายหลังการปล่อยชั่วคราว สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

วิเคราะห์การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี

การปล่อยชั่วคราวโดยศาล คือ การที่ศาลอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการถูกควบคุมตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือถูกขังเป็นเวลานานเกินกว่าจำเป็นในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลจะต้องมาพบศาลตามกำหนดนัด ซึ่งมีแนวความคิดมาจากหลักการในระบบการพิจารณาคดีอาญา ที่ให้จำเลยได้รับสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และจะปฏิบัติต่อเขาอย่างผู้กระทำผิดไม่ได้ การคุมขังไว้ในระหว่างการพิจารณาคดีย่อมกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเหล่านั้น อันเป็นหลักการสากลที่เป็นที่ยึดถือและยอมรับกันโดยทั่วไป สำหรับประเทศไทยได้รับรองและคุ้มครองสิทธิดังกล่าวโดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 29¹¹⁴ การปล่อยชั่วคราวโดยศาล

¹¹⁴ มาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560)

แบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ กรณีแรก เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวผู้ต้องหา มาขอฝากขังต่อศาลในระหว่างสอบสวน และศาลอนุญาตให้ขังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87¹¹⁵ จึงถือได้ว่าผู้ต้องหาอยู่ในอำนาจควบคุมของศาล ผู้ต้องหา ชอบที่จะยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวหรือประกันตัวต่อศาลได้ กรณีที่สอง เมื่อศาลมีคำสั่ง ประทับฟ้องของโจทก์ ทั้งกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องเองและพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง ทำให้ผู้ต้องหาไม่มีสถานะเป็นจำเลยซึ่งต้องถูกควบคุมตัวในอำนาจของศาล จำเลยจึงชอบที่จะยื่น คำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาลได้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาลงโทษจำเลยอันถึงที่สุด หากผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วต่อมาไม่มาพบศาล ตามกำหนดนัดโดยไม่มีเหตุอันสมควร จะถูกสันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี¹¹⁶ และศาลจะมี คำสั่งออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีนั้น¹¹⁷

การจับกุม เป็นมาตรการหรือขั้นตอนอย่างหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมที่ถือว่า มีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลผู้ถูกจับอย่างร้ายแรง ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) ได้รับรองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาว่าจะไม่ถูกจับกุม คุมขังโดยพลการ และเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะตัดสิน รวมทั้งกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วย สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ก็ได้กำหนดไว้ว่าบุคคลจะถูกจับหรือควบคุมโดยอำเภอใจไม่ได้ เว้นแต่ โดยเหตุผลและโดยเป็นไป ตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ประเทศไทยเป็นประเทศสมาชิกในองค์การ สหประชาชาติ (เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2489 ได้นำเอาหลักการในปฏิญญาสากล ว่าด้วย สิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) และกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วย สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 รับรองและคุ้มครองสิทธิ เกี่ยวกับการจับกุมไว้ในมาตรา 28¹¹⁸ และ มาตรา 29¹¹⁹

ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือ จะหลบหนี เป็นการทรยศต่อสิทธิของตนเองที่พึงได้พึงมีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การ จับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีเหล่านั้นจึง

¹¹⁵ มาตรา 87 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹¹⁶ มาตรา 66 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹¹⁷ มาตรา 59 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560)

¹¹⁸ มาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560)

¹¹⁹ มาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560)

เป็นมาตรการเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลให้กลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย แม้ว่าการจับกุมดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองและคุ้มครอง แต่การจำกัดสิทธิดังกล่าวเป็นการปราบปรามเมื่อมีการหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลเกิดขึ้น ซึ่งมีคำสั่งหรือหมายของศาลให้ทำการจับกุมเท่านั้น ไม่ใช่การบังคับใช้กฎหมายกับบุคคลผู้กระทำความผิดเพื่อปราบปรามอาชญากรรมทั่ว ๆ ไป อันเป็นการจำกัดสิทธิที่สามารถกระทำได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 28 วรรคสอง ที่บัญญัติไว้ว่า “การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลที่ไม่หลบหนีแต่อย่างใด และประชาชนทั่วไปไม่ได้รับผลร้ายจากการถูกจำกัดสิทธิดังกล่าวนี้แต่ประการใด

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี เป็นมาตรการหรือขั้นตอนอย่างหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญได้แก่ ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) ที่เชื่อว่ากระบวนการทางอาญาดึงมีไว้เพื่อควบคุมป้องกัน ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จด้วยความรวดเร็วแม้ว่าจะมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลบ้างก็ตาม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งการควบคุมอาชญากรรม หากไม่สามารถควบคุมป้องกันปราบปรามอาชญากรรมได้ ย่อมมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมนั้น ๆ หากประเทศใดให้ความสำคัญกับทฤษฎีนี้ ประเทศนั้นก็จะเน้นออกกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจเพื่อป้องกันปราบปรามและจับกุมอาชญากรรมมากกว่าการคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์หรือประชาชน และอีกทฤษฎีหนึ่ง คือ ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมายหรือหลักนิติธรรม (Due Process Model) มีแนวความคิดมุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาเป็นหลัก และต้องมีกฎหมายจำกัดอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับมาตรการบังคับต่าง ๆ เช่น การจับกุม การตรวจค้น อีกทั้งต้องมีหลักประกันให้กับประชาชนผู้บริสุทธิ์ที่จะไม่ถูกลงโทษ และมุ่งเน้นคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหามากกว่าสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ต่อต้านการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบ

ผู้วิจัยเห็นว่า ทั้งสองทฤษฎีแม้จะแตกต่างกันในแง่ของการปฏิบัติ แต่ก็มีวัตถุประสงค์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนรวมเหมือนกัน ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมอาจเกิดประสิทธิภาพในแง่ของการปราบปรามอาชญากรรม แต่ก็อาจเกิดผลเสียในเรื่องของ

การใช้อำนาจรัฐที่มีมากเกินไป ในขณะที่ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย หรือหลักนิติธรรมอาจเกิดประสิทธิภาพในแง่ของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจ แต่ก็อาจส่งผลให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรม มีขั้นตอนและเกิดความล่าช้า ทั้งสองทฤษฎีต่างก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย และการออกกฎหมาย ในกระบวนการยุติธรรมก็มักจะขัดแย้งกันในสองหลักการนี้เสมอ กระบวนการยุติธรรมที่ดี นอกจากจะมีมาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมแล้ว จะต้องมีประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ของสังคมโดยรวมด้วย จึงต้องประสานทั้งสองทฤษฎีให้เกิดความสมดุล และจากหลักทฤษฎี ดังกล่าวสามารถนำมาวิเคราะห์และสรุปเปรียบเทียบกับกรณีการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีหรือจะหลบหนีได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 เปรียบเทียบหลักของ 2 ทฤษฎีที่มีผลต่อการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีหรือจะหลบหนี

ทฤษฎี	การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยศาลแล้วหลบหนีหรือจะหลบหนี
ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)	- ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาลได้ แม้ว่า จะมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวก็ตาม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ แห่งการควบคุมอาชญากรรม เพราะหากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจับผู้หลบหนี การปล่อยชั่วคราวของศาลได้ ย่อมมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมนั้น ๆ ส่งผล ให้การพิจารณาพิพากษาคดีมีความล่าช้าค่าพิพากษาของศาลขาดสภาพบังคับ กระทบต่อ ความเชื่อมั่นในระบบกระบวนการยุติธรรม
ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมายหรือหลักนิติธรรม (Due Process Model)	- การจับกุม กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลผู้ถูกจับ ทั้งนี้ ต้องมีกฎหมายจำกัดและ ควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการจับกุมดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของประชาชนไม่ให้ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจ

เห็นได้ว่า จับกุมดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแต่การจำกัดสิทธิดังกล่าวเป็น การปราบปราม เมื่อมีการหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลเกิดขึ้น ซึ่งมีคำสั่งหรือหมายของศาลให้ทำการจับกุม เท่านั้น ไม่ใช่ว่าการบังคับใช้กฎหมายกับบุคคลผู้กระทำความผิดเพื่อปราบปรามอาชญากรรมทั่ว ๆ ไป ไม่มีผลกระทบต่อ ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาล ที่ไม่หลบหนีแต่อย่างใด และประชาชนทั่วไปไม่ได้รับผลร้าย จากการถูกจำกัดสิทธิดังกล่าวนี้แต่ประการใด จึงมีความสมดุลระหว่างหลักทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) และทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมายหรือหลักนิติธรรม (Due Process Model) แล้ว

ที่มา: ผู้วิจัย

วิเคราะห์การมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเพื่อดำเนินการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี

ศาลยุติธรรมเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ อันเป็นหนึ่งในอำนาจอธิปไตยของประเทศ มีบทบาทภารกิจที่อำนวยความสะดวกยุติธรรมเพื่อให้สังคมสงบสุข เป็นธรรม และเสมอภาค โดยยึดหลักนิติธรรม¹²⁰ โดยมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง¹²¹ ทั้งยังมีภารกิจหลักในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ศาลยุติธรรมจึงเป็นเวทีของผู้มีอรรถคดีทุกฝ่ายที่มุ่งแสวงหาความยุติธรรม และคาดหวังให้การดำเนินการพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และเป็นธรรม ความเป็นกลางและความเป็นอิสระของผู้พิพากษาจึงเป็นหลักประกันความยุติธรรมที่สำคัญในการพิจารณาพิพากษาคดีโดยปราศจากอคติทั้งปวง รวมถึงการถูกคุกคามต่าง ๆ

จากสภาพปัญหาที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีไป ซึ่งถูกศาลออกหมายจับแล้วแต่ยังไม่สามารถจับกุมได้ ทำให้การพิจารณาคดีของศาลเกิดความล่าช้า และผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปอาจไม่ได้รับโทษตามผลของคำพิพากษาอย่างแท้จริง คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลจึงขาดสภาพบังคับ ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการดำเนินการระบวรการยุติธรรมในชั้นศาล ซึ่งปัญหาดังกล่าวในอดีตที่ผ่านมา คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นผู้จัดการตามหมายจับมีภารกิจรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนหลายด้าน จึงไม่อาจดำเนินการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีได้อย่างต่อเนื่องและทันท่วงที และประการสำคัญ คือ สำนักงานศาลยุติธรรมไม่มีเจ้าพนักงานที่มีสถานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมาทำหน้าที่ในการติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาล เพื่อสนับสนุนกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีและการบังคับตามผลของคำพิพากษา ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลขึ้นมาพร้อมพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องมารองรับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ในกฎหมาย

เจ้าพนักงานตำรวจศาล Court Marshal หมายความว่า บุคคลที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล (มาตรา 3) เป็นข้าราชการศาลยุติธรรมตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

¹²⁰ ศาลยุติธรรม, *ภารกิจและหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงาน*, สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2565,

<https://www.coj.go.th/content/page/index/id/21>.

¹²¹ มาตรา 188 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560)

ศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือน
ในศาลยุติธรรมหรือสำนักงานศาลยุติธรรม

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กำหนดหน้าที่และอำนาจของ
เจ้าพนักงานตำรวจศาล กรณีมีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนี
หรือจะหลบหนีดังต่อไปนี้

“มาตรา 5 เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(4) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหา
หรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่
สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่ ก็ให้มีอำนาจ
จับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว

ผู้วิจัยเห็นว่าการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้ว
หลบหนี ควรเป็นหน้าที่หลักของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ไม่ใช่กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล
มีสถานะเป็นเพียงผู้แจ้งให้หน่วยงานอื่นมาจับกุมให้ เนื่องจากการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลย
ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีเกี่ยวข้องกับภารกิจในงานของสำนักงานศาล
ยุติธรรมโดยตรง เป็นการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพ
เฉพาะในส่วนของการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกปล่อยชั่วคราวโดยศาลในชั้น
ผิดฟ้องฝากขัง และชั้นพิจารณาของศาลเท่านั้น ไม่รวมถึงการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับ
การปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนหรือชั้นพนักงานอัยการแต่อย่างใด อันเป็นการลด
ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม
ทางอาญาให้สั้นลงโดยเจ้าพนักงานตำรวจศาล เพื่อให้ประชาชนหรือคู่ความผู้มีบรรทัดดีได้รับ
ความรวดเร็วจากผลของคำพิพากษา และทำให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีสภาพบังคับ
ตลอดจนสามารถนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลซึ่งถูก
พิจารณาพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ทันทั่วทั้งที่ เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการ
ยุติธรรม ซึ่งภารกิจดังกล่าวหากให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นหลัก ไม่ถือว่าซ้ำซ้อนกับภารกิจ
ของหน่วยงานอื่นแต่อย่างใด แต่เป็นการทำให้การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล
สำเร็จลุล่วงเป็นไปด้วยดี เสริมสร้างประสิทธิภาพในการป้องกันปัญหาผู้ต้องหาหรือจำเลย
หลบหนีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลให้น้อยลง โดยที่ไม่ได้ตัดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ
ตามที่กฎหมายบัญญัติแต่อย่างใด เป็นการส่งเสริมการปฏิบัติงานระหว่างเจ้าพนักงานตำรวจศาล
และเจ้าพนักงานตามกฎหมายอื่น ซึ่งเป็นภารกิจที่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลหรือมีหมายจับของศาล

ให้จับกุมเท่านั้น ไม่ได้มีภารกิจที่จะดำเนินการสืบสวน สอบสวน จับกุมในคดีอาญาทั่วไปเหมือนเจ้าหน้าที่ตำรวจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติแต่อย่างใด

จากการสัมภาษณ์พนักงานอัยการ คนที่ 1 ให้ข้อมูลความเห็นว่า “ปกติอำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิดเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็คือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาลเองโดยสภาพแล้วไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ต่อเมื่อเป็นไปตามมาตรา 5 ระบุไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น กรณีการจับกุมนี้ ถ้าเจ้าพนักงานตำรวจศาลขึ้นตรงต่อศาล ในแง่ของการจับเชื่อว่าต้องเป็นหลักของการถ่วงดุลอำนาจ เพราะว่าถ้าเป็นเจ้าหน้าที่ของศาลเองที่ศาลเป็นคนแต่งตั้งแล้วไปจับกุมหากมีการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่ถูกต้องขึ้นมา ใครจะเป็นคนตรวจสอบ แต่ถ้าเจ้าพนักงานตำรวจศาลไปสังกัดหน่วยงานอื่น คนตรวจสอบก็คือศาล ดังนั้น กฎหมายเลยบอกว่า ถ้าเป็นกรณีนี้ตราบใดที่การแยกอำนาจมันยังไม่ชัดเจนว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลไปอยู่กับสำนักงานตำรวจเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นส่วนหนึ่งของศาลยุติธรรม เป็นส่วนหนึ่งของอำนาจตุลาการ การตรวจสอบก็ไม่มี จึงให้เป็นผู้สนับสนุน แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นก็สามารถจับกุมควบคุมตัวได้อยู่แล้ว”

กรณีการถ่วงดุลอำนาจตามหลักการแบ่งแยกอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ ผู้วิจัยเห็นว่า เหตุผลอีกประการหนึ่งของการกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลทำหน้าที่ในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี คือการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาศาลยุติธรรมต้องดำรงไว้ซึ่งความเป็นกลางและความเป็นอิสระในการพิจารณาคดีโดยปราศจากอคติหรือสิ่งจูงใจจากภายนอก และไม่ถูกก้าวก่ายหรือแทรกแซงจากอำนาจอื่นอย่างเด็ดขาด เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษาและเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 196 ซึ่งสืบเนื่องมาจากศาลยุติธรรมเคยสังกัดกับกระทรวงยุติธรรม และต่อมาวันที่ 20 สิงหาคม 2543 ศาลยุติธรรมได้แยกเป็นอิสระจากกระทรวงยุติธรรม โดยมีสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของศาลยุติธรรม มีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรมจึงอยู่ในความรับผิดชอบของเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาคดี แต่ได้รับการแต่งตั้งจากบุคคลที่โอนมาจากข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 23 ซึ่งกำหนดให้ข้าราชการตุลาการผู้นั้นพ้นจากข้าราชการตุลาการ ด้วยเจตนารมณ์

เพื่อให้ศาลยุติธรรมมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง สามารถถ่วงดุลอำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจบริหารได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น สำนักงานศาลยุติธรรมจึงไม่มีหน้าที่ในการพิจารณาคดีแต่อย่างใด จึงมีหน้าที่ในส่วนของการที่มีลักษณะเป็นงานบริหารของศาลยุติธรรมเท่านั้น เพื่อยกยอสนับสนุนให้การพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาบรรลุผลสำเร็จ ส่วนการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาศาลการซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม อันเป็นหลักประกันความอิสระของผู้พิพากษาแยกต่างหาก เจ้าพนักงานตำรวจศาลถูกกำหนดให้สังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีจึงไม่กระทบต่อการถ่วงดุลอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการแต่อย่างใด

จากการผลการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี โดยพนักงานอัยการ คนที่ 1 ได้มีความเห็นว่าอำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิดเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจศาลโดยสภาพไม่ใช่เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะขึ้นตรงต่อศาลจึงเป็นการถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ แต่จากการศึกษาวิจัย พบว่า สำนักงานศาลยุติธรรมไม่มีหน้าที่ในการพิจารณาคดีแต่อย่างใด มีเพียงหน้าที่สนับสนุนให้การพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาบรรลุผลสำเร็จ ส่วนการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาศาลการ ซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมแยกต่างหาก เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจศาลถูกกำหนดให้สังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีจึงไม่กระทบต่อการถ่วงดุลอำนาจแต่อย่างใด

วิเคราะห์เปรียบเทียบการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากการศึกษาการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญา มีประเด็นวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. มาตรา 177 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่พบผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนีการปล่อยชั่วคราว มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ชั้นพนักงานอัยการ หรือในชั้นตำรวจก็ตาม

มีข้อสังเกตว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ก็สามารถใช้อำนาจตาม มาตรา 117 วรรคแรกดังกล่าวนี้ได้เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หากเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) พบผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนีระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราวในบริเวณศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (2) ที่กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) มีหน้าที่และอำนาจป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และมาตรา 10 ที่กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 117 ไม่ว่าจะเป็นการหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ชั้นพนักงานอัยการ หรือในชั้นตำรวจ และไม่ว่าจะมีหมายจับหรือคำสั่งศาลของศาลก็ตาม มาตรา 78 (4)

จากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษา คนที่ 1 ให้ข้อมูลความเห็นเห็นว่า “ถ้าในมุมมองของผู้พิพากษา จะมองไม่เห็นอุปสรรคของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ศาลมุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย ศาลก็อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่เมื่อได้ส่งตัวผู้ต้องหาต่อศาลแล้ว มักจะคาดหวังว่าจะไม่ได้ไปตามจับบุคคลเหล่านั้นอีก เพราะจับมาให้แล้ว แต่ศาลก็ปล่อยตัวไปอีก เมื่อมีการหลบหนี เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ต้องไปตามจับมาให้อีก จึงเป็นปัญหาทางความรู้สึกว่าจับมาศาลก็ปล่อย กลายเป็นงานไม่ได้จับแค่การจับมาส่งศาล เป็นปัญหาทางความคิดเชิงความรู้สึก”

จากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษา คนที่ 2 ให้ข้อมูลความเห็นเห็นว่า “ในส่วนของกฎหมายนั้นไม่มีปัญหาใด ๆ กฎหมายกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดอยู่แล้ว แต่มุมในทางปฏิบัติ พนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจนั้นเป็นฝ่ายบริหาร ซึ่งมีงานหลักของเขาที่มากมาย ไม่มีเวลามาติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีระหว่างปล่อยชั่วคราวของศาลอยู่แล้ว จึงเป็นปัญหาตรงที่ว่า ถ้ารอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไปจับผู้หลบหนีปล่อยชั่วคราวของศาลมาให้ตามกฎหมาย ก็คงต้องรอต่อไป เพราะไม่ใช่งานหลักของเขา ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นล่าช้า การปล่อยชั่วคราว

ของศาล จริง ๆ แล้วก็ถือว่าพ้นจากชั้นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมาแล้ว เพราะพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็จับมาส่งให้ศาลแล้ว และผู้ต้องหาหรือจำเลยก็อยู่ในอำนาจของศาลแล้ว พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจึงไม่ได้ให้ความสำคัญในส่วนนี้มากเท่าไร ไม่ได้มาตามจับให้ศาลเป็นหลัก เพราะไม่ได้มีหน้าที่โดยตรงกับศาล”

จากการสัมภาษณ์พนักงานอัยการ คนที่ 1 ให้ข้อมูลความเห็นเห็นว่า “ในส่วนนี้เท่าที่เจอมา ปกติเมื่อจับตามหมายจับของศาล ในหมายจับระบุเพียงว่าจับตามคำสั่งศาล เจ้าพนักงานเวลาคับเข้าใจว่าเมื่อจับเสร็จแล้วจะต้องมีขั้นตอนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งจริง ๆ แล้วการจับของหมายศาล ต้องจับเพื่อส่งศาล เพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล อุปสรรคก็คือว่า สมมุติเป็นหมายจับของศาลจังหวัดพะเยาแต่ไปจับได้ที่ภาคใต้ กระบวนการที่จะประสานงานนำตัวมาบางครั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็ไม่ได้ส่งทันท่วงที เพราะเข้าใจว่าเป็นหมายจับทั่วไปที่ต้องเข้าสู่กระบวนการวิธีพิจารณาความอาญา จึงเข้าใจว่ามีความควบคุมตัวและกว่าจะส่งพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนดูแล้วไม่ใช่หมายจับคดีอาญาทั่วไป แต่เป็นหมายจับของศาลก็ต้องส่งมายังศาล อาจจะล่าช้าเป็นเรื่องของความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ส่วนในแง่ของการจับมีปัญหามั้ย คือถ้าพบผู้กระทำความผิดตามหมายนั้น ไม่มีปัญหา แต่น่าจะเป็นเรื่องของความเข้าใจของเจ้าพนักงานในการใช้กฎหมายที่คลาดเคลื่อน”

จากการสัมภาษณ์พนักงานอัยการ คนที่ 2 ให้ข้อมูลความเห็นเห็นว่า “ส่วนตัวคิดว่ามี เพราะว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไม่ได้อยู่ในการบังคับบัญชาโดยตรงของศาล ซึ่งเขาก็มีหน่วยงานหลักที่สังกัดอยู่ และก็มีการะหน้าที่ที่ต้องดำเนินการตามที่ผู้บังคับบัญชาของเขามอบหมายเป็นหลักอยู่แล้ว อาจจะไม่ได้ดำเนินการตามที่ศาลสั่งให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไปจับได้เท่าที่ควร”

จากการสัมภาษณ์พนักงานฝ่ายปกครอง คนที่ 1 ให้ข้อมูลความเห็นเห็นว่า “พนักงานฝ่ายปกครอง มีอำนาจจับกุมเฉพาะพื้นที่ที่ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น เช่น ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ก็จะมีอำนาจหน้าที่จับกุมในพื้นที่หมู่ที่ 6 เท่านั้น จะไปจับกุมในพื้นที่หมู่ที่ 8 ไม่ได้ หรือกำนัน ก็มีอำนาจหน้าที่เฉพาะตำบลที่ได้รับแต่งตั้งให้ผิดชอบเท่านั้น ตามพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ฯ พนักงานฝ่ายปกครอง มีหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชน งานในหน้าที่หลักจึงเป็นงานเชิงสนับสนุนประชาชนในพื้นที่ เป็นงานเชิงนโยบายเพื่อให้สังคมในพื้นที่นั้น ๆ สงบสุขสามัคคี ต่างจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เน้นในด้านการปราบปรามการกระทำความผิด พนักงานฝ่ายปกครองจึงไม่ได้มุ่งเน้นในด้านจับกุมตามหมายจับให้ศาล เพราะด้วยภาระงานการบริการต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน ในพื้นที่ชุมชน งานประสานความร่วมมือ

งานโครงการนโยบายต่าง ๆ ที่มีมาแล้ว หน้าที่จับกุมตามหมายจับของศาลจึงไปตกอยู่ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมากกว่า”

จากการสัมภาษณ์พนักงานฝ่ายปกครอง คนที่ 2 ให้ข้อมูลความเห็นว่าเป็นว่า “ปัญหาการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีของพนักงานฝ่ายปกครอง ถ้าเป็นหมายจับ ส่วนตัวคิดว่าพนักงานฝ่ายปกครองคงไม่มีเวลาไปจับให้กับศาล เพราะว่าฝ่ายปกครองมีหน้าที่เน้นไปในทางบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชน งานบริการประชาชน งานสนับสนุนสังคม ในแต่ละวันจึงมีการปฏิบัติงานที่ค่อนข้างมากและต่อเนื่อง จึงไม่มีเวลาไปจับหมายจับดังกล่าว”

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจ คนที่ 1 ให้ข้อมูลความเห็นว่าเป็นว่า “แม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะสามารถจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ทั่วราชอาณาจักร แต่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมได้เฉพาะในเขตท้องที่ที่ตนมีอำนาจตามที่ตนเองสังกัดเท่านั้น เพราะเป็นการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างท้องที่สถานีตำรวจ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดสถานีตำรวจภูธรเมืองพะเยา จะมีอำนาจจับกุมในเขตที่สถานีตำรวจภูธรเมืองพะเยา จะข้ามไปจับที่เขตสถานีตำรวจภูธรแม่ใจก็ต้องประสานตำรวจสถานีตำรวจภูธรแม่ใจมาร่วมจับ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ละสถานีตำรวจก็มีหน้าที่หลายงาน เช่น งานธุรการ จราจร สายตรวจ สืบสวน ซึ่งการจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับจะขึ้นอยู่กับฝ่ายสืบสวน ซึ่งบุคลากรมีจำนวนน้อย บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่สืบสวนก็มีความต้องปฏิบัติอีกหลายงาน เช่น ยาเสพติด ติดตามคดีสำคัญ ติดตามหมายจับที่ออกโดยศาลโดยตำรวจเป็นผู้ร้องทำให้การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวจึงกระทำได้ในเขตที่พื้นที่สถานีตำรวจที่สังกัดเท่านั้น ทำให้ประสิทธิภาพการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวที่หลบหนีนั้นลดลง อีกทั้งการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยรู้อยู่แล้วว่าตนเองต้องถูกดำเนินคดีและอาจต้องได้รับโทษ จึงหลบหนี ซึ่งการหลบหนีนั้นอาจจะย้ายถิ่นที่อยู่ หรือเดินทางไปต่างประเทศ หรือขอพักอาศัยกับญาติ หรือหลบหนีไปในพื้นที่ห่างไกลกับสถานที่ตนกระทำผิด ทำให้ยากต่อการติดตามจับกุม เมื่อจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่พื้นที่ห่างไกลจากศาลที่กระทำผิดได้ เช่น จับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เขตอำเภอแม่สายจังหวัดเชียงรายนำส่งศาลจังหวัดพะเยา จะมีการรับส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งไม่มีงบประมาณ ทำให้ประสิทธิภาพการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวที่หลบหนีนั้นลดลง การจับตามหมายจับของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยหลักแล้วจะต้องไปจับตามหมายจับหลักที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นคนขอศาลให้ออกหมายจับเสียก่อน เพราะจะต้องนำตัวบุคคลตามหมายจับมาส่งพนักงานสอบสวนเพื่อทำสำนวนส่งให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาล ส่วนหมายจับ

ผู้หลบหนีระหว่างปล่อยชั่วคราวของศาลหรือหมายจับของศาลนั้น จัดว่าเป็นหมายจับที่มีความสำคัญน้อยกว่า”

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจ คนที่ 2 ให้ข้อมูลความเห็นเห็นว่า “เจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นถูกแบ่งออกไปทำหน้าที่หลายประเภท เช่น ประเภทอำนวยความสะดวกการทำงานเอกสารต่าง ๆ, ประเภทป้องกันปราบปรามทำหน้าที่สายตรวจ ตูยาม และด่านตรวจ, ประเภทจราจรทำหน้าที่กวดขันวินัยจราจร, ประเภทสอบสวนทำหน้าที่สอบสวนคดีและทำสำนวนความส่งพนักงานอัยการ, ประเภทสืบสวนทำหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องที่โรงพักที่รับผิดชอบซึ่งแต่ละประเภทก็จะมีหน้าที่เฉพาะในงานหลักของแต่ละงาน การติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวตามหมายจับของศาลส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนที่จะต้องเป็นผู้ไปจับกุม ส่วนตัวทำงานด้านสืบสวนมาหลายปี ถ้าในท้องที่มีคดีอาญาเกิดขึ้น ก็จะต้องออกสืบสวนเพื่อรวบรวมข้อมูลคนร้าย แล้วรวบรวมหลักฐานนั้นยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอหมายจับ หมายจับนี้ส่วนตัวเรียกว่าหมายจับที่ตำรวจขอเมื่อศาลออกหมายจับดังกล่าวแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจก็มีหน้าที่ติดตามจับกุมตามหมายจับดังกล่าว แต่กรณีหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาล เป็นหมายจับที่ศาลออกในระหว่างพิจารณาคดีของศาลเอง ส่วนตัวเรียกว่าหมายจับของศาล ซึ่งความเป็นจริงเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องไปติดตามจับกุมตามหมายจับที่ตำรวจขอเป็นหลักก่อน เพราะเป็นนโยบายเร่งรัดของผู้บังคับบัญชาที่กำหนดให้เป็นเป้าหมายว่าจะต้องมีผลการจับกุมหมายจับประเภทนี้ เพื่อปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดในพื้นที่ ส่วนหมายจับหลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาล เจ้าหน้าที่ตำรวจจะสามารถดำเนินการให้ได้ก็ต่อเมื่อว่างเว้นจากภารกิจหลักหรือพบเจอบุคคลตามหมายจับดังกล่าวซึ่งหน้าจริง ๆ ส่วนตัวยอมรับว่าไม่ได้ดำเนินการตามหมายจับของศาลในส่วนนี้มากเท่าไร เพราะภารกิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นมีเยอะมากจริง ๆ การจับกุมตามหมายจับหลบหนีปล่อยชั่วคราวของศาล หรือแม้แต่หมายจับที่ตำรวจขอให้ศาลออก มีปัญหาด้านงบประมาณการส่งตัวบุคคลตามหมายจับทั้งสิ้น เพราะหากจับเขาได้ที่จังหวัดนครราชสีมา ถ้าเป็นหมายจับของศาลจังหวัดเชียงใหม่ ก็จะต้องนำตัวมาส่งต่อศาลจังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณในส่วนนี้ก็ไม่มี หากเจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถรับตัวไปส่งศาลให้ได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ยินดีจะดำเนินการจับให้”

จากการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานตำรวจศาล คนที่ 1 ให้ข้อมูลความเห็นเห็นว่า “ภาระงานของสองหน่วยงานนี้ค่อนข้างเยอะ ทำให้ไม่มีผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องนี้ เพราะก่อนหน้านี้มีผู้ที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาลและศาลได้ออกหมายจับจำนวนมาก แต่ไม่สามารถจับกุมได้ คือไม่มีผู้มาดำเนินการจับกุมให้ แม้กฎหมายจะเขียนไว้ว่าเป็นหน้าที่ของพนักงานฝ่าย

ปกครองหรือตำรวจก็ตาม รวมทั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสืบสวนจับกุมที่มีน้อยหรือไม่เลย ทำให้ทั้งสองหน่วยงานนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญที่จะจับกุมมาส่งศาล

จากการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานตำรวจศาล คนที่ 2 ให้ข้อมูลความเห็นไว้ว่า “ก่อนที่จะมาเป็นเจ้าพนักงานตำรวจศาล ส่วนตัวเคยเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจมาก่อน เพราะเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะต้องมีคุณสมบัติเคยผ่านงานด้านการสืบสวนสอบสวน ป้องกันปราบปรามมาไม่น้อยกว่า 5 ปี ส่วนมากคนที่มาเป็นเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะมาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการติดตามจับกุมผู้ที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล คือ กำลังพลไม่เพียงพอ เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจเปรียบดั่งหนังหน้าไฟที่จะต้องรับมือกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นคนแรก งานของตำรวจจึงมีเยอะ และไม่มีเวลามาทำงานให้กับศาล การจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาลเป็นขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีอาชญากรรมเกิดขึ้นแล้ว เป็นการหลบหนีภายหลังจากที่ศาลอนุญาตให้ผู้กระทำความผิดประกันตัวออกไป กลายเป็นว่างานของตำรวจไม่ได้จบแค่จับมาให้ศาลในตอนแรก แต่ต้องไปตามจับแล้วจับอีก รวมถึงปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นทุกวันและมีรูปแบบที่เปลี่ยนไป เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงให้ความสำคัญกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นใหม่มากกว่าการไปตามจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ศาลสั่งปล่อยชั่วคราวแล้วหลบหนีอยู่แล้ว ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี มักจะหาทุกวิถีทางที่จะไม่ให้เจ้าหน้าที่จับได้ การตามหาคนคนหนึ่งที่หลบหนีจึงเป็นเรื่องไม่ง่าย และมีค่าใช้จ่ายในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นสายข่าวสายลับที่จ้างไปสืบหาข้อมูลลงใน ค่าน้ำมันรถ ค่ากินค่าที่พักทุกอย่างต้องใช้เงินงบประมาณ จึงไม่ค่อยมีเจ้าหน้าที่ที่จะมาทุ่มเทให้กับงานในตรงนี้ การจับหมายศาล หมายถึงหมายจับระหว่างพิจารณาของศาล ถ้าจับได้แล้ว ต้องนำตัวผู้ถูกจับไปส่งให้กับศาลที่ออกหมาย ก็จะมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ลำพังค่าน้ำมันหลวงที่ให้มาไม่พอต้องควักกระเป๋าตัวเองตลอด เป็นสาเหตุหนึ่งที่เป็นปัญหา ส่วนพนักงานฝ่ายปกครอง ส่วนตัวไม่เคยได้สัมผัสกับเนื้องานของฝ่ายปกครอง แต่เข้าใจได้ว่างานของเขามีมากแน่นอน เพราะแทบจะไม่เห็นฝ่ายปกครองจับตามหมายจับของศาลเลย หลัก ๆ ก็จะเป็นฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นคนจับให้มากกว่า”

จากการผลการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ทำให้ทราบถึงว่า แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรคแรก จะกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว แต่ก็เชื่อว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะดำเนินการจับกุมบุคคลดังกล่าวได้ทันท่วงที หรือจับกุมให้ทุกกรณี เนื่องจากภาระกิจของทั้ง

สองหน่วยงานที่มีมาก ประกอบกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไม่ได้อยู่ในการบังคับบัญชาโดยตรงของศาล จึงไม่ได้มุ่งเน้นในด้านจับกุมตามหมายจับให้ศาล อีกทั้งข้อจำกัดบางประการของหน่วยงาน เช่น อำนาจจับกุมเฉพาะในเขตท้องที่ และปัญหางบประมาณค่าใช้จ่าย เป็นต้น ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ การติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีไม่มีหน่วยงานหลักรับผิดชอบในเรื่องนี้ เพราะในบทบัญญัติมาตรา 117 วรรคแรก กำหนดไว้แค่เพียงว่าให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับ แต่ไม่ได้กำหนดให้เป็นภารกิจหลักหรือกำหนดให้มีหน่วยงานหลักรับผิดชอบ จึงส่งผลให้เกิดปัญหากรณีผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาลซึ่งศาลได้ออกหมายจับแล้ว แต่ไม่สามารถจับกุมได้

2. มาตรา 177 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กำหนดให้บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกัน ผู้พบเห็นผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนีการปล่อยชั่วคราว อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันท่วงที ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้นรับจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันนั้น

มีข้อสังเกตว่า หากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในบริเวณศาล ก็อาจขอให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) จับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ก็ย่อมมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ในบริเวณศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (2) ที่กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) มีหน้าที่และอำนาจป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และมาตรา 10 ที่กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 117 ไม่ว่าจะเป็นการหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ชั้นพนักงานอัยการ หรือในชั้นตำรวจและไม่ว่าจะมีหมายจับหรือคำสั่งของศาลหรือไม่ก็ตาม ตามมาตรา 78 (4)

3. มาตรา 177 วรรค 3 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 34) พ.ศ. 2562)

กำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานศาลดำเนินการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งศาลสั่งปล่อยชั่วคราวที่หนีหรือจะหลบหนี ถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้

มีข้อสังเกตว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) เป็นข้าราชการศาลยุติธรรม ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนในศาลยุติธรรม หรือสำนักงานศาลยุติธรรม จึงถือว่าเป็นเจ้าพนักงานศาล ซึ่งศาลจึงอาจมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ในฐานะเจ้าพนักงานศาล ดำเนินการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งศาลสั่งปล่อยชั่วคราวที่หนีหรือจะหลบหนี ถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 177 วรรค 3

4. มาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว

มีข้อสังเกตว่า กรณีแรกหากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีอยู่ในบริเวณศาล เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมใช้อำนาจจับกุมตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (2) ที่กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) มีหน้าที่และอำนาจป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และมาตรา 10 ที่กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 117 ไม่ว่าจะเป็น

การหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ชั้นพนักงานอัยการ หรือในชั้นตำรวจ และไม่ว่าจะมีหมายจับหรือคำสั่งศาลของศาลก็ตาม มาตรา 78 (4) ได้ทันทีโดยไม่ต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วที่ อันเป็นอำนาจจับตามข้อยกเว้นของมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

ข้อสังเกต กรณีที่สอง หากศาลได้ออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี (ซึ่งกรณีดังกล่าวถือว่าเป็นหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล) และศาลมีคำสั่งตั้งให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (5) ประกอบมาตรา 10 โดยไม่ต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วที่ อันเป็นอำนาจจับตามข้อยกเว้นของมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

ตาราง 3 เปรียบเทียบการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

	มีอำนาจจับกุม	ไม่มีอำนาจจับกุม	หมายเหตุ
พนักงานฝ่ายปกครอง	/		
เจ้าหน้าที่ตำรวจ	/		
บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกัน		/	จับกุมได้
เจ้าหน้าที่ศาล		/	กรณีมีเหตุจำเป็นจับกุมได้
เจ้าพนักงานตำรวจศาล		/	กรณีมีเหตุจำเป็นจับกุมได้
(Court Marshal)			กรณีมีเหตุจำเป็น

ที่มา: ผู้วิจัย

วิเคราะห์เปรียบเทียบการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กับหน่วยงานบังคับคดีอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (U.S. Marshals Service) ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ระบบกฎหมาย Common Law แต่มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรที่เก่าแก่ที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง และเป็นแม่บทให้กับหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก ได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศที่รับรองและประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนในประเทศสูง และก้าวหน้าเป็นอย่างมาก ประเทศสหรัฐอเมริกามีหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและบังคับคดีอาญา (U.S. Marshals Service) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนภารกิจของศาลที่มีประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีตามหมายศาลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ มีผลการจับกุมผู้หลบหนีหมายศาลจำนวนมาก และยังสามารถสืบสวนจับกุมผู้หลบหนีตามหมายศาลได้ทั่วทุกมลรัฐ แม้ว่าจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจทั่วไป (Sheriff) ของแต่ละมลรัฐที่สามารถทำหน้าที่จับกุมผู้หลบหนีหมายศาลเอกชนเดียวกันกับหน่วยงานบังคับคดีอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (U.S. Marshals Service) ก็ตาม

จากการศึกษาหน่วยงานบังคับคดีอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (U.S. Marshals Service) ประเทศสหรัฐอเมริกาเปรียบเทียบกับเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ของประเทศไทยในส่วนของการดำเนินการเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี นั้น หน่วยงานบังคับคดีอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (U.S. Marshals Service) มีกฎหมายบัญญัติอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน ตามมาตรา 566 แห่งประมวลกฎหมายสหรัฐ ลักษณะที่ 28 วิธีพิจารณาความและกระบวนการยุติธรรม ส่วนที่สอง กระบวนการยุติธรรม บทที่ 37 The U.S. Marshals Service (USMS) ซึ่งเป็นอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับสืบสวนติดตามจับกุมบุคคลตามคำสั่งศาลหรือหมายของศาล

มาตรา 566 อำนาจและหน้าที่

ข้อ (c) เว้นแต่กฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น หน่วยงานบังคับคดีอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (U.S. Marshals Service) จะต้องดำเนินการบังคับใช้ตามหมายศาล กระบวนการ และคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายทุกเรื่องที่ยื่นออกตามอำนาจของสหรัฐ และจะได้รับความช่วยเหลือทุกด้านที่ทำให้ปฏิบัติตามหน้าที่ได้

ข้อ (e)

(1) หน่วยงานบังคับคดีอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (U.S. Marshals Service) ได้รับอำนาจให้

(B) สืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดที่หลบหนี ทั้งภายในและภายนอกสหรัฐอเมริกา ตามคำสั่งอัยการสูงสุด

(2) ไม่มีสิ่งใดใน (1)(B) จะถูกตีความให้กระทบหรือเปลี่ยนแปลงอำนาจของหน่วยงานหรือสำนักงานอื่น ๆ ของสหพันธ์

หน่วยงานบังคับคดีอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (U.S. Marshals Service) มีภารกิจด้านการสืบสวนสอบสวนจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีตามหมายศาล¹²² ในปี ค.ศ. 2023 มีผลงานการสืบสวนสอบสวนจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีตามหมายจับกว่า 95,425 หมายจับ¹²³ เป็นหน่วยงานเฉพาะที่สามารถสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดหลบหนีโทษที่มีหมายจับทั่วประเทศเมืองทั้ง 56 รัฐ ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งแตกต่างจากตำรวจทั่วไป (Sheriff) ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายโดยทั่วไปเฉพาะในมลรัฐที่ตนมีอำนาจและหน้าที่เท่านั้น

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้ว หน้าที่เกี่ยวกับการสืบสวนติดตามจับกุมบุคคลตามคำสั่งศาลหรือหมายของศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ถูกแบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่

กรณีแรก การสืบสวนติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ซึ่งศาลได้มีคำสั่งหรือหมายจับของศาลแล้ว กรณีดังกล่าวอยู่ในมาตรา 5(4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่แจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับบุคคลดังกล่าว ถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือได้ทันทั่วถึงก็ให้อำนาจจับบุคคลดังกล่าวได้ ทั้งนี้ เพราะหน้าที่สืบสวนติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วหลบหนี ไม่ว่าจะเป็นการหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล พนักงานอัยการ หรือชั้นตำรวจ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรคแรก กำหนดให้เป็นอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถจับกุมได้

กรณีที่สอง การสืบสวนติดตามจับกุมผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล กรณีดังกล่าวอยู่ในมาตรา 5(5) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับโดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุนก็ได้ เช่น หมายจับคดีถึงที่สุด หมายจับคดีแพ่งหรือตามคำสั่งศาล หมายจับกรณีผิดเงื่อนไขคุมประพฤติ หมายจับกรณีไม่ทำงานบริการสังคมแทน

¹²² อ้างอิงแล้วในเชิงอรรถที่ 95

¹²³ อ้างอิงแล้วในเชิงอรรถที่ 96

ค่าปรับ เป็นต้น ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal)

จากการศึกษาพบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา ให้อำนาจหน่วยงานบังคับคดีอาญา และการบังคับใช้กฎหมาย (U.S. Marshals Service) สามารถจับกุมบุคคลตามคำสั่งศาลหรือหมายของศาลได้ โดยไม่มีการแบ่งแยกประเภทเหมือนพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ของประเทศไทย

ตาราง 4 เปรียบเทียบการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 กับหน่วยงานบังคับคดีอาญาและการบังคับใช้ กฎหมาย (U.S. Marshals Service) ประเทศสหรัฐอเมริกา

	ประเทศไทย	ประเทศสหรัฐอเมริกา
หน่วยงาน	- เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal)	- หน่วยงานบังคับคดีอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (U.S. Marshals Service)
โครงสร้างองค์กร ขอบเขตอำนาจหน้าที่	- สังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม - ไม่มีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี แต่หากมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่ก็ให้มีอำนาจจับได้ (มาตรา 5 (4)) - มีอำนาจจับกุมผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล (มาตรา 5 (5))	- สังกัดกระทรวงยุติธรรม - มีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีตามหมายศาลไม่ว่าจะเป็นหมายจับหลบหนี การปล่อยชั่วคราว หรือหมายจับที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล (มาตรา 566)
อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่	- การปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฯ มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ	- มีอำนาจเช่นเดียวกับ Sheriff ในการบังคับใช้กฎหมาย

ที่มา: ผู้วิจัย

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

การศึกษาทั้งจากเอกสารและการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้พบว่าหน้าที่และอำนาจในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 นั้น มีประเด็นปัญหา ดังนี้

1. ปัญหาความไม่สอดคล้องของบทบัญญัติมาตรา 5 (4) กับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เนื่องจากมีสถานการณ์ที่ศาลยุติธรรมต้องเผชิญกับปัญหาการหลบหนีของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การพิจารณาคดีมีความล่าช้า และผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษตามผลของคำพิพากษา คำพิพากษาของศาลจึงขาดสภาพบังคับ กระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบกระบวนการยุติธรรม สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ศาลยุติธรรมไม่มีเจ้าพนักงานที่มีสถานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อทำหน้าที่โดยตรงในการติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาล และผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลเป็นการเฉพาะ อีกทั้งเจ้าพนักงานตำรวจในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีภาระหน้าที่ในการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดอาญาและรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นจำนวนมาก จึงไม่สามารถดำเนินการติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาลได้อย่างทันท่วงที¹²⁴ จึงได้มีการตรากฎหมายพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม 2562 เพื่อกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลทำหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวหรือผู้ที่ศาลได้ออกหมายจับแล้ว โดยเหตุผลในการประกาศใช้ในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ มีดังนี้

“โดยที่มีสถานการณ์อันอาจกระทบต่อการทำหน้าที่ของผู้พิพากษาในการอำนวยความยุติธรรม และมีกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลหลบหนี รวมทั้งมีผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ซึ่งถูกออกหมายจับแล้วแต่ยังไม่สามารถจับกุมได้ ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้า อาจทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ สถานการณ์ดังกล่าวเกิดจากการที่ไม่มีบุคลากรของศาลที่มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง

¹²⁴ อ้างอิงแล้วในเชิงบรรณที่ 60

หรือตำรวจในการรักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม บุคลากร ทรัพย์สิน และ อาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม ตลอดจนการอำนวยความสะดวกสนับสนุนและเสริมสร้างประสิทธิภาพการจับกุมผู้ต้องหา จำเลยหรือบุคคลเหล่านั้น ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินคดีของศาลเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สมควรกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย รักษาความปลอดภัยข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม บุคลากร ทรัพย์สิน และอาคารสถานที่ของศาลยุติธรรม และดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาและจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว หรือผู้ที่ศาลได้ออกหมายจับแล้ว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

และมีเหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ คือ

“เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ มีเจ้าพนักงานตำรวจศาล ทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยแก่ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี และผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว”

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีไว้ในมาตรา 5 (4) โดยบัญญัติไว้ว่า “ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว”

ผู้วิจัยเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ไม่สอดคล้องกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติ ที่สมควรกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งเป็นบุคลากรของศาลที่มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาและจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว หรือผู้ที่ศาลได้ออกหมายจับแล้ว รวมทั้ง ไม่สอดคล้องกับเหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ที่กำหนดเพื่อให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลทำหน้าที่จับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีและผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติมาตรา 5 (4) กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเพียงผู้ประสานงานแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทำหน้าที่จับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับ การปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี และเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะมีอำนาจจับผู้ต้องหา หรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวนั้นได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือ จากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของกฎหมายเท่านั้น ไม่ได้มี หน้าที่และอำนาจหลักในจับกุมแต่ประการใด จะเห็นได้ว่ากฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงาน ตำรวจศาลจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี เมื่อเข้าข้อยกเว้นของกฎหมายเท่านั้น ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวตามความมุ่งหมายของกฎหมาย อาจเป็นเพราะว่าในระยะเริ่มแรกของการมีเจ้าพนักงานตำรวจศาล อัตรากำลังของเจ้าพนักงาน ตำรวจศาลยังมีจำนวนไม่เพียงพอ จึงต้องอาศัยการประสานงานพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจเพื่อทำหน้าที่เป็นหลัก แต่ปัจจุบันเมื่อกฎหมายถูกบังคับใช้มาได้ระยะเวลาหนึ่ง ก็ควรต้องปรับให้เข้ากับบริบทของการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของ กฎหมายอย่างแท้จริง เพราะเจ้าพนักงานตำรวจศาลโดยสถานะถือเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ไม่ควรที่จะให้มีอำนาจเช่นเดียวกับ “บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกัน” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรคแรก ที่บัญญัติไว้ว่า “เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี....ในกรณีที่บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็น หลักประกันเป็นผู้พบเห็นการกระทำความผิดดังกล่าว อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันทั่วทั้งที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง...” และไม่ควรที่จะให้มีอำนาจเหมือนกับ “เจ้าพนักงานศาล” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรคสาม ที่บัญญัติไว้ว่า “ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองเป็นบุคคลที่ศาลสั่งปล่อย ชั่วคราว ศาลอาจมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานศาลดำเนินการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจาก เจ้าพนักงานได้ทันทั่วทั้งที่ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับ ไปยังศาลโดยเร็ว” ซึ่งโดยเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ แล้ว ควรให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้ว หนีหรือจะหลบหนีเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อให้สอดคล้องกับ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ที่บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา” จึงควรมีการแก้บทบัญญัติมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วหนีหรือจะหลบหนี เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ดังกล่าว

จากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษา คนที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสนับสนุนว่า “พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ตรงหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ถ้าอ่านตัวบทแล้ว มาตรา 5 (4) ที่ว่า “ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีหรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันท่วงทีก็ให้มีอำนาจจับ...” รู้สึกว่าเหมือนเป็นขั้นเป็นตอน คือ จะต้องขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก่อน ถ้าขอไม่ได้เจ้าพนักงานตำรวจศาลถึงจะมีอำนาจจับได้ เจ้าพนักงานตำรวจศาลควรมีอำนาจจับในกรณีที่เป็นการหลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาล เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่ในอำนาจของศาลแล้ว และการปล่อยชั่วคราวก็เป็นอำนาจของศาล เจ้าพนักงานตำรวจศาลควรมีอำนาจจับเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยไม่ต้องไปขอความช่วยเหลือ หรือรอให้มีเหตุจำเป็น เจ้าพนักงานตำรวจศาลถูกฝึกมาแต่สุดท้ายไม่ได้ทำหน้าที่เหมือนประเทศอื่น ๆ ที่เขามีอำนาจ และท้ายพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ก็เขียนอยู่แล้วว่ากำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลทำหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว ถ้าตัวบทไม่ขัดกันน่าจะได้อำนาจหน้าที่ได้ดีกว่านี้”

จากการสัมภาษณ์พนักงานฝ่ายปกครอง คนที่ 1 ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสนับสนุนว่า “ควรเขียนกฎหมายให้ชัดเจนไปเลยว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลจับได้ เพราะเป็นหน่วยงานของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ให้ตรงกับเหตุผลที่ประกาศใช้กฎหมายพระราชบัญญัติ ส่วนเรื่องจะแจ้งจะประสานให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตรวจช่วยเหลือช่วยจับอะไรนั้นเป็นเรื่องของทางปฏิบัติ”

จากการสัมภาษณ์พนักงานฝ่ายปกครอง คนที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสนับสนุนว่า “พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4) ถ้าตัดขั้นตอนที่แจ้งให้หน่วยงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจให้จับออกไป แล้วให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจไปเลย จะเกิดผลดีมากกว่า เพราะหมายจับในสำนวนคดีไม่มีใครรู้ข้อมูลดีกว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาล ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงต้องเป็นหลัก ไม่ใช่จะทำให้หน่วยงานภายนอกมาเป็นหลัก ซึ่งขัดกับเหตุผลการออกกฎหมายในท้ายพระราชบัญญัติ”

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจ คนที่ 1 ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสนับสนุนว่า “มาตรา 5 (4) พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เป็นการเขียนกฎหมายออกมาเพิ่มขึ้นตอนการทำงานให้กับผู้ปฏิบัติงาน หากตัดขั้นตอนการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจออกไป จะทำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรแก้ไขกฎหมายมาตรา 5 (4) ให้ตรงตามเจตนารมณ์เหตุผลของพระราชบัญญัติ โดยให้อำนาจหน้าที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาลตามหมายจับเหมือนกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกัน”

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจ คนที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสนับสนุนว่า “ตอนแรกเข้าใจว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะมาช่วยแบ่งเบาหน้าที่ตรงนี้ของตำรวจออกไปบ้าง แต่เมื่อได้ศึกษาพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 และได้ร่วมงานกับเจ้าพนักงานตำรวจศาลแล้ว เป็นคำถามว่าทำไมถึงต้องให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลแจ้งให้ตำรวจให้จับกุมอีก จะทำงานหลายชั้นหลายขั้นตอนทำไม ตรงนี้ส่วนตัวมองว่ากฎหมายไม่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก ไม่เหมือนเหตุผลตอนออกพระราชบัญญัติ”

จากการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานตำรวจศาล คนที่ 1 ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสนับสนุนว่า “เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเพียงผู้แจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไปจับผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาล ถ้ามีเหตุจำเป็นจึงจะสามารถจับได้ ส่วนตัวถือว่าเป็นการจำกัดอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน สร้างขั้นตอนที่เป็นอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ในพระราชบัญญัติ เพราะก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ศาลยุติธรรมประสบปัญหาผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวที่ออกหมายจับแล้วจำนวนมาก แต่ไม่มีผู้ดำเนินการจับกุม และศาลยุติธรรมไม่มีบุคลากรที่มีสถานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมาดำเนินการในส่วนตรงนี้ จึงได้ออกกฎหมายดังกล่าวขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหา แต่เมื่อออกมาแล้วกลับกลายเป็นว่าเหมือนกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรคสาม ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศาลทั่ว ๆ ไป”

จากการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานตำรวจศาล คนที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสนับสนุนว่า “ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ถ้าดูเนื้อหาในส่วนของ มาตรา 5 (4) และเจตนารมณ์ของกฎหมายท้ายพระราชบัญญัติฯ ค่อนข้างที่จะไม่สอดคล้องกัน คือให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นหลัก แต่กลับให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นข้อยกเว้นถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่ จึงจะมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวได้ ซึ่งจริง ๆ แล้วเจ้าพนักงานตำรวจศาลควรจะเป็นหลักในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีระหว่าง

ปล่อยชั่วคราวของศาล ถึงแม้ว่ากำลังพลจะน้อย แต่ก็ไม่น่าจะนำมาเป็นข้อยกเว้น จึงทำให้เกิดปัญหาที่ว่า หน้าที่หลักของเจ้าพนักงานตำรวจศาลกลายเป็นข้อยกเว้นในการทำงาน ทำให้เกิดอุปสรรคในการทำงานเป็นอย่างมาก เจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องหาข้อยกเว้นทุกครั้งในการทำงาน เพื่อให้งานมันเดินได้ เพื่อให้จับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าว ที่ต้องการให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล เพราะในส่วนนี้ต้องการให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีของปล่อยชั่วคราวของศาล”

จะเห็นได้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาล ต่างก็ได้ให้เหตุผลไปในทิศทางเดียวกันว่าบทบัญญัติมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ นั้น ไม่สอดคล้องกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติ และเป็นกฎหมายที่กำหนดขั้นตอนของการปฏิบัติให้เกิดข้อยุ่งยากในทางปฏิบัติ และต้องหาเหตุจำเป็นฯ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นเพื่อปฏิบัติงาน จึงเป็นอุปสรรคมากกว่าประสิทธิภาพ

2. ปัญหาสถานะ“เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ” ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล กรณีหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี

โดยหลักแล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 61¹²⁵ กำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจหน้าที่จัดการให้เป็นไปตามหมายอาญาซึ่งหมายจับถือเป็นหมายอาญาประเภทหนึ่ง¹²⁶ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจึงเป็นผู้จัดการตามหมายจับ

เมื่อวิเคราะห์ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4) ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีตามหมายจับไว้โดยตรงเป็นหลัก ประกอบกับ มาตรา 10 ที่กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติ

¹²⁵ มาตรา 61 ภายใต้อำนาจแห่งมาตรา 97 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจหน้าที่จัดการให้เป็นไปตามหมายอาญา ซึ่งได้มอบหรือส่งมาให้จัดการภายในอำนาจของเขา

¹²⁶ มาตรา 2 ในประมวลกฎหมายนี้

(9) "หมายอาญา" หมายความว่า หนังสือออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับ ชัง จำคุก หรือปล่อยผู้ต้องหา จำเลย หรือนักโทษ หรือให้ทำการค้น รวมทั้งสำเนาหมายจับหรือหมายค้นอันได้รับรองว่าถูกต้อง และคำบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้

เจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ มาตรา 5 (4) ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีตามหมายจับ เจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงไม่อาจเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ไม่มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงไม่อาจเป็น “เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ” ได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

(1) การสืบสวนเพื่อแสวงหาและรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลมาเชื่อมโยงความสัมพันธ์เกี่ยวกับบุคคลตามหมายจับ เพื่อจัดทำรายงานผลการสืบสวนก่อนทำการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

ตามแนวทางการติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล สำหรับเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย 026/ว 176 (ป) ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2562 ได้กำหนดวิธีการและขั้นตอนการดำเนินการตามมาตรา 5 (4) โดยให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล สืบค้น แสวงหา และรวบรวมข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประเมิน วิเคราะห์ เชื่อมโยงความสัมพันธ์เกี่ยวกับบุคคลตามหมายจับ เพื่อตั้งสมมติฐานการสืบสวน และพิจารณาในเบื้องต้นว่าจะต้องออกไปดำเนินการสืบสวนพิสูจน์ทราบนอกสถานที่ทำการในพื้นที่ใดบ้าง แล้วจัดทำรายงานผลการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นบันทึกข้อความเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น พร้อมทั้งเสนอความเห็นในการปฏิบัติงานต่อไป

จากแนวทางการปฏิบัติดังกล่าว เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะต้องดำเนินการสืบสวนรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี การสืบสวนย่อมกระทบต่อข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลตามหมายจับรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลตามหมายจับ เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (10) "การสืบสวน" หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด¹²⁷ "การสืบสวน" หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด **จึงมีข้อสังเกตว่า** ตามมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี กฎหมายให้เป็นเพียงผู้แจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทำการจับ

¹²⁷ มาตรา 2 (10) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บุคคลเหล่านั้น จึงไม่อาจสืบสวนข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ต้องหาหรือจำเลยดังกล่าวรวมทั้งบุคคลผู้เกี่ยวข้องได้

จากการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานตำรวจศาล คนที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสนับสนุนว่า “ปัญหาอำนาจจับเป็นปัญหาที่สำคัญ เพราะในดับทให้มีอำนาจจับเฉพาะมีเหตุจำเป็น แสดงว่าก่อนที่จะมีเหตุจำเป็น เจ้าพนักงานตำรวจศาลก็ไม่มีอำนาจจับเลย แล้วพวกข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลเอกสารที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลได้สืบสวนสอบสวนรวบรวมไว้เพื่อที่จะสืบหาตัวผู้หลบหนีหมายจับละ เท่ากับว่าไม่มีอำนาจทำได้หรือไม่ เพราะไม่ใช่ผู้จัดการตามหมายจับ เพราะข้อมูลในส่วนนี้ถ้าไม่ทำก็ไม่มีทางรู้ได้เลยว่าตัวบุคคลตามหมายจับหลบหนีไปอยู่ที่ไหน แล้วถ้าไม่รู้ ไม่มีข้อมูล จะแจ้งให้ฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับได้อย่างไร เช่น ความเป็นจริงผู้ต้องหาหรือจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ แต่หลบหนีไปอยู่สระแก้ว ถ้าเจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่มีข้อมูลสืบค้นอะไรเลยแล้วไปแจ้งไปบอกให้สถานีตำรวจภูธรเมืองเชียงใหม่ให้จับให้ ถามว่าเขาจะจับให้มั๊ย เขาก็ไม่จับเพราะตัวมันไม่อยู่ในท้องที่ของเขา และถึงแม้ว่าเขาจะรู้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีไปอยู่สระแก้ว เขาก็ไม่ไปตามจับให้ เพราะคนละท้องที่ความรับผิดชอบ และอย่างที่บอก เขาไม่มีงบประมาณในส่วนนี้พอที่จะไปทำงานให้กับศาลซึ่งเป็นคนละหน่วยงานบังคับบัญชาของเขา”

(2) ส่งผลต่ออำนาจการควบคุมตัวผู้ถูกจับมาส่งศาล

ในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วหลบหนี และเมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมให้แล้ว แต่ไม่สามารถนำผู้ถูกจับมาส่งศาลได้ด้วยตนเอง จึงให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลพาตัวผู้ถูกจับไปยังศาล หรือให้ไปรับตัวผู้ถูกจับไปส่งศาล กรณีเช่นนี้เจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่สามารถดำเนินการควบคุมตัวผู้ถูกจับมาส่งศาลได้ เนื่องจากเป็นเพียงผู้แจ้งให้จับกุม ไม่ได้เป็นผู้จับกุมด้วยตนเอง แต่หากเจ้าพนักงานตำรวจศาลจับกุมโดยอาศัย “เหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่” ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของบทบัญญัติมาตรา 5 (4) เจ้าพนักงานตำรวจศาลก็ย่อมมีอำนาจควบคุมตัว ซึ่งปัจจุบันการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวตามหมายจับหรือคำสั่งศาล ถือว่าเป็นการควบคุมตัวตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 โดยมาตรา 22¹²⁸ กำหนดให้ในการควบคุมตัว

¹²⁸ มาตรา 22 ในการควบคุมตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะที่จับและควบคุมจนกระทั่งส่งตัวให้พนักงานสอบสวนหรือปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไป เว้นแต่มีเหตุสุจริตซึ่งไม่สามารถกระทำได้อีกทั้งบันทึกเหตุนั้นเป็นหลักฐานไว้บันทึกการควบคุมตัว

จะต้องบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะที่จับและควบคุม โดยต้องแจ้งพนักงานอัยการ และนายอำเภอท้องที่ทันที และตามระเบียบสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของ เจ้าพนักงานตำรวจศาลเกี่ยวกับการจับและคุมตัว พ.ศ.2566¹²⁹ ได้กำหนดให้เจ้าพนักงาน ตำรวจศาล (Court Marshal) ดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ได้แก่ การบันทึกภาพและเสียงในขณะที่จับกุม และควบคุมจนกระทั่งส่งตัวผู้ถูกจับต่อศาล

จากการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานตำรวจศาล คนที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูล สันนิษฐานว่า “การแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการ ปลดปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี มักพบปัญหาเรื่องการนำส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อ ศาล เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมให้ตามที่แจ้งแล้ว ก็จะประสานให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล ไปรับและควบคุมตัวมายังศาล เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจติดขัดเรื่องงบประมาณที่ต้องใช้ในการ นำส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาล ซึ่งตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ แล้ว เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีสถานะเป็นแค่ผู้แจ้งให้จับ ไม่ได้มีอำนาจจัดการตามหมายจับ จึงไม่มี อำนาจควบคุมตัวและไปรับตัวมาส่งศาลได้ และเมื่อประสานให้จับในครั้งต่อไป ก็มักจะไม่ได้รับ ความร่วมมือ”

จากการศึกษาและจากผลการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจับกุม ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ทำให้ทราบถึงว่า พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4) ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงาน ตำรวจศาลในการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีตาม หมายจับไว้โดยตรงเป็นหลัก จึงส่งผลต่อการสืบสวนเพื่อแสวงหาและรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล มาเชื่อมโยงความสัมพันธ์เกี่ยวกับบุคคลตามหมายจับ เพื่อจัดทำรายงานผลการสืบสวนก่อน ทำการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามแนวทางการติดตามจับกุมผู้หลบหนี การปล่อยชั่วคราวโดยศาลสำหรับเจ้าพนักงานตำรวจศาลของสำนักงานศาลยุติธรรม และ ส่งผลต่ออำนาจการควบคุมตัวผู้ถูกจับมายังศาลภายหลังจากการที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยตามที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลแจ้งให้จับ

¹²⁹ สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม, ที่ ศย 029 /ว766 เรื่องระเบียบสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยการ ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเกี่ยวกับการจับและคุมตัว พ.ศ. 2566, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2566, <https://jla.coj.go.th/content/category/detail/id/1602/iid/367809>

3. ปัญหาการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาล กรณีมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่ ตามมาตรา 5 (4) เป็นข้อยกเว้นของกฎหมายที่อาจก่อให้เกิดการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล และต้องอาศัยการตีความที่อาจเป็นข้อโต้แย้งเรื่องอำนาจการจับ

เมื่อวิเคราะห์ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4) ที่บัญญัติไว้ว่า “ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้” และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว”

ผู้วิจัยเห็นว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลควรมีหน้าที่และอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีโดยไม่ต้องอาศัย “เหตุจำเป็น” ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของกฎหมาย มิฉะนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาการตีความในการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาลว่าเป็นกรณีมี “เหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่” หรือไม่ ซึ่งจะส่งผลต่อการจับของเจ้าพนักงานตำรวจศาลที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้หรือกล่าวอ้างว่าการจับนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งเหตุ “จำเป็น” ดังกล่าวอาจถูกใช้เป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการที่จะจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วหนีหรือจะหลบหนี ยกตัวอย่าง เช่น

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลพบผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ซึ่งศาลได้มีคำสั่งหรือหมายจับแล้ว และได้ใช้ดุลพินิจจับกุมบุคคลผู้หลบหนีดังกล่าว โดยอ้าง “เหตุจำเป็น” ที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วทั้งที่ ตามมาตรา 5 (4) นั้น หากต่อมาภายหลังผู้ต้องหาหรือจำเลยโต้แย้งอำนาจการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาลโดยยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้หรือกล่าวอ้างว่าการจับนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อนำสืบแล้วพบว่าพฤติการณ์ยังไม่ถึงขนาดเป็นเหตุจำเป็นที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะต้องดำเนินการจับกุมด้วยตนเอง ก็อาจส่งผลให้การจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้นเป็นการจับกุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และ

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลพบผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ซึ่งศาลได้มีคำสั่งหรือหมายจับแล้ว และได้ใช้ดุลพินิจไม่จับกุมบุคคลผู้หลบหนีดังกล่าว โดยเชื่อว่าพฤติการณ์ยังไม่ถึงขนาดที่จะเป็นเหตุจำเป็นที่จะมีอำนาจจับกุมด้วยตนเอง และจะต้องทำตามขั้นตอนของมาตรา 5 (4) ให้ครบถ้วนเสียก่อน กล่าวคือ แจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทำการจับกุมบุคคลดังกล่าว

หากต่อมาภายหลังผู้ต้องหาหรือจำเลยโต้แย้งอำนาจการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้หรือกล่าวอ้างว่าการจับนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อนำสืบแล้วพบว่า กรณีดังกล่าวถือเป็นเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะต้องทำการจับกุมโดยไม่ ต้องแจ้งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ก็อาจส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ตำรวจศาลนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน

จากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษา คนที่ 1 ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสนับสนุนว่า “เหตุจำเป็น ตามมาตรา 5 (4) ต้องอาศัยการตีความ ในมุมมองของเจ้าหน้าที่อาจเข้าใจเป็น อีกอย่าง แต่ในมุมมองของผู้ต้องหาหรือจำเลยก็อาจเข้าใจเป็นอีกแบบ อาจนำไปสู่ข้อโต้แย้งว่า การจับของเจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ก็ยุ่งเหยิง และก็ต้องไปพิสูจน์ กันอีก”

จากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษา คนที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสนับสนุนว่า “ปัญหาในเรื่องของการตีความ คำว่าเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือ.... คือ อย่างไร ต้องขอแบบไหน ด้วยเอกสารหรือวาจา แล้วกรณีแบบไหนที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ รวมไปถึงคำว่าทันเวลาที่ ถ้าเกิดว่าแจ้งเป็นหนังสือไป แต่อีก สามวันเขาตอบกลับมา แล้วถ้าวันแรกเราไม่ได้รับหนังสือตอบกลับ จะถือว่าเป็นกรณีไม่ทัน ที่หรือไม่ เพราะเรารู้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่ตรงไหน แล้วกรณีถ้าโทรไปแจ้งด้วยวาจา อาจจะไม่ได้มีหลักฐานเป็นหนังสือ ต่อมาภายหลังมีปัญหาเกิดขึ้น ก็เป็นประเด็นปัญหากัน ต่อไปอีก หากจะแก้ปัญหาดังนี้ คือแก้กฎหมายไปเลย กับตีความให้ชัดเจนไปเลย เพราะตัวบท ดังกล่าวเขียนไม่ชัดเจน ในเมื่อถ้าเราต้องการให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลทำงานให้กับศาลจริง ๆ เหมือนกับประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศอื่น ๆ ที่มีตำรวจศาลไปตามจับผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่หลบหนีให้กับศาล ก็ไม่ควรจะมีตัวบทแบบนี้”

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจ คนที่ 1 ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสนับสนุนว่า “เจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงทำงานลำบาก เพราะไหนจะมีขั้นตอนมากำหนดให้ทำ ไหนจะต้อง มาตีความตัวบทกฎหมายคำว่า เหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่าย ปกครองหรือตำรวจได้ทันเวลาที่ อีก เพราะกฎหมายเขียนไม่ชัดเจน ไม่มีคำนิยามความหมาย เขียนไว้เลย แบบนี้คนทำงานก็ลำบาก ส่วนตัวเห็นว่ากฎหมายไม่คุ้มครองคนทำงาน”

จากการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานตำรวจศาล คนที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูล สนับสนุนว่า “เหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ต้องตีความเพราะไม่มีคำนิยามความหมายเอาไว้ ลำบากเลยที่นี้ กลายเป็นว่าต้องมาวิเคราะห์ ต้องมาใช้ความดุลยพินิจเอาเองในหน้างาน ลำพังหน้างานก็มีความกดดันอยู่แล้ว จะต้องมา

ดีความเองอีก พลาดมาก็เป็นความเป็นคดีกันอีก ตอนนี้อย่างนี้ไม่มีคดีฟ้องร้องกัน แต่อีกไม่นานคงมีแบบนี้อีกหน่อยไม่มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลไปดำเนินการหมายจับหลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาลแน่”

จากการผลการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ทำให้ทราบถึงว่า เหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ต้องอาศัยการตีความเพราะไม่มีคำนิยามความหมายเอาไว้ ก่อให้เกิดดุลพินิจในการปฏิบัติงาน และกลายเป็นว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลต้องหาเหตุจำเป็นในการทำงานทุกครั้ง ซึ่งอาจนำไปสู่ข้อโต้แย้งว่าการจับของเจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

4. ปัญหา มาตรา 5 (4) เป็นบทบัญญัติที่หมดความจำเป็น

(ก) มาตรา 5 (4) คล้ายกับบทบัญญัติ มาตรา 117 วรรค 3 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 117 บัญญัติไว้ว่า “เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนีให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่พบการกระทำความผิดกล่าวมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ แต่ในกรณีที่บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นการกระทำความผิดอาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันทั่วถึง ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้นรับจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันนั้น

ในกรณีที่มีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดตามมาตรา 108 วรรคสามกับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าปรากฏว่าอุปกรณ์ดังกล่าวถูกทำลายหรือทำให้ใช้การไม่ได้ ไม่ว่าโดยวิธีใดให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นหนีหรือจะหลบหนี

ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองเป็นบุคคลที่ศาลสั่งปล่อยชั่วคราว ศาลอาจมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานศาลดำเนินการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันทั่วถึงก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว”

จากการศึกษาพบว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) เป็นข้าราชการศาลยุติธรรมตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนในศาลยุติธรรมหรือสำนักงานศาลยุติธรรม จึงถือว่าเป็นเจ้าพนักงานศาล ซึ่งศาลอาจมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ในฐานะ “เจ้าพนักงานศาล” ดำเนินการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งศาลสั่งปล่อยชั่วคราวที่หนีหรือจะหลบหนี ถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันท่วงที ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 177 วรรค 3 ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องมีบทบัญญัติมาตรา 5 (4) ดังกล่าวแล้ว

จากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษา คนที่ 1 ให้ความเห็นว่า “พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ทำให้ถึงต้องให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมาเกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ก็เพราะว่าเป็นการปล่อยชั่วคราวโดยศาล เดิมทีให้เจ้าพนักงานศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรคสาม แต่เจ้าหน้าที่ศาลไม่ได้เชี่ยวชาญในการประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเลย แค่ประสานโดยข้อมูล แคส่งหมายจับไปให้ และข้อมูลในสำนวนประกอบนิดหน่อยเพื่อเป็นการชี้ช่อง แต่เมื่อมีพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล คือเจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถลงพื้นที่ได้ นั่นหมายถึงว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นหูเป็นตาของศาลไปกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ให้ปฏิบัติตามหมายจับของศาล”

จากการสัมภาษณ์พนักงานอัยการ คนที่ 1 ให้ความเห็นสนับสนุนว่า “พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4) น่าจะเป็นการล่อมาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรค 3 ถ้าในแง่ของศักดิ์กฎหมายแล้วมีศักดิ์เท่ากัน ดังนั้น ในแง่ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเอง โดยสภาพก็ให้อำนาจเจ้าพนักงานศาลในการจับกุมกรณีหนีประกันได้ถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเขาให้อำนาจอยู่แล้ว ดังนั้น ตัวพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4) ก็ล่อมาแบบเดียวกัน”

จากการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานตำรวจศาล คนที่ 1 ให้ความเห็นสนับสนุนว่า “ก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ศาลยุติธรรมประสบปัญหาผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวที่ออกหมายจับแล้วจำนวนมาก แต่ไม่มีผู้ดำเนินการจับกุม และศาลยุติธรรมไม่มีบุคลากรที่มีสถานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมาดำเนินการในส่วนตรงนี้ จึงได้

ออกกฎหมายดังกล่าวขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหานั้น แต่เมื่อออกมาแล้วกลับกลายเป็นว่าเหมือนกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรคสาม ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศาลทั่ว ๆ ไป”

(ข) เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) พบผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนีระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราวในบริเวณศาล เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) สามารถจับผู้ต้องหาหรือจำเลยดังกล่าวในบริเวณศาลได้ ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (2) ที่กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) มีหน้าที่และอำนาจป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และมาตรา 10 ที่กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 ไม่ว่าจะเป็นการหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ชั้นพนักงานอัยการ หรือในชั้นตำรวจ และไม่ว่าจะมีหมายจับหรือคำสั่งศาลของศาลหรือไม่ก็ตาม มาตรา 78 (4) และ

หากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในบริเวณศาล ก็อาจขอให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) จับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ก็ย่อมมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ในบริเวณศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (2) ที่กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) มีหน้าที่และอำนาจป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และมาตรา 10 ที่กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 ไม่ว่าจะเป็นการหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ชั้นพนักงานอัยการ หรือในชั้นตำรวจ และไม่ว่าจะมีหมายจับหรือคำสั่งของศาลหรือไม่ก็ตาม มาตรา 78 (4)

(ค) การที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วไม่มาพบศาลตามกำหนดนัด ถือว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยดังกล่าวแล้ว และศาลมีคำสั่งตั้งให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการ

ตามหมายจับ ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (5) เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมมีอำนาจจับกุมได้โดยไม่ต้องแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ตามมาตรา 5 (4)

จากการสัมภาษณ์พนักงานอัยการ คนที่ 1 ให้ความเห็นว่า “ส่วนตัวคิดว่า มาตรา 5 (5) ก็ครอบคลุมอยู่แล้ว ครอบคลุม มาตรา 5 (4) ไปในตัว เหมือนกับว่ามาตรา 5 (5) เป็นบททั่วไป และมาตรา 5 (4) เป็นบทเฉพาะ เพราะมาตรา 5 (4) ใช้เฉพาะกรณีได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีเท่านั้นเอง แต่มาตรา 5 (5) ใช้คำว่า “ผู้ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล” ซึ่งครอบคลุมรวมถึงผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีอยู่แล้ว เพราะฉะนั้น ถ้าไม่มี มาตรา 5 (4) ในส่วนของมาตรา 5 (5) ก็ครอบคลุมอยู่แล้ว”

จากการผลการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ให้ความเห็นว่าพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4) คล้ายกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรค 3 และบางส่วนมีความเห็นว่า มาตรา 5 (5) ครอบคลุมรวมถึงผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมี มาตรา 5 (4) ก็ได้

ดังเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงไม่มีความจำเป็นที่บทบัญญัติมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 จะต้องบัญญัติเช่นนั้นอีกต่อไป และหากไม่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 รวมทั้งบริบทของการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ก็อาจเข้าข่ายกฎหมายที่หมดความจำเป็นตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์

แนวทางแก้ไขปัญหาหรือข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างบุคคลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4)

จากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษา คนที่ 1 มีความเห็นว่า “มาตรา 5 (4) มีทั้งที่ควรเป็นอย่างนั้นและไม่ควรเป็นอย่างนั้น เพราะในการปล่อยชั่วคราวโดยศาล มีทั้งผู้ต้องหาและจำเลยผู้ต้องหาที่อยู่ในชั้นสอบสวนหรืออัยการที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล เจ้าหน้าที่ตำรวจก็มีหน้าที่หลักจับกุมเพื่อตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามหลักสากล ตราบใดที่ยังไม่ได้นำตัวผู้กระทำความผิดมาจนศาลรับเป็นจำเลย หน้าที่หลักควรเป็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะหน้าที่การนำตัวผู้ต้องหาไปสู่กระบวนการพิจารณาของศาลยังเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่ ศาลเพียงแค่คุ้มครองสิทธิให้ผู้ต้องหาที่กระทำความผิดให้ได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่ให้ได้รับการคุมขังเกินกว่าที่จำเป็นหรือเกินจำเป็น แต่เขายังมีหน้าที่ติดตามนำตัวมาส่งศาล ในส่วนนี้เจ้าพนักงานตำรวจศาลควรเป็นผู้แจ้งประสานให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมคงเดิม แต่ถ้ามาถึงชั้นจำเลย ประเด็นนี้ควรจะแยก เพราะเมื่อใดที่ศาลประทับฟ้องเป็นจำเลย มีหมายซึ่งระหว่างการพิจารณาเว้นแต่ได้รับการปล่อยชั่วคราว นี่คือตัวอยู่ในกระบวนการพิจารณาของศาล อยู่ในการดูแลของศาลเต็มรูปแบบ เพราะฉะนั้น ถ้ามีการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วจำเลยหนี หน้าที่ตรงนี้ควรจะอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นหลักโดยตรง ไม่เช่นนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่จะแบกรับหน้าที่ตรงนี้เยอะเกินไป ประกอบกับข้อมูลทั้งหมดก็ปรากฏเต็มมาในสำนวนความของศาลแล้ว การที่จะให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นหน่วยงานตรงนี้ ก็เหมือนกันกับมาตรา 5 (5) ที่ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นหลักในหน่วยงาน เพราะอยู่ในชั้นกระบวนการพิจารณาของศาลทั้งหมดเรียบร้อยหมดแล้ว ถ้าผิดคำสั่งศาลในระหว่างพิจารณานี้ เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมมีหน้าที่หลัก ชั้นจำเลยถ้ามีการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วจำเลยหนี หน้าที่ตรงนี้ควรจะอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นหลักโดยตรง”

จากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษา คนที่ 2 มีความเห็นว่า “เจ้าพนักงานตำรวจศาลควรมีอำนาจจับในกรณีที่เป็นการหลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาล เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่ในอำนาจของศาลแล้ว และการปล่อยชั่วคราวก็เป็นอำนาจของศาล เจ้าพนักงานตำรวจศาลควรมีอำนาจจับเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยไม่ต้องไปขอความช่วยเหลือหรือรอให้มีเหตุจำเป็น เจ้าพนักงานตำรวจศาลถูกฝึกมา แต่สุดท้ายไม่ได้ทำหน้าที่เหมือนประเทศอื่น ๆ ที่เขามีอำนาจ และท้ายพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ก็เขียนอยู่แล้ว

ว่ากำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลทำหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว ถ้าตัวบทไม่ขัดก็น่าจะได้ใช้อำนาจหน้าที่ได้ดีกว่านี้ และในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็เขียนในทำนองเดียวกัน ถ้าแก้ก็อาจจะต้องไปดูทั้งคู่”

จากการสัมภาษณ์พนักงานอัยการ คนที่ 1 มีความเห็นว่า “ในแง่ของตัวกฎหมายต้องเข้าใจก่อนว่าถ้าให้การแบ่งแยกอำนาจมีการถ่วงดุลอำนาจเป็นไปด้วยดี โดยสภาพแล้วต้องมีการถ่วงดุลอำนาจในกระบวนการยุติธรรมของทุกหน่วยงาน ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 เขาไม่ได้ตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการจับกุมผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่เขาตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินการตามที่พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลกำหนดไว้ คือ อำนาจความยุติธรรมในส่วนศาล แต่มีประเด็นที่ต้องไปกระทบสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีประกัน ในส่วนนี้ ถ้าหากว่าเป็นอุปสรรคในแง่ของขั้นตอนล่าช้า น่าจะใช้การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการปฏิบัติ เช่น หากมีการจับหมายจับของศาล เบื้องต้นขอให้เป็นที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเองเป็นผู้ดำเนินการ หรือกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้จับหมายจับของศาลให้ประสานแจ้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเพื่อที่จะประสานงานร่วมมือแล้วดำเนินการไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลพบบุคคลตามหมายจับแล้วเป็นการล่าช้าที่จะแจ้งให้สถานีตำรวจที่อยู่ใกล้มาจับ เจ้าพนักงานตำรวจศาลเองสามารถควบคุมตัวแล้วแจ้งไปยังสถานีตำรวจให้มีการประสานความร่วมมือให้เป็นไปด้วยดีทันที่ เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รักษาสิทธิของผู้ต้องหา เพราะจะได้ไม่มีกรณีที่ผู้ต้องหาเองหรือเจ้าหน้าที่เองใช้ตรงนี้ในการแสวงหาผลประโยชน์ ดังนั้นน่าจะเป็นเรื่องของการประสานความเข้าใจและกำหนดระเบียบระหว่างหน่วยงาน ถ้ามองในแง่ประเด็นของความสะดวกรวดเร็ว ส่วนตัวมองว่ากฎหมายไม่ใช่ปัญหา แต่เป็นปัญหาในเชิงปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ไม่ประสานความร่วมมือ ต่างคนต่างทำงาน แล้วมองกฎหมายของตัวเองแต่ไม่บูรณาการกฎหมายที่เป็นระบบร่วมกัน เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ เพราะว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลเองก็ยึดตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็ไปถือตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการจับกุมคุมขังผู้ต้องหา ซึ่งสองตัวนี้ถ้าต้องการรักษาผลประโยชน์ของผู้ต้องหา รักษาสิทธิของผู้ต้องหา รักษาผลประโยชน์ของรัฐ ถ้ามีการประสานความร่วมมือ ลดขั้นตอนในการดำเนินการ ก็จะช่วยลดค่าใช้จ่าย และจะทำให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ต้องหา”

จากการสัมภาษณ์พนักงานอัยการ คนที่ 2 มีความเห็นว่า “มาตรา 5 (4) ให้ศาลสั่งให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลไปแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจดำเนินการจับตามหมายจับหลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาลอีกทีหนึ่งนั้น เป็นการเพิ่มขึ้นตอนของกฎหมาย เพราะว่าถ้าให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้แจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไปจับก็จะมีความล่าช้า อีกทั้งการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างการปล่อยชั่วคราวของศาล โดยหลักศาลก็ต้องออกเป็นหมายจับอยู่แล้ว ซึ่งกรณีก็จะเข้าตามมาตรา 5 (5) ที่ศาลก็มีอำนาจตั้งให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายได้อยู่แล้ว และมีอำนาจหน้าที่จับตามหมายอยู่แล้ว ถ้าหากเป็นกรณีที่ศาลออกหมายจับแล้วเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จับตามหมายก็จะทำให้เกิดความรวดเร็วยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ต้องขึ้นอยู่กับอัตรากำลังพลของเจ้าพนักงานตำรวจศาลว่ามีมากแค่ไหน ก็ต้องไปพูดกันอีกประเด็นหนึ่งอีกที่ มาตรา 5 (5) ก็ครอบคลุมอยู่แล้ว ครอบคลุม มาตรา 5 (4) ไปในตัว เหมือนกับว่ามาตรา 5 (5) เป็นบททั่วไป และมาตรา 5 (4) เป็นบทเฉพาะ เพราะว่ามาตรา 5 (4) ใช้เฉพาะกรณีได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีเท่านั้นเอง แต่มาตรา 5 (5) ใช้คำว่า “ผู้ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล” ซึ่งครอบคลุมรวมถึงผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีอยู่แล้ว เพราะฉะนั้น ถ้าไม่มี มาตรา 5 (4) ในส่วนของมาตรา 5 (5) ก็ครอบคลุมอยู่แล้ว”

จากการสัมภาษณ์พนักงานฝ่ายปกครอง คนที่ 1 มีความเห็นว่า “ควรเขียนกฎหมายให้ชัดเจนไปเลยว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลจับได้ เพราะเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลให้ตรงกับเหตุผลที่ประกาศใช้กฎหมายพระราชบัญญัติ ส่วนเรื่องจะแจ้งจะประสานให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจช่วยเหลือช่วยจับอะไรนั้นเป็นเรื่องของทางปฏิบัติ”

จากการสัมภาษณ์พนักงานฝ่ายปกครอง คนที่ 2 มีความเห็นว่า “ควรแก้ไขพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4) ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถจับได้เลยโดยไม่ต้องแจ้งก่อน”

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจ คนที่ 1 มีความเห็นว่า “ควรแก้ไขกฎหมายมาตรา 5 (4) ให้อำนาจหน้าที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาลตามหมายจับเหมือนกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกัน”

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจ คนที่ 2 มีความเห็นว่า “เจ้าพนักงานตำรวจศาลควรมีอำนาจหน้าที่จับกุมตามหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาล เพราะเป็นหมายของหน่วยงานของศาล เจ้าพนักงานตำรวจศาลก็เป็นคนของศาล เขาก็จะมีข้อมูลของบุคคลตามหมายจับในสำนวนความของศาล เขาสามารถดำเนินการในส่วนนี้ได้”

แล้วใช้ประโยชน์ตรงนี้มาบูรณาการทำงานร่วมกันกับปกครองหรือตำรวจได้ ซึ่งเป็นผลดีมากกว่า มาตรา 5 (4) เดิม แน่นนอน”

จากการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานตำรวจศาล คนที่ 1 มีความเห็นว่า “ควรมีการแก้ไข บทบัญญัติของกฎหมายให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่หนีหรือจะหลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาลได้เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ”

จากการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานตำรวจศาล คนที่ 1 มีความเห็นว่า “การแก้ไขปัญหาคอขวดเพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตามหมายจับผู้ที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาลให้มีประสิทธิภาพ ควรที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ มาตรา 5 (4) โดยระบุให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่หลักควบคู่กับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งโดยหลักแล้วเจ้าพนักงานตำรวจศาลยังก็ต้องประสานความร่วมมือกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่มีกำลังพลมากกว่าอยู่แล้ว แต่ควรแก้ไขให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่ตรงนี้เป็นหลัก ไม่ใช่ช่วยยกเว้น เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ซึ่งจากคุณสมบัติของการเข้ามาเป็นเจ้าพนักงานตำรวจศาล ก็รับมาจากผู้ที่มีประสบการณ์ความรู้ความสามารถสืบสวน สอบสวน ป้องกันปราบปราม ซึ่งผ่านการทำงานจากหน่วยงานต่าง ๆ มาแล้ว การที่มาตรา 5 (4) บัญญัติเช่นนั้น เท่ากับว่ามาจำกัดขีดความสามารถหรือจำกัดการทำงานของเจ้าพนักงานตำรวจศาลให้มีประสิทธิภาพลดลง”

จากการผลการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ส่วนใหญ่ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าควรแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติมาตรา 5 (4) มีเพียงหนึ่งท่านที่เห็นว่าควรที่จะประสานความเข้าใจและกำหนดระเบียบระหว่างหน่วยงานการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมาย

ตาราง 5 สรุปแนวทางแก้ไขปัญหาหรือข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างบุคคลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4)

กลุ่มตัวอย่าง	ควรปรับปรุงแก้ไข มาตรา 5 (4)	ไม่ควรปรับปรุงแก้ไข มาตรา 5 (4)
ผู้พิพากษา คนที่ 1	/	
ผู้พิพากษา คนที่ 2	/	
พนักงานอัยการ คนที่ 1		/
พนักงานอัยการ คนที่ 2	/	
พนักงานฝ่ายปกครอง คนที่ 1	/	
พนักงานฝ่ายปกครอง คนที่ 2	/	
เจ้าหน้าที่ตำรวจ คนที่ 1	/	
เจ้าหน้าที่ตำรวจ คนที่ 2	/	
เจ้าพนักงานตำรวจศาล คนที่ 1	/	
เจ้าพนักงานตำรวจศาล คนที่ 2	/	

ที่มา: ผู้วิจัย

จากการศึกษาและจากผลการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ทำให้ทราบถึงว่า การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีเป็นมาตรการเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลให้กลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี แต่การจำกัดสิทธิดังกล่าวเป็นการปราบปรามเมื่อมีการหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลเกิดขึ้น ซึ่งมีคำสั่งหรือหมายของศาลให้ทำการจับกุมเท่านั้น ไม่ใช่การบังคับใช้กฎหมายกับบุคคลผู้กระทำความผิดเพื่อปราบปรามอาชญากรรมทั่วไป อันเป็นการจำกัดสิทธิที่สามารถกระทำได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมีความสมดุลระหว่างหลักทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) และทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมายหรือหลักนิติธรรม (Due Process Model) แล้ว

การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีเกี่ยวข้องกับภารกิจในงานของสำนักงานศาลยุติธรรมโดยตรง จึงควรเป็นหน้าที่หลักของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ไม่ใช่กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีสถานะเป็นเพียงผู้แจ้งให้หน่วยงานอื่นมาจับกุมให้ แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรคแรก จะกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว แต่ก็ใช้ว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะดำเนินการจับกุมบุคคลดังกล่าวได้ทันทีหรือจับกุมให้ทุกกรณี เนื่องจากภารกิจของทั้งสองหน่วยงานที่มีมาก ประกอบกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไม่ได้อยู่ในการบังคับบัญชาโดยตรงของศาล ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบประเทศสหรัฐอเมริกา ให้อำนาจหน่วยงานบังคับคดีอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (U.S. Marshals Service) ซึ่งเป็นหน่วยงานเฉพาะที่สามารถจับกุมบุคคลตามคำสั่งศาลหรือหมายของศาลได้

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ไม่สอดคล้องกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติ ที่สมควรกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งเป็นบุคลากรของศาลที่มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาและจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว เนื่องจาก มาตรา 5 (4) ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีตามหมายจับ เจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงไม่อาจเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ไม่มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงไม่อาจเป็น “เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ” ได้ และเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ก็ต้องอาศัยการตีความเพราะไม่มีคำนิยามความหมายเอาไว้ ก่อให้เกิดดุลพินิจในการปฏิบัติงานซึ่งอาจนำไปสู่ข้อโต้แย้งว่าการจับของเจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4) คล้ายกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรค 3 จึงไม่มีความจำเป็นที่บทบัญญัติมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 จะต้องบัญญัติเช่นนั้นอีกต่อไป และหากไม่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 รวมทั้งบริบทของการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ก็อาจเข้าข่ายกฎหมายที่หมดความจำเป็นตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์

และผลการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลย
ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี ส่วนใหญ่ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า
ควรแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติมาตรา 5 (4)

บทที่ 5

บทสรุป

บทสรุป

การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ถือเป็นมาตรการอย่างหนึ่งเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลและกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้น แม้ว่า การจับกุมดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องหาหรือ จำเลยที่หลบหนี แต่การจำกัดสิทธิดังกล่าวเป็นการปราบปรามเมื่อมีการหลบหนีการปล่อย ชั่วคราวในชั้นศาล ซึ่งมีคำสั่งหรือหมายของศาลให้ทำการจับกุมเท่านั้น อันเป็นการจำกัดสิทธิ ที่สามารถกระทำได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ไม่ใช่การบังคับใช้กฎหมายกับบุคคล ผู้กระทำความผิดเพื่อปราบปรามอาชญากรรมทั่ว ๆ ไปแต่ประการใด ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลที่ไม่หลบหนีและไม่มีผลกระทบต่อประชาชน ทั่ว ๆ ไปแต่ประการใด มีความสมดุลระหว่างหลักทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) ที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาล ได้ แม้ว่าจะมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวก็ตาม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ แห่งการควบคุมอาชญากรรม เพราะหากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจับผู้หลบหนีการปล่อย ชั่วคราวของศาลได้ ย่อมมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมนั้น ๆ ส่งผลให้การพิจารณา พิพากษาคดีมีความล่าช้า คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลขาดสภาพบังคับ กระทั่งต่อความเชื่อมั่น ในระบบกระบวนการยุติธรรม และทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมายหรือหลักนิติ ธรรม (Due Process Model) ที่ต้องมีกฎหมายจำกัดและควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของ รัฐในการจับกุมดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้อำนาจตามอำเภอใจ

การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) กรณี หลบหนีภายหลังการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ ศาล พ.ศ. 2562 เนื่องจากศาลยุติธรรมมีสภาพปัญหาที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อย ชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนีไป ซึ่งถูกศาลออกหมายจับแล้วแต่ยังไม่สามารถจับกุมได้ ทำให้ การพิจารณาพิพากษาคดีล่าช้า อาจทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการลงโทษ และสำนักงาน ศาลยุติธรรมไม่มีเจ้าพนักงานที่มีสถานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมาทำหน้าที่

ในการติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวของศาล เพื่อสนับสนุนกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีและการบังคับตามผลของคำพิพากษา

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีไว้ในมาตรา 5 (4) โดยบัญญัติไว้ว่า “ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว”

การศึกษาทั้งจากเอกสารและการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้พบว่าปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) กรณีหลบหนีภายหลังการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ตามมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 นั้น มีประเด็นปัญหา ดังนี้

1. ปัญหาความไม่สอดคล้องของบทบัญญัติมาตรา 5 (4) กับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562

บทบัญญัติมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2566 ไม่สอดคล้องกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติ ที่สมควรกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาล ซึ่งเป็นบุคลากรของศาลที่มีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพในการจับกุมผู้ต้องหาและจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราว หรือผู้ที่ศาลได้ออกหมายจับแล้ว รวมทั้ง ไม่สอดคล้องกับเหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ที่กำหนดเพื่อให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาลทำหน้าที่จับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีและผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติมาตรา 5 (4) กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเพียงผู้ประสานงานแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทำหน้าที่จับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี และเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวนั้นได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันเวลาที่ ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของกฎหมายเท่านั้น ไม่ได้มีหน้าที่และอำนาจหลักในจับกุมแต่ประการใด ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวตามความมุ่งหมายของกฎหมายอาจเป็นเพราะว่าในระยะเริ่มแรกของการมีเจ้าพนักงานตำรวจศาล อัตรากำลังของเจ้าพนักงานตำรวจศาลยังมีจำนวนไม่เพียงพอ จึงต้องอาศัยการประสานงานพนักงานฝ่าย

ปกครองหรือตำรวจเพื่อทำหน้าที่เป็นหลักแต่ปัจจุบันเมื่อกฎหมายถูกบังคับใช้มาได้ระยะเวลาหนึ่ง ก็ควรต้องปรับให้เข้ากับบริบทของการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง เพราะเจ้าพนักงานตำรวจศาลโดยสถานะถือเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ไม่ควรที่จะให้อำนาจเช่นเดียวกับ “บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกัน” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรคแรก และไม่ควรที่จะให้อำนาจเหมือนกับ “เจ้าพนักงานศาล” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรคสาม ซึ่งโดยเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ แล้ว ควรให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วหนีหรือจะหลบหนีเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จึงควรมีการแก้ไขบทบัญญัติ มาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วหนีหรือจะหลบหนี เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ดังกล่าว

2. ปัญหาสถานะ “เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ” ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล กรณีหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4) ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีตามหมายจับไว้โดยตรงเป็นหลัก ประกอบกับ มาตรา 10 ที่กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ มาตรา 5 (4) ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีตามหมายจับ เจ้าพนักงานตำรวจศาลจึงไม่อาจเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ไม่มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงไม่อาจเป็น “เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ” ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 61 ส่งผลให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น

(ก) การสืบสวนเพื่อแสวงหาและรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลมาเชื่อมโยงความสัมพันธ์เกี่ยวกับบุคคลตามหมายจับ เพื่อจัดทำรายงานผลการสืบสวนก่อนทำการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เนื่องจากตามแนวทางการติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดย

ศาล สำหรับเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย 026/ว 176 (ป) ลงวันที่ 16 สิงหาคม 2562 ได้กำหนดวิธีการและขั้นตอนการดำเนินการตามมาตรา 5 (4) โดยให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล สืบค้น แสวงหา และรวบรวมข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประเมินวิเคราะห์ เชื่อมโยงความสัมพันธ์เกี่ยวกับบุคคลตามหมายจับ เพื่อดังสมมติฐานการสืบสวน และพิจารณาในเบื้องต้นว่าจะต้องออกไปดำเนินการสืบสวนพิสูจน์ทราบนอกสถานที่ทำการในพื้นที่ใดบ้าง แล้วจัดทำรายงานผลการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นบันทึกข้อความเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นพร้อมทั้งเสนอความเห็นในการปฏิบัติงานต่อไป จากแนวทางการปฏิบัติดังกล่าว เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะต้องดำเนินการสืบสวนรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี การสืบสวนย่อมกระทบต่อข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลตามหมายจับรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลตามหมายจับ เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) “การสืบสวน” หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่... จึงมีข้อสังเกตว่า ตามมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2566 เจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหลบหนี กฎหมายให้เป็นเพียงผู้แจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทำการจับบุคคลเหล่านั้น จึงไม่อาจสืบสวนข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ต้องหาหรือจำเลยดังกล่าวรวมทั้งบุคคลผู้เกี่ยวข้องได้

(ข.) การควบคุมตัวผู้ถูกจับมายังศาล

ในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วหลบหนี และเมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมได้แล้ว แต่ไม่สามารถนำผู้ถูกจับมาส่งศาลได้ด้วยตนเอง จึงให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลพาตัวผู้ถูกจับไปยังศาล หรือให้ไปรับตัวผู้ถูกจับไปส่งศาล กรณีเช่นนี้เจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่สามารถดำเนินการควบคุมตัวผู้ถูกจับมาส่งศาลได้ เนื่องจากเป็นเพียงผู้แจ้งให้จับกุม ไม่ได้เป็นผู้จับกุมด้วยตนเอง ซึ่งปัจจุบันการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี การปล่อยชั่วคราวตามหมายจับหรือคำสั่งศาล ถือว่าเป็นการควบคุมตัวตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุเคราะห์ พ.ศ. 2565 โดยมาตรา 22 กำหนดให้ในการควบคุมตัว จะต้องบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะที่จับและควบคุม โดยต้องแจ้งพนักงานอัยการและนายอำเภอท้องที่ทันที และตามระเบียบสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเกี่ยวกับการจับและคุมตัว พ.ศ. 2566 ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกัน

และปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ได้แก่ การบันทึกภาพและเสียงในขณะที่จับกุมและควบคุมจนกระทั่งส่งตัวผู้ถูกจับต่อศาล ดังนั้น เจ้าพนักงานตำรวจศาลซึ่งมีสถานะเป็นเพียงผู้แจ้งให้จับกุม จึงไม่สามารถดำเนินการควบคุมตัวผู้ถูกจับมาส่งศาลได้ ส่งผลต่ออุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่และประสิทธิภาพในการดำเนินการเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีมาศาลและกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้น

3. ปัญหาการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาล กรณีมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันเวลาที่ ตามมาตรา 5 (4) เป็นข้อยกเว้นของกฎหมายที่อาจก่อให้เกิดการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล และต้องอาศัยการตีความที่อาจเป็นข้อโต้แย้งเรื่องอำนาจการจับ

ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (4) ที่บัญญัติว่า “ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันเวลาที่ ก็ให้อำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว” จากบทบัญญัติดังกล่าว เจ้าพนักงานตำรวจศาลควรมีหน้าที่และอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีโดยไม่ต้องอาศัย “เหตุจำเป็น” ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของกฎหมาย มิฉะนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาการตีความในการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาลว่าเป็นกรณี “เหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันเวลาที่” หรือไม่ ซึ่งจะส่งผลต่อการจับของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้หรือกล่าวอ้างว่าการจับนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งเหตุ “จำเป็น” ดังกล่าวอาจถูกใช้เป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการที่จะจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้วหนีหรือจะหลบหนี ยกตัวอย่าง เช่น

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลพบผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ซึ่งศาลได้มีคำสั่งหรือหมายจับแล้ว และได้ใช้ดุลพินิจจับกุมบุคคลผู้หลบหนีดังกล่าว โดยอ้าง “เหตุจำเป็น” ที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันเวลาที่ ตามมาตรา 5 (4) นั้น หากต่อมาภายหลังผู้ต้องหาหรือจำเลยโต้แย้งอำนาจการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาลโดยยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้หรือกล่าวอ้างว่าการจับนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อนำสืบแล้วพบว่าพฤติการณ์ยังไม่ถึง

ขนาดเป็นเหตุจำเป็นที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะต้องดำเนินการจับกุมด้วยตนเอง ก็อาจส่งผลให้การจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้นเป็นการจับกุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และ

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า เจ้าพนักงานตำรวจศาลพบผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ซึ่งศาลได้มีคำสั่งหรือหมายจับแล้ว และได้ใช้ดุลพินิจไม่จับกุมบุคคลผู้หลบหนีดังกล่าว โดยเชื่อว่าพฤติการณ์ยังไม่ถึงขนาดที่จะเป็นเหตุจำเป็นที่จะมีอำนาจจับกุมด้วยตนเอง และจะต้องทำตามขั้นตอนของมาตรา 5 (4) ให้ครบถ้วนเสียก่อน กล่าวคือ แจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทำการจับกุมบุคคลดังกล่าว หากต่อมาภายหลังผู้ต้องหาหรือจำเลยได้แย้งอำนาจการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้หรือกล่าวอ้างว่าการจับนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อนำสืบแล้วพบว่า กรณีดังกล่าวถือเป็นเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะต้องทำการจับกุมโดยไม่ต้องแจ้งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ก็อาจส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน

4. มาตรา 5 (4) เป็นบทบัญญัติที่หมดความจำเป็น

(ก) มาตรา 5 (4) คล้ายกับบทบัญญัติ มาตรา 117 วรรค 3 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่กำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งตั้ง “เจ้าพนักงานศาล” ดำเนินการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันทั่วถึงก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) เป็นข้าราชการศาลยุติธรรมตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนในศาลยุติธรรมหรือสำนักงานศาลยุติธรรม จึงถือว่าเป็น “เจ้าพนักงานศาล” ซึ่งศาลอาจมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ในฐานะ “เจ้าพนักงานศาล” ดำเนินการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งศาลสั่งปล่อยชั่วคราวที่หนีหรือจะหลบหนี ถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันทั่วถึง ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 177 วรรค 3 ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องมีบทบัญญัติมาตรา 5 (4) ดังกล่าวแล้ว

(ข) เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) พบผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนีระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราวในบริเวณศาล เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) สามารถจับผู้ต้องหาหรือจำเลยดังกล่าวในบริเวณศาลได้ ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (2) ที่กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court

Marshal) มีหน้าที่และอำนาจป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และมาตรา 10 ที่กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 ไม่ว่าจะเป็นการหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ชั้นพนักงานอัยการ หรือในชั้นตำรวจ และไม่ว่าจะมีหมายจับหรือคำสั่งศาลของศาลหรือไม่ก็ตาม มาตรา 78 (4) และ

หากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในบริเวณศาล ก็อาจขอให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) จับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) ก็ย่อมมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ในบริเวณศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (2) ที่กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) มีหน้าที่และอำนาจป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และมาตรา 10 ที่กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลฯ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 ไม่ว่าจะเป็นการหลบหนีการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ชั้นพนักงานอัยการ หรือในชั้นตำรวจ และไม่ว่าจะมีหมายจับหรือคำสั่งของศาลหรือไม่ก็ตาม มาตรา 78 (4)

(ค) การที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วไม่มาพบศาลตามกำหนดนัด ถือว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล เมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ต้องหาหรือจำเลยดังกล่าวแล้ว และศาลมีคำสั่งตั้งให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (5) เจ้าพนักงานตำรวจศาลย่อมมีอำนาจจับกุมได้โดยไม่ต้องแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี ตามมาตรา 5 (4)

ดังเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงไม่มีความจำเป็นที่บทบัญญัติมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 จะต้องบัญญัติเช่นนั้นอีกต่อไป และหากไม่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงาน

ตำรวจศาล พ.ศ. 2562 รวมทั้งบริบทของการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ก็อาจเข้าข่ายกฎหมายที่หมดความจำเป็นตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลย ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล (Court Marshal) กรณีหลบหนีภายหลังการปล่อยชั่วคราว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แก้ไขบทบัญญัติ มาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 จากเดิมที่บัญญัติไว้ว่า

มาตรา 5 “เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้”

(4) “ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันเวลาที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว”

แก้ไขเป็น

ร่างแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 5 “เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้”

(4) “เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี และมีคำสั่งหรือหมายของศาลให้ทำการจับกุม ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้ว ให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว”

การแก้ไขบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเพื่อให้สอดคล้องกับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ในการป้องกันและแก้ไขปัญหที่อาจเกิดขึ้นจากขั้นตอนของการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เพื่อนำผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้พิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของตนเอง ให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง เกิดความเชื่อมั่นในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

บรรณานุกรม

- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 (3 ธันวาคม 2563). **ราชกิจจานุเบกษา**. 127(74 ก). หน้า 22.
- กาญจนา คำมา. (2560). **ปัญหาการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญา: กรณีจำเลยหลบหนี**
ในระหว่างการพิจารณาคดีในชั้นศาล. วิทยานิพนธ์ น.ม., มหาวิทยาลัยพายัพ,
เชียงใหม่.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2566). **ยุบไทยมาร์แชลเหตุหน้าที่ซ้ำซ้อน**. สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2566,
จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/627298>.
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 124/2487
- ณรงค์เดช สรุโฆษิต. (2555). **หลักความมั่นคงในการดำรงตำแหน่งตุลาการในฐานะส่วนหนึ่ง**
ของหลักนิติธรรม ใน เอกสารรายงานทางวิชาการ หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อ
ประชาธิปไตย รุ่นที่ 6 วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
กรุงเทพฯ: วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- ธัญมน นาคชัยวัฒนา. (2556). **ปัญหาการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหลบหนี**
หมายจับในคดีอาญา: ศึกษากรณีการจับกุมในชั้นศาล. วิทยานิพนธ์ น.ม.,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ปฐมนพัฒน์ มหาสิทธิ์กุล. (2563). **บทบาทของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการอำนวย**
ความยุติธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานศาลยุติธรรม.
ใน เอกสารวิชาการ หลักสูตรผู้พิพากษาหัวหน้าศาล รุ่นที่ 29 วิทยาลัยข้าราชการ
ตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ
ศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 (15 เมษายน 2562). **ราชกิจจานุเบกษา**.
136(50 ก). หน้า 253.
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 34 พ.ศ. 2562
(20 มีนาคม 2562). **ราชกิจจานุเบกษา**. 136(34 ก). หน้า 18.
- พจนา สะอาดเยี่ยม. (2559). **ความเป็นอิสระของตุลาการกรณีได้รับการแต่งตั้งโดย**
ฝ่ายนิติบัญญัติ. วิทยานิพนธ์ น.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เพ็ญไพลิน บุญโพธิ์งาม. (2555). การดำเนินงานด้านการบังคับใช้กฎหมาย: กรณีศึกษา

สำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย กระทรวงยุติธรรม. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มานะ เผ่าช่วย. (2556). ระบบการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน: ศึกษาเปรียบเทียบ

ระบบของประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ น.ด.,

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543

มาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562

มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562

มาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562

มาตรา 5 (5) แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562

มาตรา 6 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562

มาตรา 6 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562

มาตรา 8 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562

มาตรา 9 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562

มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. 2562

มาตรา 275 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540)

มาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2560)

มาตรา 25 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2560)

มาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

มาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2560)

มาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560)

มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

มาตรา 188 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

มาตรา 194 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2560)

มาตรา 196 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

มาตรา 2 (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 2(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 2 (10) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 2 (16) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 2 (16) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 59 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 66 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 66 (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 106 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 117 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 162 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

รัชดาพร ต่อสกุล. (2560). **พยานหลักฐานที่ระบุการใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้กระทำ**

ความผิดอาญา. วิทยานิพนธ์ น.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ราชกิจจานุเบกษา. (16 เมษายน 2562). **ราชกิจจานุเบกษา**. 136(50 ก). หน้า 257.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. สืบค้นเมื่อ

1 สิงหาคม 2566, จาก <https://dictionary.orst.go.th/>.

ระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการแต่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล.

(4 มิถุนายน 2562). **ราชกิจจานุเบกษา**. 136(73 ก). หน้า 25.

ศาลยุติธรรม. (2566). **ภารกิจและหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงาน**. สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน

2566, จาก <https://www.coj.go.th/th/content/page/index/id/21>.

ศูนย์รักษาความปลอดภัย, **แนวทางปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจศาล**

ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประจำ

ศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2567, จาก

<https://ojso.coj.go.th/th/content/category/detail/id/21/iid/210834>.

ศูนย์รักษาความปลอดภัย, **การแต่งตั้งคณะทำงานติดตามจับกุมตามหมายจับของ**

ศาลยุติธรรมระดับจังหวัด, สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2567,

จาก <https://ojso.coj.go.th/th/content/page/index/id/211859>.

สถาบันปรีดี พนมยงค์. (2566). **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน**. สืบค้นเมื่อ

22 กรกฎาคม 2566, จาก <https://pridi.or.th/th/content/2021/09/841>.

สมหมาย จันทรเรือง. (2551). “กระบวนการยุติธรรมทางอาญา การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม

ทางอาญา”. **วารสารนิติศาสตร์ฉบับพิเศษวันรพี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**,

2(2), 8-16.

สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2562). การปล่อยชั่วคราว การจับผู้หลบหนีประกัน

โดยเจ้าพนักงานศาล การห้ามฟ้องคดีกรณีฟ้องคดีโดยไม่สุจริต. กรุงเทพฯ:
นิติธรรม.

สุพรรณิการ์ กิตติวรากุล. (2555). ผลกระทบของแนวคิดสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการจับ
การค้นของตำรวจ เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐ
ประชาชนจีน. วิทยานิพนธ์ น.ม.,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม. (2566). ที่ ศย 029 /ว766 เรื่องระเบียบสำนักงาน
ศาลยุติธรรมว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลเกี่ยวกับ
การจับและคุมตัว พ.ศ. 2566, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2566, จาก
<https://jla.coj.go.th/th/content/category/detail/id/1602/iid/367809>.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2566). หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความจำเป็นในการ
ตราพระราชบัญญัติ checklist ร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.
... . สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2566, จาก
<http://web.krisdika.go.th/data/outsitedata/article77/filenew/02Doc-9-1.pdf>.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (18 มิถุนายน 2562). ประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม
เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ
ในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2562. สำนักคณะกรรมการ
ข้าราชการศาลยุติธรรม. สืบค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2566, จาก
<https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11570/iid/239359>.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (31 ตุลาคม 2562). ประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม
เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ
ในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2562. สำนักคณะกรรมการ
ข้าราชการศาลยุติธรรม. สืบค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2566, จาก
<https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/7842/iid/170462>.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (28 พฤศจิกายน 2562). ประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม
เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและกำหนดอำนาจหน้าที่ของ
ส่วนราชการในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2562. สำนัก
คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2566, จาก
<https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/7842/iid/171045>

สำนักงานศาลยุติธรรม. (ม.ป.ป.). **มาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการศาลยุติธรรม.**

สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2566,

จาก <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/articles/id/7339/cid/11560>.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (16 พฤษภาคม 2562). **มาตรฐานกำหนดตำแหน่งประเภททั่วไป**

สายงานเจ้าพนักงานตำรวจศาล. สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม.

สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2566, จาก

<https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11538/iid/238312>.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (16 พฤษภาคม 2562). **เจ้าพนักงานตำรวจศาล ระดับปฏิบัติงาน.**

สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2566, จาก

<https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11538/iid/238313>.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (16 พฤษภาคม 2562). **เจ้าพนักงานตำรวจศาล ระดับชำนาญงาน.**

สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2566, จาก

<https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11538/iid/238315>.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (16 พฤษภาคม 2562). **เจ้าพนักงานตำรวจศาล ระดับอาวุโส.**

สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2566, จาก

<https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11538/iid/238318>

สำนักงานศาลยุติธรรม. (16 พฤษภาคม 2562). **มาตรฐานกำหนดตำแหน่งประเภทวิชาการ**

สายงานเจ้าพนักงานตำรวจศาล. สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม.

สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2566, จาก

<https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11529/iid/238357>.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (16 พฤษภาคม 2562). **เจ้าพนักงานตำรวจศาล ระดับปฏิบัติการ.**

สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2566, จาก

<https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11529/iid/238358>.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (16 พฤษภาคม 2562). **เจ้าพนักงานตำรวจศาล ระดับชำนาญการ.**

สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2566, จาก

<https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11529/iid/238359>.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (16 พฤษภาคม 2562). **เจ้าพนักงานตำรวจศาล ระดับชำนาญการ**

พิเศษ. สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2566,

จาก <https://ojoc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/7339/cid/11529/iid/238360>.

สำนักงานศาลยุติธรรม. ศย029/ว158(ป) เรื่อง แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ

เจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. ศูนย์รักษาความปลอดภัย. สืบค้นเมื่อ 4

กรกฎาคม 2566, จาก

<https://ojso.coj.go.th/th/content/category/detail/id/63/iid/153911>.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (15 สิงหาคม 2562). ศย029/ว176(ป) เรื่อง แนวทางการติดตาม

จับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล สำหรับเจ้าพนักงานตำรวจศาล. ศูนย์

รักษาความปลอดภัย. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2566, จาก

<https://ojso.coj.go.th/th/content/category/detail/id/63/iid/156156>.

อิสราวุธ อ่อนน้อม. (2540). หลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ. วิทยานิพนธ์

น.ม.,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล. (2554). หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีความผิด

ฐานละเมิดอำนาจศาล. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2552). สิทธิมนุษยชน (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

Amnesty International Thailand. (2020). ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. สืบค้นเมื่อ

วันที่ 22 กรกฎาคม 2566. <https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/udhr/>.

United Nations. (2566). Basic Principles on the Independence of the Judiciary. สืบค้นเมื่อ

28 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-independence-judiciary>.

U.S. Marshals Service. (2566). Mission. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2566,

จาก <https://www.usmarshals.gov/who-we-are/about-us>.

U.S. Marshals Service. (2566). Historical Themes. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2566,

จาก <https://www.usmarshals.gov/who-we-are/history>.

U.S. Marshals Service. (2566). What we do. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2566,

จาก <https://www.usmarshals.gov/>.

U.S. Marshals Service. (2566). Judicial Security. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2566,

จาก <https://www.usmarshals.gov/what-we-do/judicial-security>

U.S. Marshals Service. (2566). Custody of Prisoners. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2566,

จาก <https://www.usmarshals.gov/what-we-do/prisoners>.

U.S. Marshals Service. (2566). **Fugitive Investigations**. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2566,
จาก <https://www.usmarshals.gov/what-we-do/fugitive-investigations>.

U.S. Marshals Service. (2566). **Fact Sheet Fugitive Apprehension 2023**. สืบค้นเมื่อ
2 กันยายน 2566, จาก
<https://www.usmarshals.gov/sites/default/files/media/document/2023-Fugitive-Apprehension.pdf>.

U.S. Marshals Service. (2566). **Witness Security**. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2566,
จาก <https://www.usmarshals.gov/what-we-do/witness-security>.

U.S. Marshals Service. (2566). **Asset Forfeiture**. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2566,
จาก <https://www.usmarshals.gov/what-we-do/asset-forfeiture>.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	อัศรเดช สมคำ
วัน เดือน ปี เกิด	4 กรกฎาคม 2532
สถานที่เกิด	จังหวัดลำปาง
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2555 น.บ., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	392 หมู่ที่ 6 ตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
ผลงานตีพิมพ์	อัศรเดช สมคำ และวิมลเรขา ศิริชัยราวรรณ (ผู้บรรยาย). (24-26 มกราคม 2567). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล: กรณีหลบหนีภายหลังการปล่อยชั่วคราว. ใน การประชุมพะเยาวิจัย ครั้งที่ 13 (หน้า 1398-1414). พะเยา: กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา.
รางวัลที่ได้รับ	พ.ศ. 2567 รางวัลดีเด่น การนำเสนอผลงานประเภท Oral Presentation กลุ่มการวิจัยมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ด้านนิติศาสตร์)งานประชุมวิชาการระดับชาติพะเยาวิจัย ครั้งที่ 13. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา